

T. C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

**ÇOCUK EDEBİYATIYLA ÖTEKİLEŞTİRME(ME): BİR
EYLEM ARAŞTIRMASI**

Behiye Buse MERİÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2022

©2022-Behiye Buse MERİÇ

T. C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

**ÇOCUK EDEBİYATIYLA ÖTEKİLEŞTİRME(ME): BİR
EYLEM ARAŞTIRMASI**

**NOT OTHERING WITH CHILDREN’S LITERATURE: AN
ACTION RESEARCH**

Hazırlayan
Behiye Buse MERİÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Mustafa TÜRKYILMAZ

KIRŞEHİR-2022

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans/doktora öğrencisi, Behiye Buse MERİÇ tarafından hazırlanan “Çocuk Edebiyatıyla Ötekileştirme(me): Bir Eylem Araştırması” adlı tez çalışması 31/01/2022 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği/oyçokluğu ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman(İmza)

Doç. Dr. Mustafa TÜRKYILMAZ

Üye.....(İmza)

Doç. Dr. Zeynel HAYRAN

Üye.....(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Erhan AKDAĞ

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

(İmza)

Pof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../2022

Behiye Buse MERİÇ

İmza

ÖZET

ÇOCUK EDEBİYATIYLA ÖTEKİLEŞTİRME(ME): BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Behiye Buse MERİÇ

Danışman: Doç. Dr. Mustafa TÜRKYILMAZ

2022- (xi+124)

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Jüri

Doç. Dr. Mustafa TÜRKYILMAZ

Doç. Dr. Zeynel HAYRAN

Dr. Öğr. Üyesi Erhan AKDAĞ

Bu çalışma ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin öteki ve ötekileştirmeye yönelik olumsuz algılarını ortaya çıkarmak ve bu olumsuzluğu gidermek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemi benimsenmiş ve eylem araştırması tekniği kullanılmıştır. Öncelikle uygulama yapılacak grup ve kontrol grupları belirlenmiştir. Uygulama öncesinde belirlenen grupların ötekileştirmeye yönelik algılarını ortaya koymak için anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Ön anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulandıktan sonra uygulama grubuna önceden uzmanların görüşü alınarak belirlenen, ötekileştirme temalı beş kitap okutulmuştur. Kitap okuma sürecinin ortasında ara kontrol için uygulama grubu ile odak grup görüşmesi yapılmıştır. Kontrol grubuna ise herhangi bir uygulama veya ara kontrol yapılmamıştır. Uygulama grubunun kitap okuma sürecini tamamlamasının ardından başlangıçta uygulanan anket ve yarı yapılandırılmış gözlem formu her iki gruba tekrar uygulanmıştır. Sonuç olarak uygulama grubu ve kontrol grubunun ötekileştirme algılarında değişiklik oluşup oluşmadığı karşılaştırılmış ve çocuk edebiyatı ürünlerinin ötekileştirme algısına etkisi ölçülmüştür. Elde edilen veriler ışığında araştırma yapılan uygulama grubunun ötekileştirme algısında olumlu yönde değişiklik olduğu söylenebilir. Çocuk edebiyatı ürünleri ötekileştirme algısının değişiminde etkili olduğu söylenebilir. Yaşanılan savaşlar, felaketler ve birçok olumsuzluk sonucunda yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalan ve başka yerlerde “öteki” hâline gelen insanlar düşünüldüğünde bu çalışmanın günümüzün önemli bir sorunu olan ötekileştirme algısının değişiminde etkili olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, eylem araştırması, ötekileştirmeme

ABSTRACT

NOT OTHERING WITH CHILDREN’S LITERATURE: AN ACTION RESEARCH

M.Sc. Thesis

Preparer: Behiye Buse MERİÇ of thesis’ preparer

Advisor: Doç. Dr. Mustafa TÜRKYILMAZ

2022- (xi+124)

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School Of Social Sciences

Social Sciences and Turkish Education Department

Turkish Education Science

Jury

Assoc. Prof. Dr. Mustafa TÜRKYILMAZ

Assoc. Prof. Dr. Zeynel HAYRAN

Asst. Prof. Dr. Erhan AKDAĞ

This study was carried out in order to reveal the negative perceptions of secondary school 6th grade students towards the other and othering, and to eliminate this negativity. In the study, qualitative research method was adopted as a method and action research technique was employed. First of all, the application group and the control group were determined. A questionnaire and open-ended question form were applied in order to measure the perceptions of the determined groups regarding non-othering before the application. After the pre-questionnaire and open-ended question forms were applied, five children's books on non-othering were read to the application group. During the book reading process, a group focus interview was conducted for the interim control group. No application was made to the control group. After the application group completed the book reading process, the questionnaire and open-ended question form, which were applied at the beginning, were applied to both groups. As a result, the perceptions of non-othering in the application group and the control group were compared and the effect of children's literature products on non-othering was measured. Considering the people who had to leave the places where they lived as a result of wars, disasters and many negativities and who became the "other" in other places, it is thought that this study can be effective in solving an important problem of today, the problem of alienation.

Keywords: Not othering, children’s literature, action research

ÖN SÖZ

İnsan ilişkileri açısından sağlam bir toplum yaratmak, toplumun varlığını koruması ve ilerlemesi için oldukça önemlidir. Farklılıkları özümsemiş gelişmiş bir toplum yaratmak için yapılması gereken şeyler vardır. Her şeyden evvel birbirine saygı, sevgi ve hoşgörüyü esas alan sosyal ilişkiler kurmak yapılması gerekenlerin başındadır. Bu da insanların birbirini ötekileştirmemesi ile mümkündür. Bunun için insanların ötekine yönelik olumsuz algılarının değiştirilmesi gerekir. Bu çalışmanın amacı, katılımcı gruptaki ötekileştirmenin boyutunu ortaya çıkarmak ve ötekileştirici düşünce algısını çocuk edebiyatı ürünleriyle olumlu yönde değiştirmektir. Bu bağlamda bu çalışmanın temel araştırma problem ise “çocuk edebiyatı ürünleriyle ötekileştirme algısı değiştirilebilir mi?” olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın sosyolojik açıdan öneminin yanında ötekileştirmemeye ilişkin alanyazın taraması sonucu öteki ve ötekileştirmeye dair var olan olumsuzluğu iyileştirecek bir çalışmanın yapılmamış olması çalışmanın önemini artırır niteliktedir. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığının amaçları arasında yer alan değerler eğitimi son yıllarda önem kazanmıştır. Toplumsal hayatımızın temelini oluşturan sevgi, saygı, yardımlaşma, barış, sorumluluk, dürüstlük, hoşgörü, özgüven gibi kök değerlerin öğrencilere kazandırılması amacıyla okullarda düzenli olarak çalışmalar yapılmaktadır. Ötekileştirme(me)ye dair yapılan bu çalışma ile millî, manevî, ahlâkî ve kültürel değerlerimizin en başında gelen sevgi ve saygı değerleri de çocuklara aktarılmış olur. Bu da çalışmanın önemini artıran bir başka husustur.

İnsan ilişkileri açısından sağlıklı, bütünleşmiş bir toplum yaratmak için ötekileştirmemeyi hedefleyen bu çalışmanın, öğrencilerdeki ötekine yönelik olumsuz algıyı olumluya çevirerek ötekileştirmemeyi öğretmesi ve sağlam bir toplum inşasına katkı sağlaması açısından önem taşıdığı düşünülmektedir.

Çalışmanın her aşamasında emeği olan ve desteğini benden esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Mustafa TÜRKYILMAZ’ a; akademisyen olma yolunda ufkumu açan ve bana istediğim her an destek olan değerli hocam Arş. Gör. Mustafa ARMUT’ a, yürüdüğüm bu yolda başaracağıma olan inançlarıyla bana maddî destek sağlayan Türk Eğitim Sen Kırşehir şubesi eski başkanı Sayın Bilal TÜRK’ e ve varlık sebebim annem ve babama ve değerli eşim Ahmet Sefa Meriç’e teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
BİLDİRİM.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
BÖLÜM I	1
1.GİRİŞ.....	1
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ.....	7
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	8
1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	10
1.4. VARSAYIMLAR	10
BÖLÜM II.....	11
2. KAVRAMSAL/KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR.....	11
2.1. EDEBİYAT.....	11
2.2 EDEBİYAT VE EĞİTİM.....	12
2.3. ÇOCUK EDEBİYATI	15
2.4 ÖTEKİ VE ÖTEKİLEŞTİRME.....	16
2.5. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	19
2.5.1. Konuyla İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	19
2.5.2. Konuyla İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	22
BÖLÜM III	24
3.YÖNTEM	24
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ	24
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	25
3.3 VERİ TOPLAMASI	26
3.3.1. Veri Toplama Araçları.....	26
3.3.1. 1. Anket	26
3.3.1.2.Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	26
3.3.1.3.Odak Grup Görüşmesi.....	26
3.3.2. Eylem Araştırmasında İşe Koşulan Çocuk Edebiyatı Ürünleri.....	27

3.3.2.1. Ö.T.E.K.İ. (Gizli Topluluk) Romanının Özeti	27
3.3.2.2. Konrad ya da Konserve Kutusundan Çıkan Çocuk Kitabının Özeti	29
3.3.2.3.Yurdumu Özledim İsimli Kitabın Özeti	31
3.3.2.4.Çizgili Pijamalı Çocuk Kitabının Özeti	32
3.3.2.5.Öteki Çocuklar Kitabının Özeti.....	34
3.4. VERİLERİN ANALİZİ VE YORUMLANMASI.....	35
3.4.1. Geçerlilik ve Güvenilirlik.....	36
3.5.ARAŞTIRMA SÜRECİ.....	37
BÖLÜM IV.....	42
4. BULGULAR	42
4.1.ANKET MADDELERİNİN ANALİZİNE DAİR BULGULAR	42
4.2. ODAK GRUP GÖRÜŞMESİ.....	71
4.3. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMUNA VERİLEN CEVAPLAR	73
BÖLÜM V	90
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	90
5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA	90
5.1.1. Öğrencilerin Ötekileştirme Algılarına Dair Sonuçlar	90
5.2. ÖNERİLER	92
5.2.1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler.....	92
5.2.2.İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler	92
KAYNAKÇA.....	94
EKLER	98
ÖZGEÇMİŞ	124

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.1. Yıllara Göre Yakalanan Düzensiz Göçmenlerin Uyrak Dağılımı.....	5
Şekil 1.2. 2019 Yılında Yakalanan Düzensiz Göçmenler.....	6
Şekil 3.1. Eylem Araştırmasının Veri Analiz Aşamaları.....	36
Şekil 4.1. Uygulama Grubu Öğrencilerine Yapılan İlk Ankette Birinci Soruya İlişkin Bulgular.....	42
Şekil 4.2. Uygulama Grubu Öğrencilerine Yapılan Son Ankette Birinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	43
Şekil 4.3. Uygulama Grubu Öğrencilere Yapılan İlk Ankette İkinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	44
Şekil 4.4. Uygulama Grubuna Yapılan Son Ankette İkinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	44
Şekil 4.5. Uygulama Grubu Öğrencilerine Yapılan İlk Ankette Üçüncü Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	45
Şekil 4.6. Uygulama Grubuna Yapılan Son Ankette Üçüncü Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	45
Şekil 4.7. Uygulama Grubuna Yapılan İlk Ankette Dördüncü Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	46
Şekil 4.8. Uygulama Grubuna Yapılan Son Ankette Dördüncü Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	46
Şekil 4.9. Uygulama Grubuna Yapılan İlk Ankette Beşinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	47
Şekil 4.10. Uygulama Grubuna Yapılan Son Ankette Beşinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	47
Şekil 4.11. Uygulama Grubuna Yapılan İlk Ankette Altıncı Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	49
Şekil 4.12. Uygulama Grubuna Yapılan Son Ankette Altıncı Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	49
Şekil 4.13. Uygulama Grubuna Yapılan İlk Ankette Yedinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	50
Şekil 4.14. Uygulama Grubuna Yapılan Son Ankette Yedinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	50

Şekil 4.15. Uygulama Grubuna Yapılan İlk Ankette Sekizinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	51
Şekil 4.16. Uygulama Grubuna Yapılan Son Ankette Sekizinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	51
Şekil 4.17. Uygulama Grubuna Yapılan İlk Ankette Dokuzuncu Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	52
Şekil 4.18. Uygulama Grubu Yapılan Son Ankette Dokuzuncu Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	52
Şekil 4.19. Uygulama Grubuna Yapılan İlk Ankette Onuncu Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	54
Şekil 4.20. Uygulama Grubuna Yapılan Son Ankette Onuncu Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	54
Şekil 4.21. Uygulama Grubuna Yapılan İlk Ankette On Birinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	55
Şekil 4.22. Uygulama Grubu Öğrencilerine Yapılan Son Ankette On Birinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	55
Şekil 4.23. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan İlk Ankette Birinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	57
Şekil 4.24. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan Son Ankette Birinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	57
Şekil 4.25. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan İlk Ankette İkinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	58
Şekil 4.26. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan Son Ankette İkinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	58
Şekil 4.27. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan İlk Ankette Üçüncü Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	59
Şekil 4.28. Uygulama yapılmayan gruba yapılan son ankette üçüncü soruya ilişkin sayısal bulgular.....	59
Şekil 4.29. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan İlk Ankette Dördüncü Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	61
Şekil 4. 30. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan Son Ankette Dördüncü Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	61
Şekil 4.31. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan İlk Ankette Beşinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	62

Şekil 4.32. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan Son Ankette Beşinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	62
Şekil 4.33. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan İlk Ankette Altıncı Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	63
Şekil 4.34. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan Son Ankette Altıncı Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	63
Şekil 4.35. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan İlk Ankette Yedinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	65
Şekil 4.36. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan Son Ankette Yedinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	65
Şekil 4.37. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan İlk Ankette Sekizinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	66
Şekil 4.38. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan Son Ankette Sekizinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	66
Şekil 4.39. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan İlk Ankette Dokuzuncu Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	67
Şekil 4.40. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan Son Ankette Dokuzuncu Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	67
Şekil 4.41. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan İlk Ankette Onuncu Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	69
Şekil 4.42. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan Son Ankette Onuncu Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	69
Şekil 4.43. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan İlk Ankette On Birinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	70
Şekil 4.44. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan Son Ankette On Birinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	70
Şekil 4.45. Uygulama Grubuna Yapılan İlk Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunda Birinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	74
Şekil 4.46. Uygulama Grubuna Yapılan Son Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunda Birinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	75
Şekil 4.47. Uygulama Grubuna Yapılan İlk Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunda İkinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	76
Şekil 4.48. Uygulama Grubuna Yapılan Son Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunda İkinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	77

Şekil 4.49. Uygulama Grubuna Yapılan İlk Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunda Üçüncü Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	78
Şekil 4.50. Uygulama Grubuna Yapılan Son Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunda Üçüncü Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	79
Şekil 4.51. Uygulama Grubuna Yapılan İlk Yapılan Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunda Dördüncü Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	80
Şekil 4.52. Uygulama Grubuna Yapılan Son Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunda Dördüncü Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	81
Şekil 4.53. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan İlk Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunda Birinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	82
Şekil 4.54. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan Son Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunda Birinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	83
Şekil 4.55. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan İlk Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunda İkinci Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	84
Şekil 4.56. Uygulama yapılmayan gruba yapılan son yarı yapılandırılmış görüşme formunda ikinci soruya ilişkin sayısal bulgular.....	85
Şekil 4.57. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan İlk Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunda Üçüncü Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	86
Şekil 4.58. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan Son Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunda Üçüncü Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	87
Şekil 4.59. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan İlk Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunda Dördüncü Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	88
Şekil 4.60. Uygulama Yapılmayan Gruba Yapılan Son Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunda Dördüncü Soruya İlişkin Sayısal Bulgular.....	89

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

2000’ler dünyanın ve insanlığın dikkate değer dönüşümler geçirdiği yıllar olmuştur. Küresel ısınma, savaşlar, daha iyi yaşam arayışı, çocukların eğitimi gibi etkenler insanları yollara düşürmüştür. İnsanlar, içine doğduğu coğrafyada yaşam şansı bulamadıklarından kendi kültürleri ve coğrafyaları dışında bir yaşam şansı aramaya başlamışlardır. Başka coğrafyalarda ve farklı kültürlerdeki bu arayış ya da zorunlu göç insanların “öteki” olmasını zorunlu kılmıştır. Birleşmiş Milletlerin 2015 yılında yayımladığı rapor tüm dünyada 244.000.000 insanın doğduğu yerden farklı topraklarda yaşadığını göstermektedir (UN, 2016). Bu da tüm dünyada var olan nüfusun yaklaşık %3’ünün mülteci ya da sığınmacı olduğunu gösterir. **Mülteci**, Avrupa’da meydana gelen olaylar sebebiyle ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancıyı ifade etmektedir. **Sığınmacı**, ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancıyı ifade etmektedir (Başak, 2011). Bu iki kavram anlam olarak birbirine çok yakın gibi görünse de aralarında temel farklardır Mültecilik tüm dünyada kabul edilen bir statüdür. Yani mülteciler uluslararası anlaşmalarla özel haklara sahip olan sığınma başvurusu kabul edilmiş kişilerdir. Sığınmacı kavramı ise henüz sığınma başvurusunda bulunmamış ya da başvurusu kabul edilmemiş kişileri ifade etmektedir. Ancak şu bilinmelidir ki mülteci de, sığınmacı da ülkelerine zorla geri gönderilemezler, sahip oldukları haklardan vazgeçirilemezler. Yasalar dairesi içerisinde durum böyle olsa da uygulamalar farklılıklar gösterebilmektedir. Durum böyle olunca da doğduğu topraklardan türlü sebeplerle ayrılan bu insanlar, yaşamını sürdürmek için gittiği yerlerde “öteki” olmuştur.

Bununla birlikte her insan bir başkasına ötekidir. Mesela toplumda sarışınların içinde esmer kişi ötekidir, sağlıklı olan birey için bulaşıcı hastalığı olan kişi ötekidir. Bu durum insanların hayatında ötekinin ve ötekileştirmenin hep var olduğunun göstergesidir. O hâlde öteki farklıdır, dışlanandır, yadırganandır ve uzak durulması gerekendir diye düşünülebilir. “Öteki” ne yönelik bu bakışa açısı da bireyleri kavgaya, ayrışmaya sürüklemiştir. Birinin başkasına olan üstünlüğünü göstermeye başlamasıyla öteki bilinci toplumda yerleşmeye başlamıştır. Farklılıklara olan saygının azalması, ‘ben’ veya ‘biz’in ötekine olan üstünlük çabası toplumda ırkçılığa, bölünmelere sebep olmuştur. Bu bakış açısına göre “öteki” ortadan kaldırılması gerekendir. Başka bir deyişle birinin “öteki” olmasına neden olan şey ortadan kaldırılmaya çalışılmakta ve “öteki” genele uymaya zorlanmaktadır. Bu tür zorlamalar ve baskılar ise demokratik toplumun inşasını güçleştirmektedir.

Amerika’da yaşayan ve tezini yaban arılarının üreme sistemi üzerine yapan Dr. Kinsey araştırması için tam 5,5 milyon arı toplamıştır ve yaptığı inceleme sonunda tüm özellikleriyle birbirinin aynısı olan bir arıya rastlamamıştır (arşiv.ntv.com.tr sayfasından 16.05.2020 tarihinde erişilmiştir). Öte yandan bu farklılıklar arıların bal yapmasına mâni olmamıştır. Soğuk günlerde, yağışını hayranlıkla izlediğimiz kar tanelerinin her biri birbirinden farklıdır. Dünyada yaşayan insanların hiçbirinin parmak izi aynı değildir. Yani doğa bu kadar zengin iken, birbirinin aynısı gibi görünen ancak içinde milyonlarca farklılıklar barındıran özelliklere sahipken insanlardaki bu aynılaşıma çabası doğanın zenginlik ve renkliliğine aykırı gözükmektedir. Sonuçta insan da bu evrende yaşayan bir canlıdır. Hiçbir insanın da tıpatıp birbirinin aynı olması beklenemez. Her insan barındırdığı fiziksel farklılıkların yanında duygusal ve zihinsel özellikleriyle de farklıdır. Aynı olay karşısında her insan farklı bir tepki geliştirir. İnsan toplumsal hayatta da farklıdır, siyasal hayatta da farklıdır. Aynı ideoloji için bir araya gelen insanlar bile farklıdır. Hâl böyleyken farklı olanı dışlamak, ötekileştirmek “bal üretimine” engel teşkil etmektedir.

Geçmişe baktığımızda ötekileşmenin hep var olduğunu görürüz. “öteki” ve “biz” kavramları özellikle son yüzyıllarda gündemde olmasına rağmen bu kavramların evveliyatı çok eski zamanlara dayanmaktadır. Doğu ve Batı toplumları birbirleri için her zaman öteki olmuştur. Erkekler kadınları; beyaz insanlar, siyahi insanları öteki olarak görmüştür. Oysa ister dinî, ister biyolojik olarak bakın hepsi insandır. Amerika kıtasının keşfiyle beraber Avrupalılar için Kızılderililer, 11 Eylül saldırısının ardından Amerika’da Müslümanlar “öteki” olmuştur. Demek ki insanoğlu var olduğundan beri öteki vardır. Ancak Fransız

ihtilalinden sonra ortaya çıkan milliyetçilik akımı ötekileştirmenin zirve yaptığı noktadır. “öteki”nin var olması doğanın bir gereğidir. Ancak “öteki” olmak bir çatışmaya, baskı kurmaya, zulüm görmeye neden olursa işte problem burada başlamaktadır. Kaldı ki ötekileştirmenin tarih boyunca yapılan kitlesel pek çok saldırının da sebebi olduğunu görüyoruz. Bunu örneklemek için aslında çok eskilere gitmemize gerek yok. Yirminci yüzyılın Nazi Almanyası’nda yaşanan Yahudi soykırımı veya bundan yirmi beş yıl önce Avrupa’nın ortasında yaşanan Bosna soykırımı bu üzücü duruma verilecek en güzel örneklerdir. Bununla birlikte ötekileştirmenin olduğu her durumda bir çatışmanın yaşandığı da dikkate alınmalıdır. Burada verilen soykırımlar bunun en belirgin örnekleridir. Burada araştırmacılar, toplum bilimciler ve akil insanların problemi “ötekileştirmenin” bir baskıya, zorbalığa dönüşmesinin önüne nasıl geçilir, “öteki” yaşamın bir gereğidir kabulü nasıl tesis edilir olmalıdır. Dolayısıyla yapılan ve yapılacak olan araştırmalar ile de bu sorunlara çözüm üretilmelidir.

Bu sorunlara çözüm beklenmesinin ardında içinde yaşanılan çağda gerçekleşen pek çok olay yatmaktadır. Bu olaylarda biri de yakın tarihte Ortadoğu’da gerçekleşmiş olan Arap Baharı örnek verilebilir. Arap halkının insan hakları, özgürlük ve demokrasi gibi söylemleriyle ortaya çıkan ve Arap Baharı adı verilen isyanlar ilk olarak 2010 yılında Tunus’ta ortaya çıkmış ve tüm bölge ülkelerini etkilemiştir. 2011 yılında Suriye’de ortaya çıkan halk ayaklanması karşısında Suriye yönetiminin ortaya koyduğu sert tutum ve devamında ülkede oluşan kargaşa ortamı Suriye halkı için göçü zorunlu kılmıştır. Ayrıca Suriye’de 2005 ve 2006 yılları arasında meydana gelen kuraklık, ülkede geçim kaynağı tarım ve hayvancılık olan, kırsal alanda yaşayan halkın şehirlere göç etmesine neden olmuştur. İç göç sonucu şehirlerde siyasi çatışmalar başlamıştır. Suriye’de savaşın, şiddetin gün geçtikçe artması sonucu binlerce Suriyeli Türkiye’ye ve etrafındaki diğer ülkelere göç etmek üzere yollara dökülmüştür. 29 Nisan 2011 tarihinde yola çıkan ve geçici koruma kanunu kapsamına dâhil olan Suriyeliler Türkiye’ye ulaşmıştır. Geçici koruma kanunu kapsamında ülkemize gelen Suriyeliler ilk etapta kamplara yerleştirilmiştir. Ancak ilerleyen zamanlarda kampların yetersizliği ve gelen sığınmacı sayısının fazla olması, sığınmacıların diğer şehirlere göç etmesine neden olmuştur. Sonuçta Suriyelilerin çoğunun şehir merkezlerinde, halk ile beraber yaşadığı gözlenmiştir. Suriyelilerin halkın güvenliği için bir tehdit oluşturduğu düşüncesi, suç potansiyellerinin yüksek olduğu düşüncesi, ucuz iş gücü olarak görülmeleri, işsizliğe sebep oldukları düşüncesi, Suriyelilere tanınan

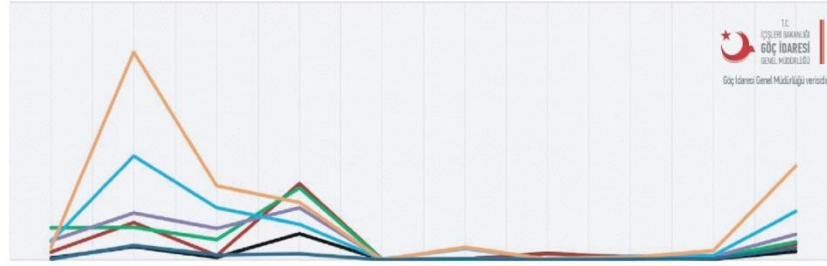
hakların Türklere tanınmadığı düşüncesi Suriye halkına karşı olumsuz bir algı oluşturmuştur ya da algını olumsuza dönmesine neden olmuştur da denilebilir.

Ayrıca gözler Afganistanlı yerleşimcilere çevrildiğinde de yine olumsuz tablo gözler önüne serilir. 11 Eylül 2011 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleştirilen terör saldırısı tüm uluslararası toplumun gözlerini Afganistan'a çevirmesine neden olmuştur. Afganistan, El-Kaide adlı terör örgütünün eylemlerini rahatça sergilediği bir ülke hâline gelmiştir. 2001 yılında ABD'nin Afganistan'a müdahalesi sonucunda Taliban'ın devrilmesiyle Afgan halkı şiddetin ve savaşın sona ereceği, yaşam şartlarının iyileşeceği konusunda ümitlenmiştir. Ancak Afganistan'da hızla artan şiddet ve güvensizlik ortamı tüm ümitleri söndürmüştür. Savaşın bireyler üzerindeki olumsuz etkileri, can ve mal güvenliğinin sağlanamaması, IŞİD ve Taliban'ın saldırıları sonucu oluşan şiddet ortamı göçü tetikleyen faktörlerdir. Hayat şartlarının giderek zorlaşması, ülke nüfusunun yarısından fazlasının yoksulluk sınırının altında yaşaması, zorla çalıştırılma, siyasi iktidarsızlık, kötü eğitim koşulları, insan hakları ihlalleri Afganistan'da yaşamı sürdürülemez hâle getirmiştir. Afganlıların Türkiye'yi tercih etmesindeki sebep ise İran ve Pakistan'ın Afgan mültecilere kapılarını kapatmasıdır. Avrupa'ya geçişte Türkiye'yi bir durak olarak gören Afganlar hızla Türkiye'ye göç etmiştir. Böylece Türkiye'de sayısal olarak çoğunlukta olan diğer topluluk da Afganlardan oluşmaktadır (www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler sayfasından 26.05.2020 tarihinde erişilmiştir).

Türkiye'de Suriyeli ve Afganlı insanların dışında çok sayıda İranlı ve Iraklı vardır. 1991 yılında başlayan Körfez Savaşı yarım milyon Iraklı'nın, bir milyona yakın İranlı'nın Türkiye'ye sığınmasına neden olmuştur. Amerika'nın öncülüğündeki kuvvetler Kuveyt'i işgal ettikten sonra Irak'ın çeşitli yerlerinde yaşayan halk Saddam Hüseyin yönetimini indirmek için isyana kalkışmışlardır. Bu isyanın bastırılması ile ortaya çıkan olumsuz durum bölge halkını göçe zorlamıştır. O günlerde de zor durumdaki Irak halkına kapılarını açan ülke Türkiye olmuştur.

Türkiye'nin bu anlamda içinde bulunduğu durumun daha iyi anlaşılabilmesi için 2014-2019 arasında yakalanan düzensiz göçmenlerin sayılarına bakmak gerekir.

YILLARA GÖRE YAKALANAN DÜZENSİZ GÖÇMENLERİN UYRUK DAĞILIMI

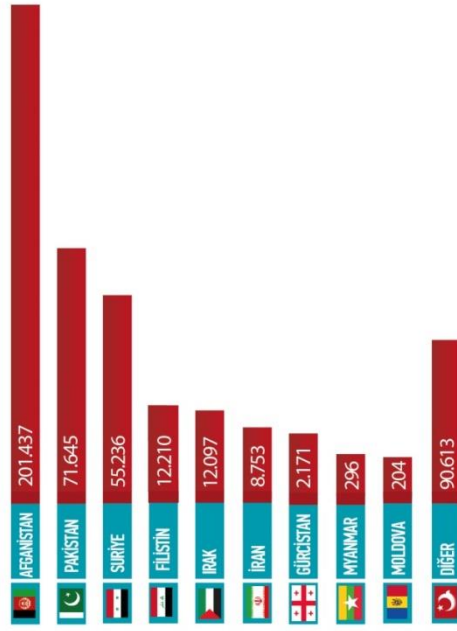

	IRAK	AFGANİSTAN	PAKİSTAN	SURİYE	MOLDOVA	FİLİSTİN	MYANMAR	GÜRCİSTAN	İRAN	DİĞER
2014	1.728	12.248	2.350	24.984	101	508	6.425	1.519	626	8.158
2015	7.247	35.921	3.792	73.422	261	615	5.464	2.857	1.978	14.928
2016	30.947	31.360	19.317	69.755	256	365	1.169	2.679	1.817	16.801
2017	18.488	45.259	30.337	50.217	308	832	374	2.954	2.707	24.276
2018	17.629	100.841	50.438	34.053	269	10.545	378	3.153	4.066	46.631
2019	12.097	201.437	71.645	55.236	204	12.210	296	2.171	8.753	90.613
01.04.2020	904	16.192	5.275	7.059	46	1.168	72	346	1.284	13.854

Şekil 1.1. Yıllara Göre Yakalanan Düzensiz Göçmenlerin Uyruk Dağılımı. “Yıllara Göre Yakalanan Düzensiz Göçmenlerin Uyruk Dağılımı” https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler_sayfasından 26.05.2020 tarihinde erişilmiştir.

Şekil 1.1’e göre yakalanan düzensiz göçmenlerin uyruk dağılımı yıllara göre farklılık göstermektedir. Her yıl yaşanan bu farklı dağılımda yukarıda bahsedilen olayların oluş zamanları etkili olmuştur. 2016 ve 2017 yıllarında yakalanan en fazla düzensiz göçmen Suriyeliler olurken 2018 ve 2019 yıllarında en fazla yakalanan düzensiz göçmen Afganistanlı göçmenler olmuştur.

2019 YILINDA YAKALANAN DÜZENSİZ GÖÇMENLER

Şekil 1.2. 2019 Yılında Yakalanan Düzensiz Göçmenler. “2019 Yılında Yakalanan Düzensiz Göçmenler” <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler-sayfasindan> 26.05.2020 tarihinde erişilmiştir.

Şekil 1.2’ye göre 2019 yılında yakalanan en fazla düzensiz göçmen Afganistanlı göçmenler olurken ikinci sırada Pakistanlı, üçüncü sırada Suriyeli göçmenler yer almıştır.

Türkiye’de de ötekileştirmenin son yıllarda arttığını görüyoruz. Bunda özellikle Suriye, Irak, İran, ve Afganistan’dan yoğun bir şekilde gerçekleşen göçlerin büyük payı olduğu düşünülebilir. Amaçları statü veya kazanç elde etmekten ziyade kendileri ve çocukları için daha insanî koşullarda hayatını sürdürmek olan bu insanları ötekileştirmek, dışlamak bizim kültürümüzde var olmayan bir durumdur. Kaldı ki bu topraklarda Yunus Emre “Yaratılanı severim, Yaratandan ötürü.” diyerek diyar diyar dolaşmıştır. Mevlana “Gel, ne olursan ol yine gel!” diyerek tüm insanları insanlık dairesinde buluşmaya davet etmiştir. Fatih Sultan Mehmet, Seferad denilen ve İspanya’da kırıma uğrayan Yahudileri alıp İstanbul’a getirmiştir. Bu söylem ve eylemlerin temelinde birlik, beraber olma ve buradan bir güç elde etme amacı vardır. Bu pencereden bakıldığında var olma mücadelesi için bu topraklara yolu düşen bu insanları sevgi ile kucaklamak topluma yakışandır.

Kaldı ki “Komşusu açken tok yatan bizden değildir.”, “Dost kara günde belli olur.”, “Komşu komşunun külüne muhtaçtır.” gibi atasözleri aslında Türkiye’nin uyguladığı açık kapı politikasının kültürel temellerini ifade etmektedir. Türkiye, her türlü olumsuz şartlarda dahi kapısına gelen insanları geri çevirmemiştir. Ancak olumsuz şartların ve savaşların süregelmesi, mültecilerin Türkiye’de kalma süresini uzatmıştır. Misafirlikteki uzunluk

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının sığınmacılara olan bakışını da olumsuz yönde tetiklemiştir. Bu döngü de Türkiye’de sığınmacılar olmak üzere farklı gruplara, farklı eğilimde olanlara yönelik bir öteki algısı oluşturmuştur. Hatta ‘ben’ ve ‘öteki’ arasında; ‘biz’ ve ‘öteki’ arasında çatışmalar dahi gözlenmiştir.

Öte yandan “öteki”ni dışlayarak bir yere varılamayacağı açıktır. Modern bir toplum inşa etmek için çok sesli, çok kültürlü bir yapı, farklı tercihleri, farklı yaşamları bir arada sentezleyen çoğulcu bir zemin oluşturmak gerekmektedir. Bu anlayıştaki bir toplumun temelini ise demokratik, sosyal, hukuk devleti oluşturacaktır.

Birlikte yaşamak; düşmanlıkları ortadan kaldırmayı, farklılıklara saygı duymayı, saygı ve sevgi dili oluşturmayı gerektirir. Başkasının varlığına saygı duyulduğu anda bireyler arasındaki hiyerarşik ilişki sona erer. Farklı yaşamların, fikirlerin, görüşlerin kendilerini oldukları gibi kabul ettirmeleri insana saygı değerinin yaygınlaşması ile mümkündür. Çatışmaların ortadan kaldırılıp her farklı türe ve düşünceye yaşam alanı oluşturmak; açılan bu alanda bir diğerinin alanına saygısızlık etmeden yaşamın tesis edilmesi gerekmektedir. Hiçbir kimse bir diğerini sevmek durumunda değildir. Ancak herkes birlikte yaşamak durumundadır. Birlikteliğin tesisi ancak her anlamda “öteki”ni kabul ile mümkün olabilecektir. “öteki” varlığını ve gücünü kanunlardan ve onun etkin uygulamasından alacaktır. Bu bakış açısıyla insanların birbirine saygı duyarak bir arada yaşaması için edebî ürünler işlevsel olarak kullanılabilir.

Böylece bu çalışmanın amacı çocuk edebiyatı ürünleriyle ötekileşmenin nasıl oluştuğunu gözler önüne sermek, ötekileştirici düşünceyi analiz etmek ve ötekileştirici düşünce algısını değiştirmektir. Bu kapsamda öteki ve ötekileştirmeyi konu alan beş kitap üzerine odaklanılmıştır.

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Bu çalışmanın temel araştırma problemi “çocuk edebiyatı ürünleriyle ötekileştirme algısı değiştirilebilir mi?” olarak belirlenmiştir.

Alt problemler ise şöyledir;

1. Eylem araştırması öncesi katılımcıların “öteki” algısı nasıldır?
2. Eylem araştırması sonrası katılımcıların “öteki” algısı nasıldır?
3. Eylem araştırması katılımcıların “öteki” algısında farklılığa neden olmuş mudur?

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Toplum, aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümü, cemiyet anlamına gelir (TDK,2005). Tanımdan da çıkarılabileceği gibi bir insan grubuna toplum diyebilmemiz için aynı ırktan gelme, aynı genleri taşıma, aynı kökene sahip olma ya da aynı fiziksel özellikleri gösterme gibi şartlar yoktur. Kaldı ki bu özelliklere sahip bir toplum oluşturmak günümüz dünyasında mümkün değildir. Teknoloji ve silah üretiminin artması, ülkelerin çıkarları, dünyaya daha çok hükmetme isteği ülkeler arası ve ülke içi savaşları hat safhaya çıkarmıştır. Çıkan bu savaşlar neticesinde insanlar temel yaşam ihtiyaçlarını karşılamak için bulundukları yerden başka ülkelere, başka coğrafyalara göç etmek zorunda kalmıştır. Bu da toplumlarda her anlamda farklılıkların artmasına neden olmuştur.

Toplumu meydana getiren bireyler arasında uyum olması gerekir. Bu uyumun gerçekleşmesi farklı olana saygı gösterilmesi ile mümkündür. Aynı ailede doğup büyüyen insanlar bile saçıyla, teniyle, gözünün rengiyle, fikirleriyle, düşünceleriyle birbirinden farklıdır. Doğal olarak başka coğrafyalardan gelenler de farklı olacaktır. Bu durum toplumsal bir ayrılığın nedeni olamaz. Bireylerin sadece kendi düşüncelerine değer vermesi, kendinden olanları bir görmesi, farklı olanı ötekileştirmesi doğru değildir. Eğer durum böyle devam ederse biz ve onlar şeklinde iki grup ortaya çıkar. İnsanların ben veya biz kavramını ön plana çıkarmasıyla da toplumsal ayrımlar meydana gelir. Biz ve öteki kavramının çatışması ile süreç devam eder. Burada önemle üzerinde durulması gereken nokta şudur: “Hepimiz insanız.”. Görünüşte, düşüncede, fikirde, ırkta, tendeki farklılıklar insan olmanın gereğidir. Hâl böyleyken bu farklılıkları kavga sebebi olarak görmek doğru değildir. İnsanlar geçmişte, şimdi veya gelecekte var oldukları farklılıklar nedeniyle suçlanamaz, aşağılanamaz, ötekileştirilemez. İnsanların sadece kendi bakış açılarının doğru olduğu düşüncesini savunan, dogmatik anlayıştan kurtulması şarttır. İnsan ilişkileri açısından sağlam bir toplum oluşturmak farklı olana saygı ile olur. Aslında farklılıklar toplumu güçlendiren unsurlardır. Farklılıkları özümsemiş, gelişmiş bir toplum yaratmak için yapılması gereken şeyler vardır. Bu noktada projeler yapılabilir, eğitim programları düzenlenebilir, medya etkin bir şekilde kullanılabilir. Son olarak da ayrımcılığın yanlışlığını vurgulayan, farklılıklara saygıyı esas alan, ötekileştirmemeyi konu edinen kitaplar okutulabilir. Bu türden içeriğe sahip olan kitaplar toplumu oluşturan tüm alt kültürlerin okuması gereken eserlerdir. Tabii bu söylemi sağlam bir zemine oturtmak gerekir. Bu zeminin tesisi için de ötekileştirme temalı kitapların öğrencilere okutulması ve

onların bu kitapları okuduktan sonra “ötekine” yönelik düşüncelerinin derlenmesi gerekir. Elde edilen verilerin “öteki” ne yönelik algının olumluya dönmesini tesis eder nitelikte olması durumunda okullarda okutulması tavsiye edilebilir.

Edebiyatın insanın ruhunu doyuran yönünün yanında bir de eğiticilik işlevi vardır. Bireylerde istenilen davranışları geliştirmede, algıları yönlendirmede kitaplar etkin olarak rol oynar. Ötekileştirme toplumumuzu olumsuz etkileyen ve hızla tırmanan bir problem olarak karşımıza çıktığı için ötekileştirmemek de sevgi, saygı, hoşgörü gibi aktarılan bir değer olmalıdır. Çocuk edebiyatında ise çocuklara kitapları sevdirmenin yanında onlara duyarlılık kazandırmak, çocukları düşünmeye sevk etmek, kurmaca içerisinde günümüz gerçeklerini çocukların fark etmelerini sağlamak amaçlar arasındadır. Çocuk kurmaca metinler yardımıyla aktif eleştiri yapabilme, önyargısız olabilmeyi başarma, duygu denetimini sağlayabilme, düş kurarak farklı yollardan gitme, esnek düşünebilme, araştırma sırasında duygularını denetleyerek paylaşabilme gibi pek çok yetisini geliştirmelidir (Yener, 2007). Bu çalışmada ötekileştirmemek için bahsi geçen kitaplardan faydalanılması planlanmaktadır. Çağımızda bireyleri tıpkı bir hastalık gibi saran ötekileştirme toplumları çatışmalara, kavgalara hatta iç veya dış savaflara sürükleyebilmektedir. Bu nedenle ötekileştirmemenin çocuk eğitiminde mutlak suretle yer verilmesi gereken bir kavram olması çalışmanın önemini daha da artırmaktadır.

Ötekileştirme(me)ye alanyazın taraması yapılmıştır ve yapılan bu tarama sonucu bu alanda ötekileştirme ve ötekileştirmeye dair var olan olumsuz durumu iyileştirmeye yönelik bir çalışma daha önce yapılmamıştır. Bu özgünlük çalışmanın önemini artırmaktadır.

Millî eğitim programlarının amaçları arasında yer alan değerler eğitimi son dönemlerde oldukça önem kazanmıştır. Değerler toplum ve toplumun devamı için önemlidir. Toplumsal hayatımızın temelini oluşturan sevgi, saygı, yardımlaşma, barış, sorumluluk, dürüstlük, hoşgörü, özgüven gibi değerler öğrencilere kazandırılmak amacıyla okullarda düzenli olarak çalışmalar yapılmaktadır. Ötekileştirme(me)ye dair yapılan bu çalışma ile millî, manevî, ahlâkî ve kültürel değerlerimizin en başında gelen sevgi ve saygı değerleri de çocuklara aktarılmış oldu. Bu da çalışmanın önemini artıran bir başka husustur.

Okutulan çocuk edebiyatı ürünlerinin katılımcıların ‘öteki’ kavramına olan bakışını olumlama, geleceğin çok kültürlü, renkli, zengin ve farklılıklara saygı gösteren

toplumunun inşası için oldukça önemlidir. Dolayısıyla çalışmanın önemi, eylem araştırmasının başarıya erişmesi ile belirginleşmiş olacaktır.

1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Çalışmanın kapsamı Pedro Manas'ın Ö:T:E:K:İ Gizli Topluluk, Gülten Dayıoğlu'nun Yurdumu Özledim, Christine Nöstlinger'in Konrad ya da Konserve Kutusundan Çıkan Çocuk, Ursula Wölfel'in Öteki Çocuklar, John Boyne'nin Çizgili Pijamalı Çocuk kitapları ve bu kitapların okutulduğu katılımcılar ile sınırlıdır.

Öğrencilerin verdikleri cevaplar sadece belirlenen öğrencilerle sınırlıdır. Bu da araştırmanın sınırlılıkları arasındadır.

1.4. VARSAYIMLAR

Belirlenen beş kitabın okutulması sonucunda ötekileştirme eylemi ya da düşüncesinin değiştirilebileceği, farklılıklara saygı değerinin kazandırılabilceği ve katılımcıların kendilerine sorulan sorulara net bir biçimde öz düşüncelerini yansıttıkları varsayılmaktadır.

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL/KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde araştırmanın bilimsel temelini oluşturan kavramlar ele alınmış ve araştırmanın kavramsal çerçevesi oluşturulmuştur. Çalışmanın en önemli öğeleri olan “edebiyat”, “edebiyat ve eğitim”, “çocuk edebiyatı”, “öteki” ve “ötekileştirme” kavramları incelenmiştir.

2.1. EDEBİYAT

Edebiyat insanlar için çok önemli bir yere sahiptir. İnsanlar var olan gerçek dünyanın yanında edebiyat vasıtasıyla kurduğu kurmaca dünyayla sorunlara çözüm aramış, karşılaştığı zorlukları yenmeye çalışmıştır.

Edebî ürünler sadece okumakla kalmaz. İnsanı düşünmeye sevk eder, sorgular, eleştirir; aynı zamanda da eğlendirir. Bu sayede içinde bulunduğu durumu dışarıdan gözlemlene fırsatı bulan insanlar, çevre ile olan ilişkilerini yeniden düzenleme fırsatı bulurlar. Edebiyat sayesinde insanlar günlük hayatta sıradan karşılaşılan olaylara daha dikkatli bakmaya başlarlar. Ancak unutulmaması gereken bir şey vardır: Ne kadar kurmaca olsa da edebiyat gerçeğe beslenir. Hatta yaratılan fantastik âlemde dahi içinde yaşadığımız dünyanın gerçekleri vardır. Yaşanılan dünyadan çok da uzağa gidilmez ya da yaratılan kurmaca âlemde yaşanılan dünyadır. Edebiyat ile gerçek arasındaki bu etkileşim insanların hayatı anlamlandırmasına, olayları başka bir gözle değerlendirmesine yardımcı olur. Ünlü Fransız yazar Stendhal “Bir roman yol boyunca gezdirilen ayna.” sözü ile edebiyat ile gerçeklik arasındaki ilişkiyi çok güzel ifade etmiştir.

Edebiyat ve toplum ayrılmaz bir bütündür. Toplum varsa edebiyat da var demektir. Bu sebeple edebiyatın varlığı çok eskilere dayanır. Edebiyat denilince aklımıza her ne kadar yazılı ürünler gelse de aslında edebiyatın bir de sözlü kısmı vardır. Buna sözlü edebiyat denilir. Bu durum edebiyatın aslında yazının icadından önce var olduğunun göstergesidir. İnsanlar yaşadıkları büyük olayları, savaşları, felaketleri başkalarına anlatma ihtiyacı hissetmiştir. Yazı var olmadığı için bu aktarım sözlü olarak yapmışlardır. Sözlü ürünlerin unutulmasını engellemek ve kalıcılığını artırmak için insanlar şiire ihtiyaç duymuşlardır. Bu şekilde şiirler, destanlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Edebiyata olan bu ihtiyaç yüzyıllar boyunca süregelmiştir. İnsanlar kimi zaman bilgi vermek amacıyla, kimi zaman kendi sesini başkalarına duyurmak amacıyla, kimi zamansa eğlendirmek amacıyla edebî ürünler ortaya koymuşlardır.

Bunun yanı sıra “sanat toplum içindir.” anlayışından hareketle edebiyatın topluma yönelik olma işlevi vardır. Edebiyatın etki alanı genişler ve seslendiği kitle insandır. Edebiyat etki alanındakileri değiştirir. Bu da bir toplumun değişmesini sağlayabilir. Bu değişime örnek verecek olursak Ömer Seyfettin’in Kaşığı kitabını okuduğumuzda haksızlıklarla mücadele etmek, iftiraya uğrayanların yanına koşmak isteriz. Arif Nihat Asya’nın Bayrak şiirini okuduğumuzda yüreğimizde vatan, millet sevgisini en derinden hissederiz. Demek ki edebiyat bizi etkiler; bizi, aklımızı, duygularımızı, vücudumuzu hareketlendirir. Ancak unutulmaması gerekir ki edebiyat, ders vermek kaygısı gütmmez. Öyle olduğunda da ortaya konan eser edebî bir eser olmaz, didaktik bir eser olur. Nasıl ki insanlar üzerinde sürekli telkinde bulunmak büyük bir etki yaratmaz ise, didaktik bir metnin etkisi de sınırlı olacaktır. Metnin etkisini artıracak şey onun kendiliğinden olmasıdır, onun günlük dilin dışında söylenmesidir.

Edebiyatın sadece bireylere değil topluma olan etkisini görebilmek için tarihe bakmak yol gösterici olacaktır. Rönesans ve reform gibi Avrupa’yı aydınlatan hareketler sanatçı ve edebiyatçıların katkısıyla gerçekleşmiştir ya da “söz” ün bu etkisi farklı toplumlarda eli kalem tutanların yargılanmasında da görülebilir. Yine Fransız Devriminin temellerini sanatçılar atmıştır. Değişim istendiğinde başvurulacak ilk kaynaklardandır edebiyat. Burada sözün insanlar üzerindeki etkisinden bahsetmek gerekmektedir. Söz, o denli etkilidir ki Öğretmen Samed Behrengi, Azeri çocuklarına Küçük Kara Balık’ı yazmıştır. Bu eseriyle baskıcı Şahlık rejimini dolaylı yollardan ve tamamıyla imgelerle eleştirmiştir. Kaldı ki bu totaliter rejimi, başka türlü eleştirmek dönemi için çok da mümkün değildir. Zaten Behrengi de boğularak ölmüştür, kimilerine göre de öldürülmüştür. Sözün büyüleyiciliği, onu edebiyat dairesi içerisinde söylemekten geçmektedir. Küçük Prens’i de kutsal kitaplardan sonra en çok satan kitap yapan şey de edebiyat niteliğinin yüksekliğidir, insanı anlatıyor olmasıdır, denilebilir.

Edebiyat aracılığıyla insanlar da bu değerlerin peşine düşmüştür. İnsani değerlere saygılı bir toplumun yolu edebiyattan geçer.

Hayat sürekli bir değişim içindedir. Bu değişim her zaman daha iyiye, daha güzele ulaşma amacı taşır. Eğer insanlar kendilerini değiştirmeyi kabul etmeselerdi hâlâ geçmişin karanlık çağlarında yaşıyor olurduk. O hâlde daha güzel bir toplum için edebiyat vazgeçilmezdir, denilebilir.

2.2 EDEBİYAT VE EĞİTİM

Kültür insanların ortaya koyduğu maddi ve manevi tüm eserler demektir. Dil bu eserlerden en önemli olanıdır. İnsanlar arasında iletişimi sağlayan dil, zamanla duyguları şiir, şarkı, edebiyat yoluyla aktarmanın da aracı olmuştur. Edebiyat Arapça edeb kökünden gelmektedir. Ayrıca edeb iyi ahlâk, incelik, terbiye anlamına da gelmektedir. (TDK,2005) Yani edebiyat ve eğitim kelimenin kökeni itibarıyla iç içe kavramlardır.

Edebî eserlerin büyük bir bölümü, insanları çeşitli bakımdan eğitmek amacıyla yazılmıştır. Türk edebiyatında Yunus Emre birçok şiirini ve Risalettin Nushiyye adlı eserini, Mevlana Mesnevi'sini, Nabi Hayriyye'sini, Namık Kemal tiyatro eserlerinin çoğunu, Ahmet Mithat romanlarını, Tevfik Fikret Haluk'un Defteri'ni ve Şermin adlı eserlerini, Mehmet Akif Safahat'ını ve daha birçok şair ve yazar eserlerini hep insanlara nasıl yaşanılması, nelere değer verilmesi gerektiğini öğretmek amacıyla yazmışlardır (Kavcar, 1982: 3).

Yine Türkistan'da doğan ve yazdığı Atabetü'l-Hakâyık adlı eserle tanınan Edip Ahmet Yükneki eserinde iyi bir insan olmayı ve iyi bir insan olmanın yollarını anlatmıştır. O zaman şu sonuca varabiliriz ki edebiyat ve eğitim arasında yakın bir ilişki olduğu sonucuna varılabilir.

Günümüz şartlarında edebiyat ve eğitim ilişkisini incelediğimizde insanların gelişimini devam ettirmeleri ve tamamlamaları için planlı bir eğitim sürecinden geçmeleri gerektiğini söyleyebiliriz. Bu süreçte bireyin kendini geliştirmesi, kendini tanıması ve anlatması için edebiyat tartışmasız en önemli araçlardan biridir. Dinleme ile başlayan bu eğitim konuşma, okuma, dinleme/izleme, yazma gibi becerileri de içerdiği için ayrı bir önem taşır. Edebiyat bireyin çok yönlü gelişimini ve eğitimini tamamlayan bir araçtır.

İlk çocukluktan başlamak üzere edebiyatla iç içe olan bireyler hayatı anlamlandırma ve problem çözme becerileri konusunda bir adım önde olurlar, bilinçlenirler. Edebiyat ile çeşitli fikirlerin ve düşüncelerin çarpıştığı kurmaca dünyada aslında tüm gerçekler anlatılır. Farklı olana saygının, hoşgörünün estetik bir dille anlatılış şekli olan edebiyat birlikte yaşama kültürünü bireylere aşılması açısından da önemlidir. Pamuk' un da dediği gibi edebiyat, roman ötekini anlatma işidir. Öteki olana karşı olumlu duyguların geliştirilmesi, öteki ile aradaki mesafenin azaltılması, örtük bir şekilde ötekileştirmemeyi anlatan edebî eserler sayesinde olur. Farklı yaşam biçimlerine karşı merak uyandıran, farklı olana güven duyabilmeyi anlatan eserler çocuklarda ötekileştirmenin önüne geçebilir.

Edebiyat eseri, insana insandan haber verir, hep bir yaşantının tanıklığını yapar. Bir öyküde, bir romanda, bir biyografide, bir seyahat eserinde, bir anı yazısında, varoluşun

tanıklığını yapan bir bakışla karşılaşırız. (...) Edebiyat güzellik duygumuzu ve estetik beğenimizi geliştirir. Bütün bunlar, etrafında olup bitenlerden sorumluluk duyan, insanlık onuru ve adalet duygusu adına hareket edebilen, aydın bilinçlerin eğitimi açısından önemlidir (Taşdelen, 2006: 10).

Bilindiği üzere eğitim bireyde istendik davranışlar geliştirme süreci olarak tanımlanabilir. Bu süreçte edebiyat en önemli araçlardandır. Gelecek nesilleri o toplumun oluşturduğu birikimden haberdar etmek, iyi ve güzel olanı aşlamak, çoğulcu zeminde güzel söyleyişler elde etmek için edebî eserler vazgeçilmez kaynaklardır. Bireyde istendik davranış geliştirme süreci edebiyattan bağımsız düşünülemez. Edebî eserler insanda sadece değişim yaratmayı da hedeflemez. Edebiyat tüm seçenekleri sıralayarak insanı iyi ve güzel olana doğru harekete geçirir.

Birey okumuş olduğu romanların karakterleriyle kendini özdeşleştirebilir. Bu kahramanları günlük hayatında taklit ederek onların davranışlarını kendi davranışlarıyla birleştirerek kendine yeni davranış şekilleri ve bu davranış şekillerine bağlı değer dizgesi oluşturabilir (Öncü, 2015).

Geçmişe dönüp baktığımızda sanatçıların, edebiyatçıların toplumları derinden sarsacak olayları, insanların yaşayabilecekleri durumları önceden hissedip eserlerinde bunları dile getirmeleri görevleri arasındadır. Edebiyat insanları eğitmekle kalmaz bilinçlendirir.

Edebiyat yüzyıllar boyu oluşturulan birikimlerin gelecek nesillere aktarılmasında en önemli araç olmuştur. Mevlana iyiye veya doğruluğa dair tüm söyleyeceklerini düz bir anlatımla değil; hikâyelerle, şiirlerle aktarmayı seçmiş ve insanları bu şekilde eğitmiştir. Dostoyevski topluma ait kavramları sözlükteki gibi tek tek açıklamalarını yaparak değil Raskolnikov gibi bir karakteri katil yaparak acıma, merhamet, suç gibi kavramları insanlara öğretmiştir. Ayrıca Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Saatleri Ayarlama Enstitüsü kitabını okumayan bir kişi ülkemizdeki Doğu-Batı çatışmasını ve Türk insanının bu çatışma karşısında bocalayışını tam olarak anlayamaz.

Bu açıdan edebiyat bir tartışmadan, bir vaazdan, bir metinden çok daha ötesidir. İnsanlara yeni ufuklar açar, tecrübelendirir. O hâlde eğitimde edebiyat vazgeçilmezdir denilebilir.

Kısacası edebiyat, eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Bireylerin yönlendirilmesinde, negatif düşünce ve davranışların değiştirilmesinde, olumsuz bir algıyı olumluya çevirmede edebiyat önemli rol üstlenebilir. Merkezinde insan olan edebiyatla, yine merkezinde insan olan eğitimin birbirinden kopuk olması düşünülemez.

2.3. ÇOCUK EDEBİYATI

Çocuk edebiyatının merkezinde çocuk vardır. Çocuk, edebî eserlerde hayal kurarak, kumaca unsurlarla karşılaşarak günlük hayatta karşısına çıkan sorunlara çözüm arar. Ayrıca bu metinler çocukları duygusal olarak etkilemenin yanında içerdiği örtük mesajlarla da çocukları sosyolojik açıdan geliştirir.

Çocuk edebiyatı kavramı ele alınırken üzerinde durulacak ilk kavram çocuk kavramıdır. “Çocuk kimdir?” ve “Çocuk kime denir?” sorularına cevap aramak gerekir. Türk Dil Kurumu’nun Türkçe sözlüğünde yer alan tanıma göre çocuk, bebeklik çağı ile ergenlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insandır (TDK, 2005). Bu tanımdan ve insanoğlunun bedensel, zihinsel gelişimini tamamlama süresine bakılarak 0-18 arası yaş grubunun çocuk kavramını karşılayan dönem olduğu söylenebilir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 1. Maddesine göre on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır (www.unicef.org).

Çocuk edebiyatı ürünleri çocukların gelişim özelliklerine, duygularına, düşüncelerine ve gereksinimlerine göre hazırlanmaktadır. Çocuk edebiyatı ürünleri ile çocuk ve kitaplar arasında bağ kurularak düşünen, toplumsal olaylara duyarlı, okuma kültürü edinmiş bireyler yetiştirmek amaçlanır.

Çocuğun gelişimsel özelliklerine uygun olarak hazırlanan kitaplar gerçek hayatla da ilişkili olmalıdır. Ne tamamen hayal dünyasından oluşan ne de hayatın çıplak gerçeğini birebir içeren bir kitap olmalıdır. Çocuk edebiyatı ürünleri ya da çocuk edebiyatı çocuk oyunları gibi olmalıdır. Oyunlarda çocuk, dünyayı kendi gözünden algılar ve onu oyunlaştırır. Bu anlamda Küçük Prens’in ilk sayfalarındaki çizimler çocuğun dünyayı algılayışının güzel örneklerindendir. Bu çizimler şapka mıdır yoksa fil yutmuş boa yılanı mı? Çocuklar kitaplarda seçtikleri karakterlerden etkilenirler ve seçtikleri bu kişilerin duygu, düşünce ve davranışlarını benimserler. Kitaplardaki rol modeller sayesinde çocuk kendini ve çevresini tanıır ve saygı gösterme, insan sevgisi, hoşgörü gibi evrensel değerler aktarımı konusunda yaşantılar kazanır. Çocuk kitapları çocuğa, içinde yaşadığı çevreyi, ülkeyi, dünyayı gerçekçi açıdan tanıtmalı; çocuğun bunlarla bütünleşmesini sağlamalıdır. (Sever, 1995: 14)

Bireyin çevresiyle sağlıklı ilişkiler kurması ve bu ilişkilerdeki dili kullanma becerisi çok önemlidir. O hâlde küçük yaşlardan itibaren çocuklara fiziksel ve zihinsel gelişimini tamamlayacak eğitimlerin yanı sıra onların iç dünyalarında olup bitenleri anlayıp aktarabilecek, dili etkili bir şekilde kullanma becerilerini de geliştirecek bir eğitime ihtiyaç

vardır. Bu edebî ürünlerle tanışan çocuk duygu ve düşüncesini etkili bir şekilde karşısındakine anlatabilir. Ana dilin inceliklerinin etkili bir şekilde işlendiği çocuk edebiyatı ürünleri aynı zamanda zihinsel gelişimi de destekler. Dil kullanma becerisi ve dil bilinci çocuk edebiyatı vasıtasıyla çocuklara aktarılır.

Geçmiş yıllarda çocuk edebiyatı, çocuğun edebiyatı gibi kavramlara çok fazla önem verilmiyordu. Genelde yetişkinler için üretilen edebiyat ürünlerinin çocukların ilgisini çeken bölümlerinin çocuk edebiyatı malzemesi olarak kullanılmasının yeterli olacağı kabul ediliyor ve daha çok öğretici öğelere ağırlık veriliyordu (Meriç, 1986).

Günümüzde ise yapılan bilimsel çalışmalar insanların her çağda farklı gelişim özellikleri gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu farklı dönemlere uygun edebî eserler ortaya koymak zaruri olmuştur. Ayrıca ekonomik seviyenin yükselmesi ve ailenin çocuğa verdiği değerin artması da çocuk edebiyatının oluşumunda önemli rol oynamıştır.

“Erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır” (Sever, 2013: 16).

Çocuk edebiyatı, temel kaynağı çocuk ve çocukluk olan; çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun; çocuk bakışını ve çocuk gerçekliğini yansıtan; ölçüde, dilde, düşüncede ve tiplerde çocuğa göre içeriği yalın biçimde ve içtenlikle gerçekleştiren; çocuğa okuma alışkanlığı kazandırması yanında, edebiyat, sanat ve estetik yönünden gelişmesine katkı sağlayan, çocuğu duyarlı biçimde yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatıdır (Şirin, 2007: 16), Daha kısa ifade edilecek olursa: Çocuk edebiyatı, sınırları uçsuz bucaksız çocuk ve çocukluk olan, çocuklara yönelik edebiyat değeri taşıyan bir geçiş dönemi edebiyatıdır (Şirin, 2012: 32).

Tanımlardan da anlaşılacağı gibi çocuk edebiyatı çocuğun çok yönlü gelişimi açısından büyük önem arz etmektedir. Çocuk edebiyatı sadece çocuğun ve çocuk hayatının anlatıldığı basit bir alan değildir. Bu metinlerde çocuğun kendini bulması, kendi ihtiyaçlarına yönelik bilgi ve deneyimler elde etmesi çocuk edebiyatı ürünlerinin taşıdığı niteliğin de artırılmasını sağlamıştır. Nitelikli eserler bu sayede çocukların dil, zihin ve psikolojik gelişimlerine hizmet edebilir.

2.4 ÖTEKİ VE ÖTEKİLEŞTİRME

Toplum, aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümü, cemiyet olarak tanımlanır (TDK, 2005).

Toplum olabilmek için toplumdaki kişilerin karşılıklı şekilde birbirlerini tanımaları, birbirlerinin varlığını bilmeleri ve bu varlığa saygı duymayı ilke edinmeleri gerekir. Toplum olmak bir bütün olmayı gerektirir. Kendi varlığıyla bir başkasının arasında bağ kuran ve bunu bilinçli bir şekilde sentezleyen bireylerin bütünü toplumdur. Toplumsal olarak var olabilmek ve ilerlemek için bir bütün olmak gereklidir. Batılı toplumlar neden ilerledi? Onlardaki bu gelişmeyi sadece iklim, ırk gibi özelliklerle açıklayabilir miyiz? Gerçekten bu söylenenler doğru olsaydı İkinci Dünya Savaşı'nın bitimiyle ayrılan Doğu Almanya ile Batı Almanya'nın aynı gelişmeyi göstermeleri, aynı uygarlık düzeyinde olmaları gerekirdi. Oysa birbiriyle çok benzer özellikleri olan iki toplum ayrıldıktan sonra birbiriyle kıyaslanamayacak kadar farklı düzeylere geldiler. Batı Almanya dünyada parmakla gösterilen bir ülke olurken Doğu Almanya'nın tam tersi şekilde istenilen refah düzeyine ulaşamadığı görüldü. Hatta Batı Almanya'nın bu kalkınmasında farklı milletten insanların da katkısının olduğu unutulmamalıdır. Batı Almanya, İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda meydana gelen iş gücü açığını kapatmak için pek çok ülkeden işçi almıştır. Bu ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. Dışarıdan gelen işçilerle ilerlemesini hızlandıran Almanya, bu işçiler sayesinde ekonomide zirve yapmışlardır.

Birlikte yaşamak, hoşgörü zemini üzerinde farklı kültürler inşa etmek demektir. Günümüz dünyasının en önemli problemi olan bu konuda Osmanlı Devleti büyük bir tecrübeye sahiptir. 600 yıl boyunca tarih sahnesinde boy göstermiş, üç kıtanın hükümdarı olmuş Osmanlı'yı bir cihan devleti yapan unsurların başında hoşgörü gelmektedir. Osmanlı farklı kültürlerden, mezheplerden, milletlerden ve dinlerden olan tüm insanları aynı çatı altında yönetme kabiliyetini göstermiştir. Osmanlı hoşgörüsünü Batılılarla tanıştıran ilk isim Fatih Sultan Mehmet'tir. İstanbul'u fethedince Ayasofya'ya sığınan Hristiyanlara gösterdiği hoşgörü herkes tarafından bilinmektedir.

Demek ki toplum olabilmek; ilim, bilim, teknoloji ve daha pek çok alanda ilerleyerek uygar medeniyetler düzeyine çıkabilmek salt ırk birliği ile olacak bir şey değildir. Toplum olabilmek zihniyet ile alakalıdır. Herkesin aynı istek uğruna çalışıp çabalamayı amaç edindiği; adaletin, eşitliğin, birliğin var olduğu bir yerde toplum da var olur, ilerler. Ancak toplum olarak bir bütün olmak, bireyler arasında sağlıklı iletişim kurmak, empatiyle karşımızdakini anlamaya çalışmak zor bir tercihken bireyleri dışlamak, araya duvarlar örmek, ötekileştirmek kolay olan ve tercih edilendir. Çünkü ötekileştirme içinde aşağılama, dışlama ve hor görmeyi barındırır. Ötekileştirmek sözcüğünün ise doğrudan bir tanımı Türk Dil Kurumunun sözlüğünde yer almamaktadır. Öyle de olsa "öteki" kavramının tanımlarına bakılabilir. Buna göre kavram diğeri, öbürü; sözü edilen

veya benzer iki nesneden önem ve konum bakımından uzakta olan; mevcut kültürün içinde dışlanmış olan şeklinde tanımlanır. Bu tanımlamadan hareketle ötekileştirmenin toplumdan dışlama demek olduğunu söyleyebiliriz. Yaşadığımız bu topraklarda ötekileştirme sorunu hâlâ devam etmektedir.

İletişimin, empatinin, etkileşimin tükendiği noktada ötekileştirme başlar. Ötekileştirme kaçınılmaz bir biçimde hiyerarşiyi de beraberinde getirir. Bireye göre “öteki” fikri aşağı, bayağı ve değersiz olarak görülebilmektedir. Bu bakış açısına göre öteki; öteki olduğunun farkına varması, ötede durmayı benimsemesi aksi hâlde cezalandırılması, dışlanması gerektirir. Aslında insanoğlu her daim birbiri için öteki olmuştur. Bizim gibi giyinmeyenler, bizim gibi yaşamayanlar, bizim gibi düşünmeyenler... Bu noktada normal ve anormal kavramları oluşmuştur. Peki kimdir normal olan? Kim normal, kim anormal? Bu soruların bir cevabı varsa bile kime göre normal, kime gör anormal? Genele uymayan her birey veya durum için anormal kavramı kullanılır. Zayıflar içinde şişman, uzunlar arasında kısa birisi anormal kabul edilir. Normal ve anormallik hayatımızın her alanında ve dinamik bir yapıdadır. Yani bugün normal olan bir birey yarın anormal kabul edilebilir. İnsan beyni tüm bu çeşitlilik içinde ortak noktaları göz ardı ederken bir farklılığa takılıp kalır.

Toplumda birlikte yaşama kültürünün yerleşmesi uzun ve zahmetli bir süreçtir. Toplumun tanımında ne kadar birlik, beraberlik vurgusu yapılsa da bu durum uygulamada farklı şekilde tezahür etmektedir. “Kuşlar gibi uçmasını öğrendik. Balıklar gibi yüzmesini öğrendik ama kardeşçe yaşamasını öğrenemedik.” diyen M. Luther King, bu sözü özgürlükler ülkesi olarak bilinen Amerika’da beyaz ve siyahi ayrımı yıllarca devlet eli ile yürütülürken dile getirmiştir. Yine de ayrımcılığa ve ötekileştirmeye karşı durarak bunun kavgasını vermiş ve bedelini hayatıyla ödemiştir. Ötekileştirme günümüzde toplumsal barışın önündeki en büyük engellerden biridir. Gayrimüslim, yabancı, eşcinsel vb. kimlikler ‘öteki’ olarak en istenmeyen komşular arasında yer alır... (Toprak, 2009).

Farklı dinlerin, değerlerin, insanların bir arada yaşamaya başladığı günümüzde ötekileştirme tüm dünyayı etkisi altına almış durumdadır. Özellikle ırksal ayrışmalar ötekileştirmenin temelini oluşturmaktadır. Nefret söylemleri hat safhadadır. İnsanların sağlıklı bir iletişim kurarak birbirlerini anlama yolunda nasıl bir ortam oluşturacakları ise merak konusudur. Ötekileştirmenin ortadan kalkması insanların farklılığa saygı duymasından geçmektedir. Kültürümüzü renklendiren bu unsurlara değer vermeli, onları bölünme veya ayrışmaya sevk etmemeliyiz. Sonuç olarak ötekileştirme ön yargılarla ve temeli olmayan kavramlarla doldurulmuş içi boş bir yargıdır. Günümüzde saf ırk denen bir

şey yoktur. Kaldı ki bu distopya peşinde koşanlar hem dünyayı hem de kendilerini akıl almaz bir maceraya sürüklemişlerdir. İkinci Dünya Savaşı bu anlamda insanlık tarihinin onulmaz bir yarası olarak ortada durmaktadır.

Bu bakış açısıyla ötekileştirmemenin yolları bulunmalı, hukuk, eğitim ve öğretim bu anlamda sağlam temellere oturtulmalı ve gereken cihazlarla donatılmalıdır.

2.5. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.5.1. Konuyla İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Çocuk edebiyatıyla ötekileştirme(me) başlığı adı altında daha önce yazılmış bir tez çalışması bulunmamaktadır. Bu nedenle edebiyat ve diğer alanlarda yapılan ötekileştirme ile ilgili çalışmalara aşağıda yer verilmiştir.

Çapar (2004), Türk Ulusal Eğitim Sisteminde Öteki ve Ötekileştirme isimli doktora tezinde eğitim sitemimiz içinde var olan ötekileştirmeyi incelemiştir. Türk milliyetçiliğinin Tanzimat sonrası ortaya çıktığını belirten Çapar Cumhuriyet ile beraber milliyetçiliğin zirve yaptığını söyler. Bu dönemde Türkiye ve Türkler için tehlikeli olan ve Türkiye Cumhuriyeti devletini yıkmaya çalışanların varlığından sıkça söz edilmiş ve ötekileştirmeye müsait bir ortam oluşmuştur, der. Bu durum eğitim sistemimize de yansımış ve Türkiye’ de eğitim sistemi ve eğitim kurumlarının ötekileştirme aracı olarak kullanıldığını söylemiştir. Cumhuriyet öncesi eğitim haklarını kullanmada sorun yaşamayan Rum, Ermeni ve Yahudi, gayrimüslimlerin okul sayısının bu dönemde sınırlandırıldığından, Hanefi inancına dayalı olan eğitim sisteminde Aleviliğe yer verilmediğinden bahsetmiştir tezinde.

Önder (2007), Arap ve İran Entelektüellerinin Oksidentalizm Bağlamında Batıyı Ötekileştirmesi adlı çalışmasında Arap ve İranlı düşünürlerin Batı’ yı ötekileştirmesini araştırmıştır. Avrupalı kimliğinin oluşumundan, oksidentalizmin ne anlama geldiğinden, bu düşüncesinin oluşmasına neden olan oryantalizmden bahsetmiştir. Arap ve İranlı yazarların Batı’ ya bakış açısını analiz etmiş ve sonucunda da elde ettiği bulguları değerlendirmiştir.

Yalçın (2008), Rusya’da Yaşayan Türklerin Konuşma Dillerinin Yazı Diline Dönüştürülme Süreci Ve Ötekileştirme Ekseninde İzlenen Dil Politikaları isimli çalışmasında Rusya’da yaşayan Türklerin konuşma dilleri yazı diline aktarılırken geçirilen zorlu süreç ve siyasilerin baskısı sonucu ötekileştirilen Türk insanını ve Türk dilini anlatmıştır.

Nahya (2010), Avrupa Birliği Bağlamında İmge ve Ötekileştirme: Bir Grup Ankara Üniversitesi ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi Örneği adlı tezinde üniversite öğrencilerinin

Avrupalı, Avrupa Birliği gibi imgelere bakış açısını değerlendirmiş ve öğrencilerin bu kavramlara olumsuz bir bakış açısına sahip olduğunu, özellikle emperyalist olarak kabul edilen İngiltere, Fransa ve Almanya' ya karşı güvensizlik duyulduğunu tespit etmiştir.

Zariç (2010), Ötekileştirmeden Bütünleştirmeye Hüseyin Su Öyküleri adlı çalışmasında Hüseyin Su'nun Tüneller, Ana Üşümesi, Aşkın Hâlleri ve Gülşefdeli Yemeni adlı hikaye kitapları ötekileştirme bağlamında ele alınmıştır. Sonuçta Hüseyin Su'nun ilk öykü kitabı Tüneller ve Ana Üşümesi adlı eserinde bulunan bazı öykülerinde yer yer ötekileştirmenin varlığından söz edilebilir. Ana Üşümesi adlı öykü kitabında, "Aydan Arıdır Yüzleri", "Rahvan", "Isındıkça Buğulanan Toprak", "Girdaplarda" ve "Damarlarda Kan Gibi" adlı öykülerde güvensizlik hissi uyandıran şehirliler, patronlar, ideallerini terk edenler, bazen de idealist bir gencin gözünde bütün bir halk ötekileştirilir. Hüseyin Su, üçüncü öykü kitabı Gülşefdeli Yemeni'de "İbrişimden Yürek Bağları" adlı öyküsünde öykü asıl kişisine -ne adla olursa olsun ve hangi cepheden kaynaklanırsa kaynaklansın- ötekileştirmenin anlamsızlığını sorgular. Öyküde barışıklık ve bütünleşme ana çıkarım olarak öncelenir.

Güler (2011) Fuzûlî'nin Divanına Sosyal Psikoloji Açısından Bir Bakış (Ötekileştirilmiş Fuzûlî) adlı çalışmasında Fuzûlî'nin şiirlerinde daima aşk, yalnızlık, fakirlik, üzüntü gibi olumsuz duyguların işlendiğini; bunun altında yatan sebebin ise Fuzûlî'nin yaşadığı dönemde gerçekleşen Kerbela olayı sonucu Şii ve Sünnî çatışması olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışmaya göre Fuzulî Şii oluşu nedeniyle dışlanır ve ötekileştirilir.

Özer (2015), Cumhuriyet Sonrası Türk Ulusal Kimliğinin Oluşturulmasında Ötekileştirme Tartışması adlı çalışmasında Cumhuriyet döneminde Türk kimliğinin ötekileştirmeyle inşa edilme sürecini ve 1980 sonrasında nasıl bir değişmeye uğradığını araştırmıştır. Bu iki dönemin mukayesesi sonucu ulusal kimliğin oluşmasında ötekinin varlığının zorunlu olduğu, ötekinin yok edici değil rekabet edici olduğunu bu yüzden ötekilere yaşam alanı tanınması gerektiği ve var olması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Türkyılmaz (2015) Çocuk Edebiyatıyla Ötekileştirme(me) çalışmasında çocuk ve gençlere hoşgörü, farklılıklara saygı anlayışını kazandırmak amacıyla çocuk edebiyatı ürünlerinden faydalanılabileceğini ifade etmiştir. Belirtilen bu durum için Pedro Manas'ın ÖTEKİ Gizli Topluluk, John Boyne'nin Yanlışlıkla Dünyanın Öbür Ucuna Uçan Çocuk, Christine Nöstlinger'in Konrad ya da Konserve Kutusundan Çıkan Çocuk; Feridun Oral'ın Farklı Ama Aynı kitapları incelenmiştir. Sonuç olarak ele alınan bu romanlarda tüm farklılıklarıyla her bir insanın bir renk ve zenginlik olduğu fikri ortaya konmuştur.

Güneş (2015), Abdulrazak Gurnah'ın Cennet Romanında Doğu Toplumdaki Ötekileştirme ve Kaybolan Kimlikler adlı çalışmasında Afrika'daki sömürge zihniyetini ve toplumların ayrımcılığa uğrayarak nasıl ötekileştirildiğini anlatmıştır. Sonuç olarak hâlâ var olan Afrika ve siyahi dışlamasının temelini Afrika' yı sömüren devletlerin varlığına bağlamıştır.

Akpınar ve Şahin (2017) Orhan Pamuk Romanlarında Öteki adlı çalışmalarında Türk toplumunun son zamanlarda içinde bulunduğu Batılılaşma süreci ve bunun sonucu olarak yaşanan kimlik kargaşası ve ötekileştirme aktarılmıştır.

Adıbatmaz (2017), Sığınmacı Çocukların Karşılaştığı Zorbalık ve Ötekileştirme Yaşantılarının Sosyal Dışlanma Bağlamında İncelenmesi adlı Çalışmasında son yıllarda artan sığınmacılara ve bunun beraberinde getirdiği sorunlara parmak basmış. Çalışma Karabük ilinde 25 sığınmacı çocukla yapılmış. Ve sonucunda sığınmacı çocukların kendilerini dışlanmış hissettikleri “ bizden değilsin” diyerek ötekileştirildikleri sonucuna varılmıştır.

Öztürk (2018), Ötekileştirmenin İnşası ve Etkinliği Bağlamında Televizyon Haberleri: Suriyeli Sığınmacılar adlı doktora tezinde son yıllarda ülkemizde artan sığınmacılar ve sığınmacıların çokluğu sonucu ortaya çıkan ötekileştirme üzerine belirlenen 10 ulusal televizyon kanalının ana haber bültenlerini belirlenen tarihler aralığında incelemiş ve ötekileştirme, nefret söylemlerinin artmasında televizyonun büyük bir etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Akkılıç (2018), Bir Ötekileştirme Mecrası Olarak Sosyal Medya: Ekşi Sözlük Ermeniler adlı çalışmada Akkılıç ilk bölümde sosyal medyanın günümüzdeki gücünden ve yararlarından bahsetmiş. Ancak olumlu özelliklerinin yanında sosyal medyanın ötekileştirme ve nefret söylemlerinin yayılmasında aracı olduğu gerçeğini vurgulamış, çalışmasını örneklendirmek amacıyla Ekşi Sözlük ve Ermeni başlığını incelemiş ve sosyal medyanın insanlar üzerindeki etkinliğini ortaya koymuştur.

Kılıç (2018), Klâsik Türk Şiirinde Yabancılaşma, Yalnızlık, Ferdiyetçilik ve Ötekileştirme isimli çalışmasında Klâsik Türk Edebiyatının konularının aşk, şarap ve sevgiliden ibaret olmadığı; edebiyatın toplumdan bağımsız olmadığını göstermek amacıyla o dönemde bazı şairlerin şiirlerini ötekileştirme ve yalnızlık ekseninde incelemiştir.

Yıldırım (2019), Günlük Yaşamda Farklılıkları Ötekileştirme Üzerine Sosyolojik Bir araştırma adlı doktora tezinde Konya ilinde Selçuk Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde eğitim gören 1075 öğrenciyle günlük yaşamda farklılıklarla birlikte yaşama bakış açısını ortaya koyan bir çalışma yapmış ve sonuç olarak gençlerin cinsiyet

algısı ve etnik köken/ birlikte yaşam faktörleri altında toplanan ifadeler katılım oranlarının yaşam tarzı ve din faktörleri altında toplanan ifadeler göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Doğan (2019), Yabancı İle Bir Arada Yaşama ve Ötekileştirme: Mardin Halkının Bakışından Suriyeli Sığınmacılar adlı çalışmada Fatıma Doğan yabancılara yönelik olumsuz duygu ve düşüncelerin halkın diline ve davranışlarına yansıyışını Mardin ili genelinde incelemiş ve olumsuz duygu ve düşüncelerin yerel halkta söylemlere e davranışlara yansıdığı gerçeğine ulaşmıştır.

Kocadağ (2019), Sosyal Bilgiler Ortaokul Öğretim Programının Ötekileştirme Olgusu Açısından Değerlendirilmesi çalışmasında Şenay Kocadağ sosyal bilgiler dersinin demokratik insan yetiştirme amacından hareketle 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programını incelemiş. Yapılan analizler sonucu ötekileştirme sorununun çözümü kabul edilen ölçüt kabul edilen değerlerin varlığı açısından oldukça iyi bir donanıma sahip olduğunu söylemiştir.

2.5.2. Konuyla İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Kara D. Brown (2005), Estonya Okulları ve Bölgesel Kimliğin Marjinalleşmesi isimli çalışmasında Estonya'nın Avrupa Birliği'ne üye olmasının ardından ülkede eğitim yoluyla yeni bir kimlik öğrencilere kazandırılmaya çalışılmıştır. Bu eğitimin yanında yerel kimlik Estonya eğitiminde etkili bir şekilde ötekileştirilmiştir.

Messiou K. (2006), Çocuklarla Sohbetler: İlkokul Ortamlarında Marjinalleşmeyi Anlamlandırmak isimli çalışmasını Kıbrıs'ta bir ilkokulda, 5 ay boyunca, yaşları 5 ile 12 arasında değişen 227 çocukla gerçekleştirmiştir. Çocuklar arasında ötekileştirmeyi çözümlemek için dinleme üzerinde durulmuştur. Çalışma sonucunda toplam 31 çocuğun ötekileştirme yaşadığı belirlenmiştir. Okul bağlamında ötekileştirmenin karmaşık bir süreç olduğu kanısına varılmıştır.

Bracken, Deane, Marrissette (2009), Vazgeçme ve Sosyal Marjinalleşme: Kanadalı Aborjin Suçlular Örneği isimli çalışmasında ekonomik ve sosyal ötekileştirme sonucu dışlanan bireylerin suç eğilimlerinin artması arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma Kanada'daki Aborjin halkı üzerinde incelenmiştir. Sonuç olarak bireylerin dışlandığı sürece suça eğilimlerinin arttığı gerçeği ortaya çıkarılmıştır.

Bolick, Adams, Willox (2010), Öğretmen Eğitiminde İlköğretim Sosyal Bilgilerin Ötekileştirilmesi adlı çalışmasında ilköğretimde sosyal bilgiler dersinin ötekileştirilmesini ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu ötekileştirmeye bakış açısını incelemiştir. Toplanan

bilgiler ışığında müfredatın yeniden düzenlenmesinin ve öğretmen eğitiminin sosyal bilgiler dersinin ötekileştirilmemesi için önemli olduğu gerçeğine ulaşılmıştır.

Pena (2014), Yüksek Öğrenim Dergilerinde Engelli Öğrencilere Yönelik Yayınlanan Bursların Marjinalleştirilmesi adlı çalışmasında ortaöğretim sonrası eğitimlerine devam eden engelli öğrencilerin burs yeterliliği incelenmiştir. 1990-2010 yılları arasında yüksek öğrenim dergilerinde engelli öğrencilerle ilgili makaleler incelenmiştir. Engelli öğrencilerin karşılaştığı ötekileştirme ortaya konulmuştur.

Laureano, Konukman, Gümüşdoğan, Erdoğan, Hoon Yu, Çekin (2014), yaptıkları çalışmada Türkiye’de beden eğitimi dersine yönelik yapılan ötekileştirmenin nedeni incelenmiştir. Bu ötekileştirmenin nedenlerini ortaya koyarak beden eğitimi öğretmenlerinin bu durumla nasıl başa çıkabileceklerini aktarmıştır. Bunun için yakın tarihli bir literatür çalışması yapılmıştır. Beden eğitimi dersinin veliler ve öğrenciler tarafından ötekileştirildiği sonucuna varılmıştır.

Wedin (2015), Farklı Ortamlarda Öğrencilerin Ötekileştirilmesi ve Öğretmen Kontrolü adlı çalışmasında öğretmenlerin göçmen öğrencilere yönelik tutumları ve bu tutumların eğitim üzerindeki etkilerini incelemiştir. Göçmen öğrencilerle aynı ortamda eğitim alan diğer öğrencilerin işbirliği noktasında isteksizlik, düşük motivasyon ve bunun sonucu olarak da düşük öğrenme gerçekleştiği sonucuna varılmıştır.

Andrew, Richards, Gaudreult, Starck, Woods (2018), Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Önemlilik Algıları ve Ötekileştirilmesi adlı çalışmalarında dünyanın pek çok ülkesinde beden eğitimi dersinin ötekileştirildiği belirtilmiştir. Bu ötekileştirme sonucu beden eğitimi öğretmenlerinin stres, tükenmişlik ve yıpranma gibi olumsuz duygular hissettikleri sonucuna varılmıştır.

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeline, evren ve örnekleme; araştırmada verilerin nasıl toplandığına ve analiz edildiğine yer verilmektedir.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu çalışmada; çocukların farklılıklara yönelik algıları ölçülmüş ve çocuk edebiyatı ürünleri vasıtasıyla çocuklarda var olan olumsuz algılar değiştirilmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla farklılıklara yönelik olumsuz algıların değiştirilmesinin amaçlandığı bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması tekniği kullanılmıştır.

Eylem araştırmasının pek çok farklı tanımı bulunmaktadır. Bu tanımların bulunduğu ortak nokta “iyileştirme” dir. Bir tanım yapılacak olursa eylem araştırması şunlardır: Eylem araştırması yaparak öğrenme olarak tanımlanabilir. Bir grup insan, bir problemi tanımlar ve problemi çözmek için bir şeyler yapar, yaptıklarının ne derece etkili olduğuna bakarlar, yeterli olmaması hâlinde yeniden sorunu çözmeye çalışırlar (O’Brien, 2003).

Eylem araştırması, araştırmacının içinde bulunduğunu düşündüğü bir problemden, ikilemden veya belirsizlikten ortaya çıkar. Uygulamalı bir araştırma yöntemidir ve genellikle üç koşulun karşılanmasıyla gerçekleştirilir. Bunlardan birincisi; ele alınan konunun sosyal uygulamalarda yer alan ve değişmesi gereken bir konu olması, ikincisi; araştırmacının eşit bir işbirliği içinde bulunduğu katılımlı bir eylemde bulunması ve üçüncüsü; araştırmanın planlama, uygulama, gözlemleme, yansıma döngüsü içinde bulunması, sistematik ve kaydedilmiş bir çalışma şeklinde olmasıdır (Swann, 2002).

Eylem araştırması, uygulayıcının doğrudan kendisinin ya da bir araştırmacı ile birlikte gerçekleştirdiği ve uygulama sürecine ilişkin sorunların ortaya çıkarılması ya da hali hazırda ortaya çıkmış bir sorunu anlama ve çözmeye yönelik veri toplama ve analiz etmeyi içeren bir araştırma yaklaşımıdır. Eğitim örgütlerinde eylem araştırması; bir okulda çalışan yönetici, öğretmen, eğitim uzmanı veya diğer tür kuruluşlarda çalışan mühendis, yönetici, planlamacı, insan kaynakları uzmanı gibi bizzat uygulamanın içinde olan kişiler tarafından uygulanır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Eğitim uygulamalarını düzeltmek için özellikle eylem araştırmalarının önemi büyüktür. Eğitimde eylem araştırması, eğitim uygulamalarını anlamak, değerlendirmek ve daha sonra değiştirmek ve iyileştirmek için yapılan araştırmalardır (Köklü, 2001).

Bu tanımlardan yola çıkılarak şu söylenebilir ki eylem araştırmasının esas amacı iyileştirmektir. Var olan olumsuz bir durumu olumluya çevirmeyi amaçlar. Diğer araştırmalarda bilgi üretmek önemliyken eylem araştırmasında bu öncelikli değildir. Ayrıca eylem araştırmasında gerçek hayatta var olan problemler ele alınır. Dünyadaki gerçek problemlerle uğraşır.

Eylem araştırması okula dayalı program geliştirme, mesleki gelişme, sistem planlaması, okulu yeniden yapılandırma ve bir değerlendirme aracı olarak kullanılır (Ferrance, 2000). Bu araştırmanın eğitim alanındaki en önemli amacı ise, eğitim dünyasında ortaya çıkan gerçekleri anlamak ve sistematik olarak değiştirerek geliştirmeye çalışmaktır (Kuzu, 2009).

Tüm bu olumlu yönleri düşünüldüğünde eylem araştırmasının eğitim sisteminde öğretmenler ve yöneticiler tarafından daha sık başvurulması gerekir. Sorun çözücülüğü, araştırma gerektirmesi, problemin çözümünü basamaklara ayırması, sistematik oluşu eylem araştırmasının eğitim sistemindeki önemini artırmaktadır.

Eylem araştırmasında değiştirilmek istenen durumla ilgili verilerin toplanması ve verilerin analiz edilmesi için çeşitli yöntem ve teknikler kullanılır. Eylem araştırması nitel bir araştırma yöntemidir ancak araştırma sürecinde hem nitel hem de nicel yöntemler bir arada kullanılabilir.

Eylem araştırmasında pek çok yöntem ve teknik kullanılmaktadır. Yaygın olarak kullanılanlar günlük tutma, gözlem, görüşme, belgesel tarama, anket ve örnek olaydır.

Bu bağlamda gerçekleştirilen bu çalışma kapsamında araştırmanın başında ve sonunda genel fikri belirlemek için anket, yarı yapılandırılmış gözlem formu uygulanmıştır. Ayrıca ara kontrol için de odak grup görüşmesi yapılmıştır.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Örneklem Kırşehir ilinde yer alan Cacabey Ortaokulu 6. sınıf öğrencileridir. Uygulama grubu ve kontrol grubu 6. Sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Uygulama grubu öğrencileri 38 kişidir. 24 kız, 14 erkek öğrenciden oluşmaktadır. 20 öğrencinin annesi ortaokul, 10 öğrencinin annesi lise, 8 öğrencinin annesi ise lisans mezunudur. Öğrencilerin anneleri genellikle ev hanımıdır. 7 öğrencinin babası ortaokul, 18 öğrencinin babası lise, 13 öğrencinin babası ise lisans ve yüksekokul mezunudur.

Uygulama yapılmayan grubun öğrencileri 22 kız, 16 erkek öğrenciden oluşmaktadır. 3 öğrencinin babası ilköğretim, 4 öğrencinin babası ortaokul, 14 öğrencinin babası lise, 13 öğrencinin babası yüksekokul ve lisans, 4 öğrencinin babası yüksek lisans

mezunudur. 3 öğrencinin annesi ilkokul, 2 öğrencinin annesi ortaokul, 26 öğrencinin annesi lise, 5 öğrencinin annesi yüksekokul ve lisans, 2 öğrencinin annesi ise yüksek lisans mezunudur. Öğrencilerin anneleri genellikle ev hanımıdır.

3.3 VERİ TOPLAMASI

Çalışmada ortaya konan probleme çözüm üretmek amaçlandığından problemi ayrıntılı olarak tanımlamak önemlidir. Yukarıda belirtilen çalışma nitel araştırma modeli olduğu için çalışmanın doğasına uygun olarak hem de geçerliliği ve güvenilirliği artırmak amacı ile kullanılan veriler çeşitlendirilmiştir. Araştırmacı veri kaynağı olarak anket, yarı yapılandırılmış görüşme formu, odak grup görüşmeleri kullanılmıştır.

3.3.1. Veri Toplama Araçları

3.3.1. 1. Anket

Öğrencilerin farklılıklara ve ötekine ilişkin durumlarını anlamaya yönelik ve sınıf seviyesine uygun olarak 11 soruluk anket formu hazırlanmış ve uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan sorular uzman kişilerce değerlendirilmiş ve uygun olduğuna karar verilmiştir. Hazırlanan anket hem sürecin başında problemi ortaya koymak hem de sürecin sonunda problemin çözümüne ilişkin sonuca varmak için iki kez kullanılmıştır.

3.3.1.2.Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Öğrencilerin ötekileştirmeye yönelik durumlarını öğrenmek için yarı yapılandırılmış görüşme formları uygulanmıştır. Sorular 6. Sınıf seviyesine uygun olarak hazırlanmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan sorular uzman kişilerce değerlendirilip uygun olduğuna karar verilmiştir. Bu formda dört adet soruya yer verilmiştir. Aynı form hem sürecin başında problemi ortaya koymak için hem de sürecin sonunda problemin çözümüne yönelik sonuca varmak için iki kez kullanılmıştır.

3.3.1.3.Odak Grup Görüşmesi

Görüşme, sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniğidir (Karasar, 2002: 165). Karşılıklı etkileşimi gerektiren bir iletişim sürecidir. Araştırmacının katılımcı gözlemci olduğu bu görüşmeler eylem araştırmasının ara kısmında uygulanarak ara kontrol görevi görmüştür. Öğrencilerde sürece yönelik bir değişim olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Sınıftan rastgele altı öğrenci seçilmiş ve önceden hazırlanan sorular öğrencilere yöneltilerek öğrencilerin durumla ilgili duygu ve düşünceleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerle sohbet tarzı görüşme yapılmıştır.

3.3.2. Eylem Araştırmasında İşe Koşulan Çocuk Edebiyatı Ürünleri

Bu bölümde eylem araştırması sürecinde gerekli iyileşmeyi sağlayacak 5 kitaptan bahsedilmiştir:

- Manas P. (2012), Ö.T.E.K.İ. (Gizli Topluluk), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Dayıoğlu G.(2016), Yurdumu Özledim, Altın Kitaplar, İstanbul.
- Nöstlinger C. (2018), Konrad ya da Konserve Kutusundan Çıkan Çocuk, Günışığı Kitaplığı, İstanbul.
- Wölfel U. (2016), Öteki Çocuklar, Çizmeli Kedi Kitaplığı, İstanbul.
- Boyne J. (2018), Çizgili Pijamalı Çocuk, Tudem Yayınları, İstanbul.

3.3.2.1. Ö.T.E.K.İ. (Gizli Topluluk) Romanının Özeti

Pedro Manas'ın Ö.T.E.K.İ. isimli kitabında Franz adlı normal bir çocuğun yaşadığı rahatsızlık sonucu göz bandı takması ve artık normal olmayan bir çocuk olması yolundaki yaşadığı zorluklar ve mücadele anlatılır.

Doktora giden Franz' a göz tembelliği tanısı konulur ve göz bandı takmak zorunda olduğu söylenilir. Okula göz bandı takarak gelen Franz'ın adı artık tekgöz, mortgöz olmuştur. Franz, göz bandına ilk başta alışamaz ve kendini artık normal biri olarak görmediği için kendisini banyoya kilitler. Janika, Franz'ın kardeşidir ve Franz' a göre farklı bir çocuk olarak nitelendirilebilir. “Janika teneffüsleri genellikle tek başına geçirirdi. Sınıfta herkes onun biraz tuhaf olduğunu bilir ve arkasından ona Kaçık Janika, Hastalıklı Janika diye bağırırlardı” (s.20).

Göz bandıyla okula adım attığı ilk gün Franz ötekileştirmeye maruz kalır. Onu tek gözünün üzerindeki bandajıyla gören öğretmeni şaşırır. “Bayan Kruegger yaklaşarak gözlerini öyle kocaman açtı ki, neredeyse yüzündeki kalın makyaj tabakası çatır çutur çatlayacaktı. ‘Affedersin canım. Gel bakalım, bugünden itibaren birinci sırada oturuyorsun. Jakob’un yanında...” (s.23). Öğretmeni ön sırada oturttuğu Franz’a iyilik yaptığını düşünür. Franz ise normal çocukların yanında oturmak ister. Franz'ın yanına oturmak zorunda kaldığı “İnek Jakob”, sınıfın ötekileştirdiği çalışkan, kavanoz dipli gözlükleri olan bir çocuktur.

Basketbol maçlarında önceden takımların tercih ettiği ilk isim olan Franz teneffüste yapılacak olan basketbol maçına göz bandı takarak gelmiştir. Bu nedenle Franz takıma seçilmez. O, artık bir ötekidir. Franz' ın yaşadığı durumu ve okulda maruz kaldığı ötekileştirmeyi yazar şöyle ifade eder: “Birkaç haftaya kalmadan Franz'ın hayatı tepeden

tırnağa değişmişti. Çocuk, maça oyuncu seçilirken sonuncu gelmekten bıkip usanmıştı. Basamaklardan sendelemen inebilmek için merdivende hep sona kalmaktan da... Yemekhanede kendisine yer tutulmamasından. Onunla konuşurken gözündeki bandaja bakmalarından.” (s.32). Elbette karşılaşılan bu durumun Franz üzerinde birtakım etkileri oldu. Anlatıcı bu etkileri okura aktarır: “Çekingen ve güvensiz bir çocuk olup çıkmıştı. Daima bir şeyini kaybetmiş gibi kafası öne eğik yürüyordu. Ve sonra sınıfta, başka hiçbir şeye bakmadan sadece tahtaya veriyordu dikkatini” (s.32).

Yaşanılan bu olaylar okuldaki tüm ötekileri harekete geçirir. “İnek Jakob” “ötekiler”in lideri olur. Kimsenin farklılığından dolayı utanmayacağı ve kimsenin ötekileştirilmeyeceği gizli bir örgüt kurmak ister. Franz da taktığı bandajdan dolayı farklıdır. Jakob, farklılığından ötürü Franz’ ı da bu örgüte dâhil eder.

Franz’ın da içinde olduğu toplam 23 çocuk bir okul çıkışı okulun dağılmasının ardından eski jimnastik salonunda toplanırlar. Franz, etrafına baktığında herkesin farklı olduğunu görür. “Jakob gibi gözlüklü çocuklar, kocaman baykuş suratlı çocuklar, dişlerinde teller olanlar, tiz ve kulak tırmalayıcı sesliler, yelken gibi koca kulaklılar, ensesini ve başını durmadan kaşıyanlar... Hepsi de farklı çocuklar...” (s.47). Bu gizli örgütün lideri olan Jakob okulda kendilerine uygulanan ötekileştirmeye katlanmak zorunda olmadıklarını anlatır. Jakob okulda adı ve soyadının unutulduğunu kendinin dört göz olmaktan bıktığını anlatır (s.48). Jakob’un aslına bu cümlelerle, ötekileştirmenin insanlar üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koymaktadır. Ötekileştirmeye maruz kalan birey kendini kötü hissetmektedir denilebilir.

Bu çocuklar, gruba isim olarak Örgütlenen Tuhaf Erkekler Kızlar İleri sloganın kısaltması olan Ö.T.E.K.İ. ismini verirler. Grubun kuralları vardır ve bu kurallar şunlardır:

- Ö.T.E.K.İ. farklı hisseden çocuklara destek olan bir topluluktur.
- Hiçbir üyesi Ö.T.E.K.İ’yi asla ele vermemelidir.
- Topluluk, üyelerinin diğer tüm etkinlik ve ilgilerinden daha üsttedir.
- Ö.T.E.K.İ. üyelerinden herhangi birinin diğerine üstünlüğü yoktur.
- Herhangi bir üyeye hakarete bulunan diğer üye derhal ihraç edilir (s.62).

Birlik hâlinde hareket eden ve farklı olarak kendilerini bütün gören topluluk üyeleri okulun önde gelen kızlarından Linda’ nın Ö.T.E.K.İ. üyelerinden Holger’i tüm okulun önünde küçük düşürüp aşağıladığını görürler. Holger’in intikamını almak isteyen grup

Linda'yı izler ve bir açık vermesini bekler. Aslında Ö.T.E.K.İ grup üyeleri dünyanın en normal kızı olan Linda' nın kendi yaşadıklarını yaşamasını ve kendi hissettiklerini hissetmelerini ister. Diğer grup üyeleri Linda' yı farklı yapmanın imkânsız olduğunu dile getirirler de Kobra Göz Franz normal bir çocukken taktığı basit bir bandajla kolayca farklı biri olduğunu anlatır ve aslında basit bir olayın insanları nasıl öteki hâline getirdiğini ortaya koyar. Grup üyeleri Linda' nın da herkesten gizlediği, kendileri gibi farklı bir özelliği olduğunu düşünürler ve Linda' yı takip etmeye başlarlar. Nihayetinde Ö.T.E.K.İ. grubu Linda'nın ayaklarının çok kötü derecede koktuğunu fark eder. Linda'nın spor ayakkabısının içine Ö.T.E.K.İ. grubu gizlice kaşındırıcı toz döker. Linda ayakkabılarını çıkarınca salona kötü bir koku yayılır. Bu yüzden salon nefes alınamaz hâle gelir. Linda çok zor bir durumda kalır.

Hikâyenin sonunda Franz iyileşir ve artık bandaj takmak zorunda kalmaz. Ancak Ö.T.E.K.İ. olmayı bırakmaz. Romanın sonunda “Belki sen de böylelikle Ö.T.E.K.İ.’nin parçası olabilirsin” diyen anlatıcı herkesin bir gün öteki olabileceğini ortaya koyar (Türkyılmaz, 2015).

Öteki olma hissini ve ötekilerin yaşadığı olumsuzlukları dile getiren bu kitap ötekileştirmeme temasını işleyen kitaplardandır.

3.3.2.2. Konrad ya da Konserve Kutusundan Çıkan Çocuk Kitabının Özeti

Christine Nöstlinger’e ait olan Konrad ya da Konserve Kutusundan Çıkan Çocuk adlı bu kitap 174 sayfadır. Kitapta Bayan Bartolotti yalnız yaşayan, herkesten farklı bir giyim zevkine ve görünüşe sahip olan bir kadındır. Giydikleri çoğunlukla mevsime ve gittiği yere uymazdı. Çok sıcak yaz günlerinde bile kürkle gezebilme potansiyeline sahip bir bayandır. Bir gün Bayan Bartolotti’ye akıllı, eğitilmiş kısaca her özelliğiyle mükemmel olan, 7 yaşında bir erkek çocuğu kargo ile bir konserve kutusunda bırakılır. Bayan Bartolotti, ismi Konrad olan bu çocuğu ilk başta istemese de zamanla kendisine alışır. Bartolotti’ ye yanlışlıkla gönderildiği ortaya çıkınca olaylar karışır. Konrad’ ı almaya gelen elemanlara karşı çıkar. Bu sırada Eczacı Egon ve Komşu Kızı Kitti Rusika Bayan Bartolotti’ye yardımcı olurlar.

Bartolotti, renkli giyinmeyen insanların sıkıcı olduğunu ancak herkesi olduğu gibi kabul etmek gerektiğini Konrad’ a anlatır. “Herkes birbirinden farklıdır, başkalarını oldukları gibi kabul etmeli” (s.92) diyerek farklılıkların aslında normal olduğunu ortaya koymuştur. Kitapta normal ve anormal olanlar üzerinde durulmuştur. Aslında herkesin

birbirinden farklı olduğu ve bu farklılıkların insanı insan yapan özellikler olduğu vurgulanmıştır. Zaten Bartolotti, normal olmaktan, normal insanlar gibi giyinmekten ve yaşamaktan hoşlanmamaktadır. “Bayan Bartolotti’nin sevmediğı bir sürü sözcük vardır. Doğru dürüst, görgülü, ağırbaşlı...” (s.60).

Konrad, kargo ile gelen farklı bir çocuk olduğu için diğer çocuklara benzememektedir. Farklı bir düşünme algısına ve becerisine sahiptir. Bu yüzden arkadaşları tarafından dışlanır. “Aptolotti-Bartolotti” diyerek onunla dalga geçerler.

Bayan Bartolotti küçükken sürekli olarak kuzeni Luise ile kıyaslanmıştır. Ve ona hep Luise gibi olması, davranması, yaşaması gerektiğı tembihlenmiştir. Bu sebeple Bartolotti, Konrad’ın da istediğı gibi yaşamasını, başkaları gibi olmamasını kısaca kendi olmasını ister. Ona şöyle der: “Başkalarının ne dediğine aldırmmamak gerek... Hep başkalarının ne yaptığına bakarsan, sen de hep onların yaptığını yaparsın. Sonunda onlardan birisi olursun...” (s.107). Bu doğrultuda Bayan Bartolotti’nin ve Konrad’ın sahip oldukları farklılıklar kitapta işlenir. Bayan Bartolotti ve Konrad farklılıklara saygılıdır. Ancak etraflarındakiler farklılıklara saygılı değildirler. Sahip oldukları farklılıklar nedeniyle dışlanırlar, ötekileştirilirler.

Bir süre sonra Konrad’ın yanlışlıkla Bayan Bartolotti’ye gönderildiğı anlaşılır. Yetkililer, Konrad’ı geri isterler. Konrad’ın üretici firma tarafından alınmaması için onun diğer çocuklar gibi davranması gerekir. Bartolotti de Konrad’a sürekli telkinde bulunur. Ancak Konrad sadece kendisi olabileceğini, başkası olamayacağını ifade eder: “plan gerçekten çok iyi, ama anne, sen de biliyorsun, ben başka türlü olamam ki...” (s.144). Böylece kendin olmak ve öyle kalmanın altı çizilmiş olur.

Konrad, diğer çocuklar gibi sıradan bir çocuk değildir. Mesela hiç yaramazlık yapmaz. Ancak Konrad’ın alınmaması için diğer çocuklar gibi olması gerekir. Konrad davranışlarını değiştirmek istese de bir türlü sıradan bir çocuk gibi olamaz. Zaten Konrad’ ı Konrad yapan da budur. Ancak sıradan çocuklar gibi olmak zorundadır. Romanın sonunda da öyle olur. Bu sayede Konrad, Bartolotti ile kalır (s.174). Onun diğer çocuklar gibi olup fabrikaya götürülmemesi herkesi mutlu eder.

Nöstlinger bu kitabında farklılıkların zenginlik olduğunu, aynılaşmanın ise kalabalıklar içinde eriyip yok olmak olduğunu söyler.

3.3.2.3.Yurdumu Özledim İsimli Kitabın Özeti

Yurdumu Özledim, Gülten Dayıoğlu'na ait 174 sayfalık bir eserdir. Kitap aslında çoğumuzun şahit olduğu ve yaşamımızda bir şekilde yer alan ya da bir yerden duyduğumuz Almanya'daki Türklerin yaşayışını işlemektedir. Eser ötekine karşı empati yapmak noktasında önem arz etmektedir.

Atıl, köyde ninesi ve kardeşi Ayşen ile beraber yaşayan 9 yaşında bir çocuktur. 3. sınıfa gitmektedir ve derslerinde de oldukça başarılıdır. Annesi ve babası ise maddî sebeplerden ötürü Almanya' da çalışmaktadır.

Atıl sınıfa geç kaldığı bir gün Almanya'ya anne ve babasının yanına gideceğini bu yüzden geç kaldığını söyler. Atıl'ın anne ve babası daha çok para kazanmak için Atıl'ı yanlarında götürmek isterler. Kardeşi Ayşen'i ise daha küçük olduğu için, orada tek başına yapamayacağından götürmek istemezler. Atıl, Almanya'ya gideceği için çok heyecanlı ve mutludur. Bu durumu herkese sevinçle anlatır. Tüm arkadaşları da Atıl'ı imrenerek dinlerler. Ardından büyük bir heyecanla Atıl'ın Almanya yolculuğu başlar. Yolculuk pek istediği gibi geçmez. Yolda başlarına çeşitli felaketler gelir. Bir yandan da Atıl köyden çıkıp büyük şehir ile karşılaşmanın şaşkınlığını yaşamaktadır. İlk defa uçağa binen Atıl Almanya'da kendisini bekleyen hayatı düşündükçe heyecanlanmaktadır. Fakat Almanya'da umduğu ile karşılaşmaz. Annesi ve babası çalıştığı için evde tek başına kalır. Anne ve babasının yokluğunda akşamdan kalan yemekleri ısıtarak karnını doyurur. Karnı acıktığı bir gün dolaptaki kuru fasulyeyi ısıtmak için ocağa koyar. Tam o anda bir ağlama sesi duyar ve bahçeye çıkar. Bahçede Yusuf ile karşılaşır. Yusuf ile oyuna dalan Atıl yemeği ocakta unuttur. Evde büyük bir yangın çıkar. Alman olan ev sahibi Atıl ve ailesine çok kızar ve onları evlerinden kovar. (s. 66)

Bir hafta sonu Atıl ailesi ile beraber şehri gezmeye çıkar. Bu gezide gördüğü bir oyuncak silahı çok ister fakat babası almaz. Daha sonra Atıl tek başına silahı almak için evden çıkar fakat bu şehirde yabancı olduğu için kaybolur. Polisler bulur Atıl'ı, ailesine teslim eder. (s.94)

Atıl okula başlamayı çok ister. Çünkü etrafında pek arkadaşı yoktur. Ayrıca köydeki okulunu hayal ettikçe okula başlamak için sabırsızlanır. Okulda fazla arkadaş edinemez çünkü Almanlar Türkleri hiç sevmemektedir. (s.119) Ayrıca okulda akademik olarak da bir başarı gösteremeyen Atıl Almancayı çok iyi bilmemekte ve konuşulanları anlamakta ve Almanca konuşmakta zorlanmaktadır. Atıl aslında okulun ilk günlerinde

derse katılım konusunda oldukça isteklidir. Ancak parmak kaldırıp Almanca okuma yaptığı bir gün arkadaşları ve öğretmeni tarafından alay konusu olunca bir daha derse katılmaz. Almanya’da dışlanan, ötekileştirilen Atıl artık burada yaşamak istemez. Yurdunu, köyünü eski günleri çok özler. Burada yaşadığı uyumsuzluğun sebebini Atıl’da arayan ailesi bunun sebebi olarak da Atıl’ı suçlarlar. Atıl artık bir gün dayanamaz ve anne babasına Almanya’da tüm yaşadıklarının sebebinin kendisi olmadığını, köyde doğup büyüyen bir çocuk olarak buraya alışamadığını, buradaki tüm insanların ve yaşantılarının farklı olduğunu söyler. Almanya’da sırf para kazanmak için bu şekilde yaşayacağına memleketine dönüp insan gibi yaşamak istediğini söyler. Aslında Atıl’ın anne ve babası da Atıl ile aynı duyguları hissetmektedir. Yıllarca yabancı bir yerde dışlanmanın, sevilmemenin ve insan değeri görmemenin acısını hep içlerinde taşıdıklarını fark ederler. Atıl’ı da alıp Türkiye’ye dönüp istedikleri hayatı yaşamaya karar verirler.(s.174)

Gülten Dayıoğlu’nun bu kitabı ötekileştirme noktasında empati yapmak için önemli bir kitap. Farklı ırktan olduğu için insanların birbirini suçlaması günümüzde sıkça karşılaşılan bir olaydır. Ülkemizde de mülteciler sadece Iraklı, Afgan, Suriyeli... olduğu için dışlanmaktadır. Peki aynı durum bizim başımıza gelse biz ne yaparız? İşte bu sorunun cevabı için Yurdumu Özledim kitabı önem arz etmektedir.

3.3.2.4.Çizgili Pijamalı Çocuk Kitabının Özeti

Çizgili Pijamalı Çocuk, John Boyne’nin kaleminden çıkan 198 sayfalık bir eserdir.

Almanya’nın Berlin şehrinde doğan Bruno okuldan geldiği bir gün hizmetçi Maria’ nın eşyaları topladığını görür. Bir hafta önce evlerine yemeğe gelen Fury(Adolf Hitler), Alman Nazi subayı olan Bruno’nun babasına yeni bir görev vermiştir. Bruno’nun anne ve babası bu sebeple Berlin’den taşınmaları gerektiğini söylerler. Arkadaşlarından ayrılmak istemeyen Bruno bu duruma çok sinirlenir. Ancak elinden gelen bir şey yoktur. Çok zaman geçmeden Polonya’daki yeni evlerine taşınan Bruno bu yeni evlerini ve yeni yaşamlarını hiç sevmez. Ev bomboş bir alanın ortasında tek başına duran bir evdir. Etrafta başka ev yoktur. Ev, Bruno’nun babasının komutanı olduğu Auschwitz (Out-with) kampının yakınındadır. Bruno burada yalnızlığına çok üzülür. Berlin’i, evini, arkadaşlarını çok özlemektedir. Ayrıca evlerine sürekli olarak girip çıkan askerler vardır ve Bruno bu durumdan hiç hoşnut değildir. Auschwitz’te eğitim için okula gidemezler. Bay Liszt adlı bir öğretmen her gün evlerine gelip Bruno ve ablasına ders verir. Fakat öğretmen Bruno’nun okumaktan zevk aldığı macera ve sanat kitapları okumayı gereksiz olarak görmekte, Bruno ve ablasına ısrarla tarih ve coğrafya öğretmeye çalışmaktadır. (s.90)

Umutsuz vaka olarak adlandırdığı ablası öğretmeninden öğrendikleri ve yaşadıklarının etkisiyle Naziye dönüşmüştür. Bruno ablasını da kaybettiğini düşündükçe kendini çok yalnız hissetmektedir. Bir süre sonra Bruno Berlin’de iken yeni yerler keşfetmekten çok hoşlandığını hatırlar. Araştırma yapmak için evde durmanın anlamsız olduğunu düşünüp kendini dışarı atar. Bruno aylardır yatak odasının penceresinden gördüğü manzarayı merak ediyordu. Uzakta gördüğü tel örgülü yeri, çizgili pijama giymiş insanları, neden orada olduklarına bir anlam vermeye çalışıyordu. Tel örgülü iki taraf birbirinden oldukça farklıydı. Tel örgü boyunca yol alan Bruno uzun bir yürüyüşün ardından örgünün diğer tarafında bir çocuk görür. Bruno’nun ilk dikkatini çeken şey çok zayıf olan bu çocuğun hüznü bakan gözleriydi. Bruno bu hüznü çocukla konuşmalarının ardından çocuğun adını Schumel olduğunu öğrendi. Ve Bruno bu çocukla arkadaş olur, her gün buluşup tel örgü boyunca yürümek, bir yerde oturup sohbet etmek gibi bir rutin oluştururlar. Bruno ve Schumel artık iyi iki arkadaştır. Bruno Schumel’in hikâyesini dinledikçe kendinden çok ortak nokta bulur. Schumel de buraya zorla getirilmiştir. İki çocuk da buraya neden geldiklerinin farkında değildir. Bruno bu yeni arkadaşının gün geçtikçe zayıflayışına, bazen vücudunda morluklar görmesine dayanamamaktadır.

Zamanla yaşadıkları bu ortamda iyi çocuk yetiştirilemeyeceğini düşünen Bruno’nun annesi Berlin’e dönmek ister. Babası bu duruma ilk başta karşı çıksa da zamanla bu isteği kabul eder. Ve Berlin’e dönmek için hazırlanmaya başlarlar. Ancak Bruno bu duruma pek sevinmez çünkü en sevdiği arkadaşı Schumel’den ayrılmak istememektedir.

Auschwitz’den ayrılmadan bir gün önce Bruno her zaman yaptığı gibi Schumel’in yanına gider. Schumel’i bu kez daha üzgün görür. Sebebini sorduğunda ise Schumel’in babasının çalışmak için götürülmesi ve bir dönmeyişi olduğunu öğrenir. Bunun üzerine Bruno arkadaşına babasını bulmak için yardım edeceğini söyler ve çizgili pijamaları giyerek tel örgünün diğer tarafına geçer, Schumel ile beraber babasını aramaya başlarlar. Uzun süre aramalarına rağmen iz bulamazlar. Akşam olup Bruno’nun eve dönme vakti geldiğinde etraflarını askerler sarar. Ne olduğunu anlayamayan çocuklar kendilerini sürüklenen bir insan grubunun içinde bulurlar. Ardından hissettikleri sıcaklığın insanlara soykırım yapmak üzere yapılmış bir fırın olduğunu anlayamayan iki çocuk el ele yanarak can verirler.

Günümüz dünyasında farklı ırktan, farklı dinden, farklı tenden olduğu için insanları ötekileştirmek sıkça karşılaştığımız bir durumdur. Bu kitap bu farklılıkların iki çocuğun

penceresinden bakıldığında hiçbir şey ifade etmediğini anlatıyor. Büyük insanların dünyasındaki şartlanmışlık birbirlerine kin duymalarına hatta hiç tanımamalarına rağmen birbirlerini öldürmeye kadar götürmektedir. Var olan dünyada önemli bir sorun olan ırkçılığın geçmişteki etkilerini ortaya koyan bir eserdir.

3.3.2.5.Öteki Çocuklar Kitabının Özeti

Ursula Wölfel'in kaleminden çıkan Öteki Çocuklar her biri ayrı ayrı on dört hikâyeden oluşmaktadır. Bu hikâyelerde yabancılaşmayı, dışlanmayı, ötekileştirmeyi, toplumdaki uzak tutulmayı etkili bir dille anlatıyor.

İlk hikâye olan ve kitaba adını veren Öteki Çocuklar Durugöl Sokağı'nda başlıyor. Bu sokakta tren yolunun altındaki Rayaltı Sokağı'nda yaşayan çocuklara öteki deniliyor. Rayaltı Sokağı'nda yaşayan çocuklar da Durugöl Sokağı'nda yaşayan çocuklara öteki diyor. Rayaltı Sokağı'nda üç ev vardır ve bunlar çok eski evlerdir. Durugöl Sokağı'nda ise yüksek katlı apartmanlar, balkonlu evler hatta bir çocuk parkı bile vardır. Durugöl Sokağı'nda yaşayanlar tren yolunun altında yaşayanlara “Zavallılar, işsiz oldukları için parası olmayan insanlar ancak böyle kötü evlerde yaşarlar, onlarla muhatap olmayın, sakın o çocuklarla oynamayın.” diyerek dışlarlar. (s.6)

Rayaltı Sokağı'nda yaşayanlar da çocuklarını “Yeni evlerde yaşayan insanlar ukaladır, onlarla ilgilenmeyin. Onlar kendilerini bulunmaz Hint kumaşı sanıyorlar.” diyerek uyarırlar.(s.7)

Bir gün Durugöl Sokağı'nda yaşayan Karsten kaybolur. Arkadaşları her yerde onu arar ancak bulamazlar. Son olarak Rayaltı Sokağı'na bakmayı düşünürler. Karsten'i burada yaşayan Türk bir ailenin evinde bulurlar. Bir Türk bayramı vardır ve Türkler çayla beraber kuru pasta ikram ederler. Durugöl Sokağı ve Rayaltı Sokağı çocukları o gün birbirleriyle kaynaşırlar. Birbirleri hakkında söylenenlerin yanlış olduğunu fark ederler ve iyi arkadaş olurlar.

Çay Vakti adlı hikâyede ise hiç suçu yokken düşman ilan edilen ve ötekileştirilen en sonunda da ağır bir şekilde yaralana Diu'nun hikâyesi anlatılır. Bahçede oynadığı ile oynayan Diu bir anda uçak sesleri duyar. Ne olduğunu anlamayan Diu bir anda sırtında derin bir acı hisseder. Kendine geldiğinde ise bir daha yürüyemeyeceğini fark eder.

Sadece Beyazlar İçin adlı hikâyede Güney Afrika'da yaşanan beyaz ve siyah insanların ayrıştırılmasını bir çocuğun gözünden anlatıyor. Güney Afrika'da köyden şehre

ailesinin yanında trenle gelen çocuğun dikkatini vagonlar çeker. İki tür vagon vardır: beyaz tenliler için, siyah tenliler için.

Trenden inince perondaki karmaşada ailesini kaybeden çocuk telaşla ailesini aramaya başlar. Merdivenlerden inip tren istasyon binasında ailesini aramak isteyen çocuğu biri uyardı: "sadece beyazlar için!" Çocuk başka kapıdan içeri girdi. Buradaki insanların masanın etrafında oturup bir şeyler yiyip içtiğini gördü. Ailesini aramak istedi ancak biri çocuğa bağırdı: " sadece beyazlar için!" Çocuk dışarı çıkması gerektiğini anladı ve dışarıdaki bankın üzerine oturup anne babasını beklemeye başladı. Ancak birisi onu uyardı: "sadece beyazlar için!"

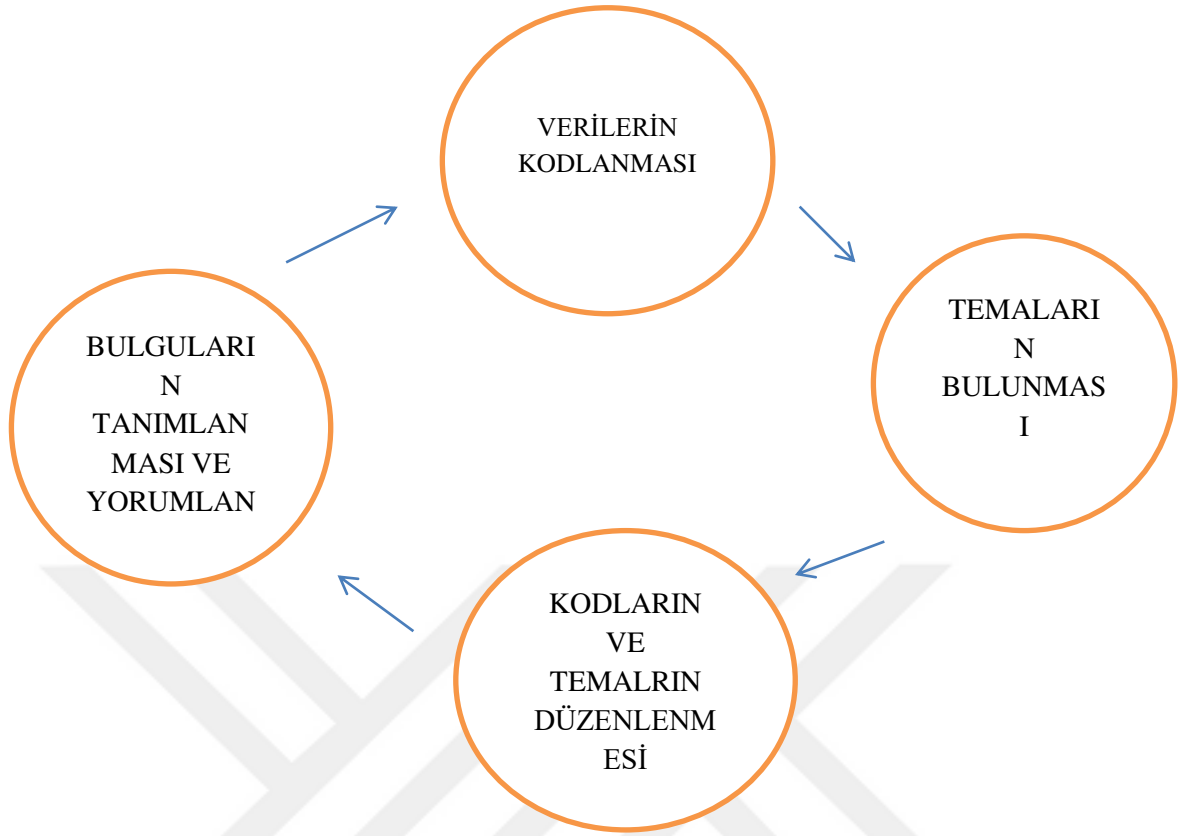
Peronda çalışan siyahî bir adam çocuğa yardımcı olmak istedi. Ayrıca çocuk için şişe içinde pipeti olan bir limonata aldı. Çocuk tam ilk yudumu içecekken karşısında küçük beyaz bir kız gördü. Ve çocuk korktu. Çünkü burada her şey beyazlar içindi. Sanırım limonata da beyazlar için diye düşündü ve şişeyi kıza verdi. Küçük kız gülümseyerek limonatayı içti. Aniden beyaz bir kadın geldi ve çok kızdı. Küçük kızın elindeki şişeyi alıp çöp kutusuna attı. Beyaz kadın kızgınlıkla çocuğa bir şeyler soruyor ancak çocuk anlamıyordu. Limonata satan kadın: " Bu kadın senin limonatadan içip içmediğini soruyor." dedi. Çocuk hayır anlamında başını salladı ancak esasında bunu neden merak ettiğini anlamıyordu. Beyaz kadın çocuğunu alıp uzaklaşırken küçük kız yere düştü. Çocuk:" Gördünüz mü? Bu kızın poposu pembe aynı maymun gibi." diyerek gülmeye başladı. Etrafında onun dilinden anlayan herkes gülüyordu. Ancak kimse bu çocuk gibi haykırmakla gülmüyordu. Bazıları duvara dönerek, bazıları yüzlerini gizleyerek güldüler. Sonuçta gülmek de "sadece beyazlar için!" idi.

Birbirinden bağımsız on dört hikâyeden oluşan bu kitap ötekileştirme konusunda küçük ve etkili öyküler barındırıyor.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ VE YORUMLANMASI

Nitel araştırmalar kendi içinde farklı bakış açıları farklı uygulamalar ve farklı çözümlemeler barındırır. Bu nedenle her araştırmanın doğasına uygun olarak bir veri analiz planı oluşturulmalıdır.

Toplanan verilerin analiz sürecinde Yıldırım ve Şimşek'in (2008) önerdiği aşamalar izlenmiştir. Bu aşamalar şunlardır:

Şekil 3.1. Veri analiz aşamaları

1. Verilerin kodlanması
2. Temaların bulunması
3. Kodların ve temaların düzenlenmesi
4. Bulguların tanımlanması ve yorumlanmasıdır.

Nitel araştırma bir bütün gibi görünse de içinde farklı veriler ve yöntemlerle elde edilen bilgilerin kullanıldığı karmaşık bir sistem vardır. Bu karmaşıklığın giderilmesi amacı ile elde edilen tüm veriler ilk etapta yazıya aktarılmıştır. Ardından veriler işlenmiş, analize tabi tutulmuş ve yorumlanmıştır. Bu yöntemde tüm öğrenciler birden başlanarak sırayla her birine bir sayı verilmiş bu sayede işlemler düzen içerisinde yapılmıştır.

3.4.1. Geçerlilik ve Güvenilirlik

Yapılan araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla “inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlık ve teyit edilebilirlik” (Yıldırım ve Şimşek,2008: 265) özelliklerinin sağlanmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca tüm bu özellikleri sağlamak amacıyla veri çeşitlemesi yoluna gidilmiştir. Veri çeşitlemesi için anketten elde edilen verilere destek

sağlamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış ve odak grup görüşmesi yapılmıştır.

3.5.ARAŞTIRMA SÜRECİ

Araştırma sürecinin ilk aşaması öğrencilere okutulacak kitapların belirlenmesi ile başlamıştır. Seçilecek olan kitapların öteki temasını işler nitelikte olmasına dikkat edilmiştir. Bunun için ilk etapta çeşitli yayınevlerinden ötekileştirmeye dair kitap önerilerinde bulunmaları istenmiştir. TUDEM yayınları şu kitap önerisinde bulunmuştur (EK 1):

- Güvercin Adımları, Mehmet Atilla
- Kayıp Kapının Anahtarı, Güzin Öztürk
- Boynu Yamuk, M. Banu Aksoy
- Sınıfta Kalanlar Okul Açtılar, Miyase Sertbarut
- Çizgili Pijamalı Çocuk, John Boyne
- Ama Bu Çocuk Defolu, Suzan Geridönmez
- Benim Adım Hiç Kimse, Frank Cattrell Boyce
- Yanlışlıkla Dünyanın Öbür Ucuna Uçan Çocuk, John Boyne

İş Kültür Yayınları ötekileştirmemeyi konu edinen kitaplarının olmadığını belirten bir mail gönderdiler (EK 2).

Yapı Kredi Yayınlarının öneride bulunduğu kitap listesi şu şekildedir (EK 3):

- Çocuk Olmaya Hakkım Var, Alain Serres
- Çabuksızlıklar, Jean Claude Grumberg
- Erkek Çocuk Hakları Bildirgesi, Elisabeth Bami
- Kız Çocuk Hakları Bildirgesi, Elisabeth Bami
- Aramızda Beyaz Bir Çizgi, Çiğdem Kaplanı
- Montova'nın Cüceleri, Gianni Rodari
- Görünmez Arkadaşım, Lucia Tumiatı
- Büyük Beyaz Tavşan, Michael Escoffier
- Andersen Masallarından Çirkin Ördek

Günışığı Yayınevinin konu ile ilgili önerdiği kitaplar şunlardır (EK 4):

- Ben ve Sen, Guisu Quarenghi
- Benjamin Anna'yı Seviyor, Peter Hartling

- Düşler Sirki, Angela Nanetti
- Konaktakiler, Karin Karakaplı
- Kömür Karası Çocuk, Müge İplikçi
- Umut Sokağı Çocukları, Gülsevin Kırıl
- Attım Kapağı Yurtdışına, Nihat Ziyalan
- Karda Bir Doksan, Susan Kreller
- Onlardan Biri, Zoran Drvenkar
- Yokuş Aşağı, Wolfgang Herrndorf

Kitap belirleme noktasında alanında çalışmalar yapan akademisyenlerden de kitap önerisinde bulunmaları istenmiştir.

Prof. Dr. Ali Gültekin ötekileştirmemeye dair Gülten Dayıoğlu'nun Almanya'yı konu edinen kitaplarını ve Gülsüm Cengiz'in Suyun Rengi adlı kitabını tavsiye etmiştir (EK 5).

Atatürk Üniversitesi'nden Dr. Öğr. Üyesi Tacettin Şimşek'in önerdiği kitap listesi şudur (EK 6):

- Yurdumu Özledim, Gülten Dayıoğlu
- Kömür Karası Çocuk, Müge İplikçi
- Çiftçi Karıncalar Köleci Karıncalara Karşı, Toprak Işık
- Karıncalar Savaşı, Yavuz Bahadıroğlu
- İsmail ve Babamın Altmış Sekiz Kuşağı, Nejdett Neydim
- Tombik Balık Denizler Hepimizin, Habib Bektaş
- Alagün Çocukları, Nezihe Meriç
- Umut Sokağı Çocukları, Gülsevin Kırıl
- Kim Bu Yeni Çocuk, Melih Tuğtaş
- Ayşe'nin Günleri, Gülsüm Cengiz
- Benim Adım Hiç Kimse, Farnk Cottrell
- Kelebek Aslanı, Michael Morpunga

Mersin Üniversitesi'nde görev yapan Prof. Dr. Namık Kemal Şahbaz'ın ötekileştirmeye dair önerdiği kitaplar şunlardır (EK 7):

- Topun İki Rengi, Güldem Şahan
- Martı ve Savaş, Güldem Şahan

- Kuş Olsam Evime Uçsam, Güzin Öztürk

İstanbul Üniversitesi'nde görev yapan Prof. Dr. Nejdett Neydim'in önerdiği kitaplar ise şunlardır (EK 8):

- Sınıf Meydan Savaşı, Luca Bloom
- Benjamin Anna'yı Seviyor, Peter Haertling
- Kim Takar Salatalık Kralı, Christine Nöstlinger

Ötekileştirmeye dair kitap listesi oluşturulurken günümüz yazarlarından da öneri kitap listesi talep edilmiştir.

Miyase Sertbarut'un ötekileştirmeyi konu edinen kitap önerisi şunlardır (EK 9):

- Sınıfta Kalanlar Okul Açtılar, Miyase Sertbarut
- Çöp Plaza, Miyase Sertbarut
- Kuş Olsam Evime Uçsam, Güzin Öztürk

Gülten Dayıoğlu ötekileştirmeme konulu kitap önerisini kendi kitabı ile yapmıştır. Kendi yazdığı Yurdumu Özledim adlı kitabı tavsiye etmiştir (EK 10).

Aytül Akal, Can Yayınları'ndan çıkan Yol Boyunca Renkler başlıklı derlemeyi önermiştir (EK 11).

Ayşe Yamaç da ötekileştirme konulu kitap önerisini kendi yazdığı Kaçış adlı kitap ile yapmıştır (EK 12).

Ayla Çınaroğlu ise kendi yazdığı Küçük Balık Kızılıcık adlı kitabı önermiştir (EK 13).

Ebru Akkaş Kuseyri de aşağıdaki kitapları tavsiye etmiştir (EK 14).

- Akkuzu Karakuzu, Stefano Bordiglioni
- Tekerlekli Çocuk, Davide Cali
- Rikki, Guido Van Genetchen
- Altınkanat Okulu, Ali Çokara
- Vahşi Robot, Peter Brown

Serpil Ural da şunları önermiştir (EK 15):

- Şafakta Yanan Mumlar, Serpil Ural
- Köprü Olan Deniz, Lia Karavia

- Bizi Ayıran Sokak, Lia Karavia

Zübeyde Seven Turan da ötekileştirmeme konulu kitap tavsiyesinde kendi kitaplarını tavsiye etmiştir (EK 16).

Füsün Çetinel’ in kitap listesi şu şekildedir (EK 17):

- Çizgili Pijamalı Çocuk, John Boyne
- Zirvenin Dibiindeki Çocuk, John Boyne
- Olduğun Yerde Kal, John Boyne
- Hitler Oyunağımı Çaldı, Judith Kerr
- Alev Saçlı Çocuk, Christine Nöstlinger
- Ben Ve Sen, Guisi Quarenghi
- Duvarda Üç Hafta, Füsün Çetinel
- Sırlar Yolu, Füsün Çetinel
- Gökkuşığı Yazı, Sevim Burak
- Kömür Karası Çocuk, Müge İplikçi
- Umut Sokağı Çocukları, Gülsevin Kırıl
- Karda Bir Doksan, Susan Keller
- Yokuş Aşağı, Wolfgang Herndorf
- Onlardan Biri, Zoran Drvenker

Önerilen tüm listelerin incelenmesinin ardından listeler içerisinde daha sık tekrar eden, okutulması önerilen 5 kitap öğrencilere okutulmak üzere seçilmiştir:

1. Çizgili Pijamalı Çocuk-John Boyne
2. Ö.T.E.K.İ. Gizli Topluluk- Pedro Manas
3. Yurdumu Özledim-Gülten Dayıoğlu
4. Konrad Ya da Konserve Kutusundan Çıkan Çocuk-Christine Nöstlinger
5. Öteki Çocuklar- Ursula Wölfel

Kitapların belirlenmesinin ardından uygulama yapılacak okul kolay erişilebilirlik, merkezi olması dikkate alınarak belirlenmiştir. Kırşehir Merkez İlçesinde bulunan bir okulda uygulama yapılmaya karar verilmiştir. Araştırma 2019-2020 eğitim öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Araştırmayı yürüten öğretmen uygulama saatlerinde bizzat kendisi görev almıştır. Araştırmada merkezi sınavlara hazırlık gerekçesiyle son sınıflarla ve erinlik

dönemi dikkate alınarak yedinci sınıflarla çalışılmaması uygun görülmüştür. Bunun yerine 6. sınıf öğrencileri ile çalışmaya karar verilmiştir. Uygulama yapılan grup ve yapılmayan grup olmak üzere iki sınıf belirlenmiştir. Uygulama grubu 39 öğrenciden, uygulama yapılmayan grup 38 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin farklılıklara bakış açısını belirlemek ve ötekileştirmeye dair durumlarını tespit etmek amacıyla anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formları oluşturulmuştur. Anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formu sürecin başında ve sonunda uygulanmıştır.

Gruplar belirlendikten sonra öğrenciler çalışmayla ilgili bilgilendirilmiştir. Araştırma ders saatleri içinde tüm sınıfın katılımıyla haftada iki ders saati olacak şekilde yürütülmüştür. Öğrencilere kitapları okuduktan sonra edindikleri bilgileri sınıfla tartışma ve paylaşma imkânı sunulmuştur.

11 Kasım -30 Kasım tarihleri arasında ilk olarak öğrencilere Ö.T.E.K.İ Gizli Topluluk adlı kitap öğrencilere okutulmuştur. 3 Aralık 2019 tarihinde kitap üzerine etkinlikler yapılmıştır. Kitapla ilgili plan ve yapılan etkinliklere EK 18’de yer verilmiştir.

3 Aralık -23 Aralık 2019 tarihinde Gülten Dayıoğlu’na ait Yurdumu Özledim kitabı okutulmuştur. 24 Aralık 2019 tarihinde kitabın değerlendirilmesi yapılmıştır. Kitapla ilgili yapılan etkinlikler EK 19’de yer almaktadır.

24 Aralık 2019 -13 Ocak 2020 tarihleri arasında Konrad ya da Konserve Kutusundan Çocuk kitabı okutuldu. 14 Ocak 2020 tarihinde kitabın değerlendirilmesi yapılmıştır. Kitabın değerlendirmesi ve yapılan etkinlikler EK 20’de yer almaktadır.

14 Ocak 2020-3 Şubat 2020 tarihleri arasında Öteki Çocuklar kitabı okutulmuştur. 4 Şubat 2020 tarihinde kitabın değerlendirilmesi yapılmıştır. Değerlendirme ve etkinlikler EK 21’de yer almaktadır.

4 Şubat 2020-24 Şubat 2020 tarihleri arasında Çizgili Pijamalı Çocuk kitabı okutulmuştur. 3 Mart 2020 tarihinde kitabın değerlendirilmesi yapıldı. Değerlendirmeler ve etkinlikler EK 22’de yer almaktadır.

Tüm kitapların okutulması ve üzerinde etkinlikler yapılmasının ardından uygulama grubuna ve uygulama yapılmayan gruba son anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış, iki grup üzerinde meydana gelen değişiklikler değerlendirilmiştir.

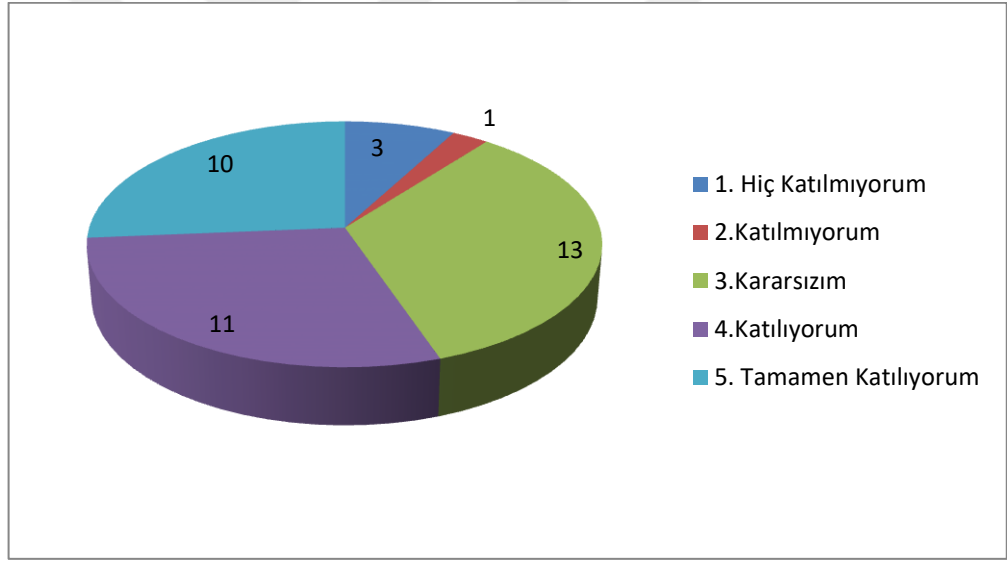
BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Uygulama grubu ve uygulama yapılmayan grubun öğrencileri belirlendikten sonra tüm öğrencilere hazırlanan anket uygulanmıştır. Uygulama grubu öğrencilerine belirlenen 5 kitap okutulmuş, gerekli değerlendirmeler yapılmış uygulama yapılmayan gruba ise herhangi bir uygulama ve değerlendirme yapılmamıştır. Tüm çalışmaların tamamlanmasının ardından yine her iki gruba son olarak aynı anket uygulanmış ve her iki grup üzerinde meydana gelen değişiklikler analiz edilmiştir.

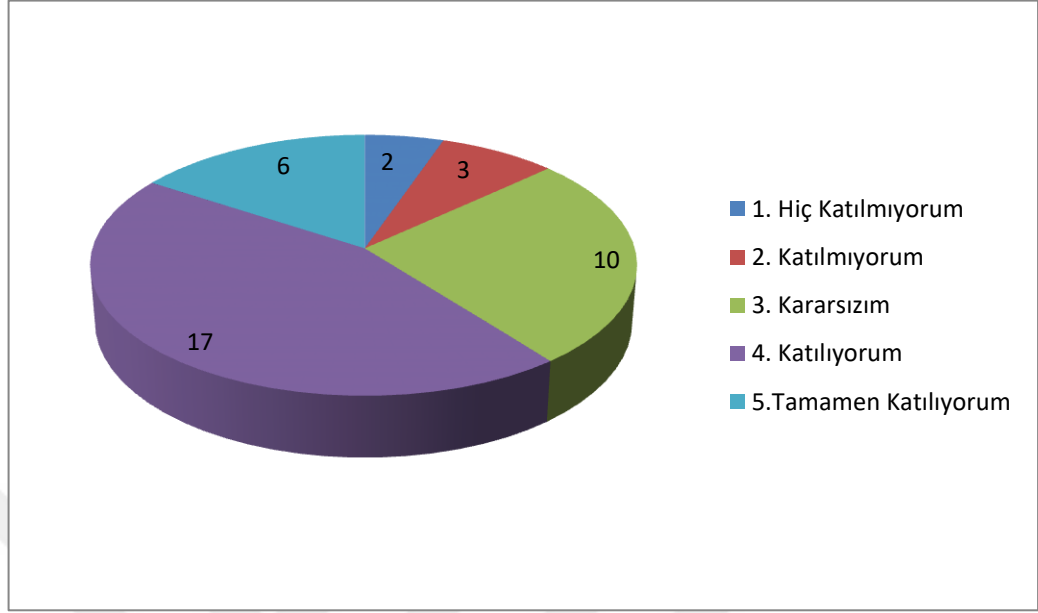
4.1.ANKET MADDELERİNİN ANALİZİNE DAİR BULGULAR

1.Soru: “Kültürü, ırkı, dili ne olursa olsun her çocuk ile oynarım.” ifadesine uygulama grubunun sürecin başında verdiği cevaplar

Şekil 4.1.Uygulama grubu öğrencilerine yapılan ilk ankette birinci soruya ilişkin bulgular

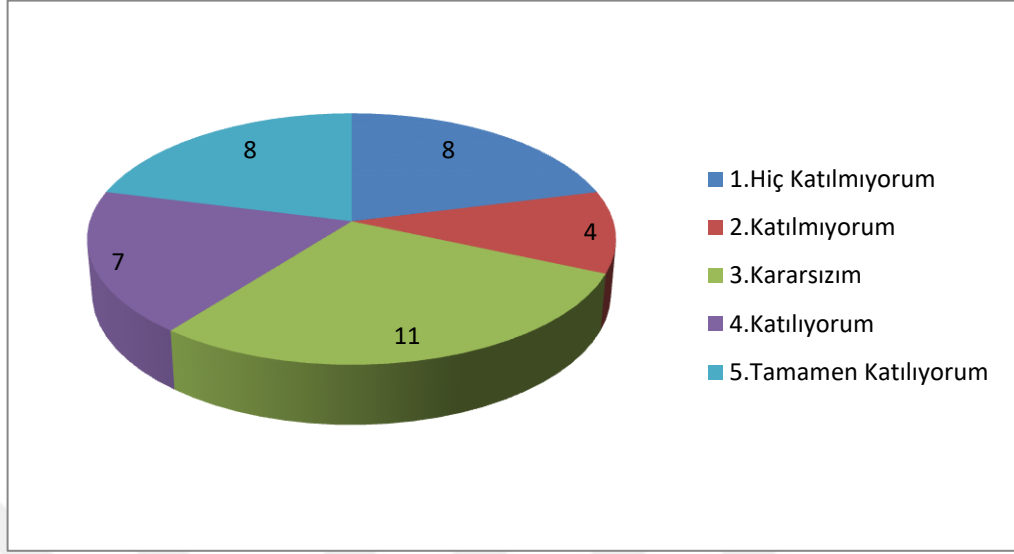
1.Soru: “Kültürü, ırkı, dili ne olursa olsun her çocuk ile oynarım.” ifadesine uygulama grubunun sürecin sonunda verdiği cevaplar

Şekil 4.2. Uygulama grubu öğrencilerine yapılan son ankette birinci soruya ilişkin sayısal bulgular

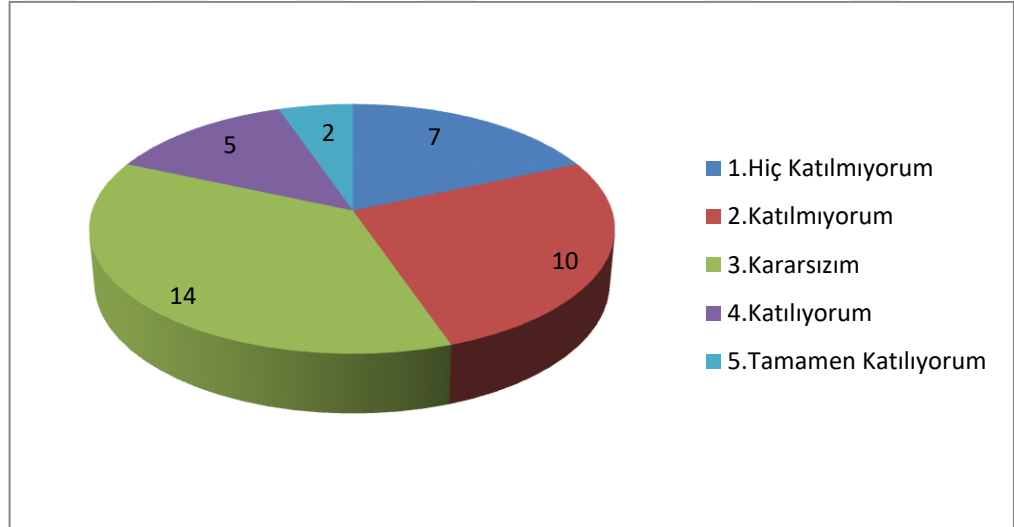
Grafiklere bakıldığında “Kültürü, ırkı, dili ne olursa olsun her çocuk ile oynarım” maddesine uygulama grubu öğrencileri ilk ankette 3 kişi hiç katılmıyorum, 1 kişi katılmıyorum, 13 kişi kararsızım, 11 kişi katılıyorum, 10 kişi tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Uygulama sonrası yapılan ankette ise 2 kişi hiç katılmıyorum, 3 kişi katılmıyorum, 10 kişi kararsızım, 17 kişi katılıyorum, 6 kişi tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. İlk ankette çoğunluğun kararsız olduğunu belirten cevabı verdiği görülürken uygulama sonrası aynı soruya 2 kişi hiç katılmıyorum, 3 kişi katılmıyorum, 10 kişi kararsızım, 17 kişi katılıyorum ve 6 kişi de tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Öğrenciler uygulama sonrası dili, dini ve ırkı farklı çocuklarla oynama konusunda süreç başına kıyasla daha isteklidir denilebilir.

2.Soru: “Farklı uyruktan insanlarla yaşamak beni rahatsız eder.” ifadesine uygulama grubunun sürecin başında verdiği cevaplar

Şekil 4.3. Uygulama grubu öğrencilere yapılan ilk ankette ikinci soruya ilişkin sayısal bulgular

2.Soru: “Farklı uyruktan insanlarla yaşamak beni rahatsız eder.” ifadesine uygulama grubunun sürecin sonunda verdiği cevaplar

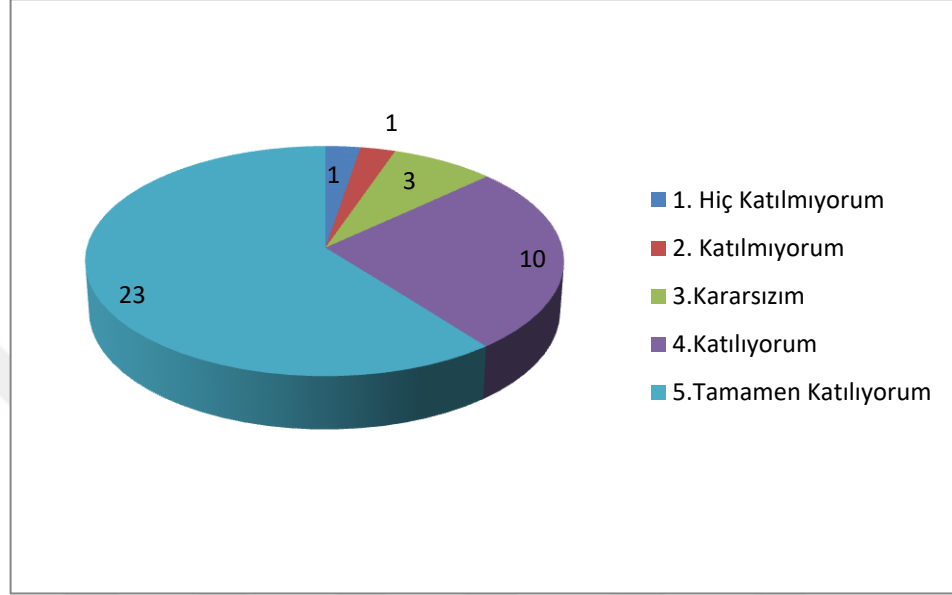

Şekil 4.4. Uygulama grubuna yapılan son ankete ikinci soruya ilişkin sayısal bulgular

Öğrencilere uygulanan ilk ankette 8 kişi hiç katılmıyorum, 4 kişi katılmıyorum, 11 kişi kararsızım, 7 kişi katılıyorum, 8 kişi tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Uygulama sonrasında ise 7 kişi hiç katılmıyorum, 10 kişi katılmıyorum, 14 kişi kararsızım, 5 kişi katılıyorum, 2 kişi tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Uygulanan ilk ankette en yüksek oran 11 kişi ile kararsızım seçeneği olmuştur. Son ankette ise 7 kişi

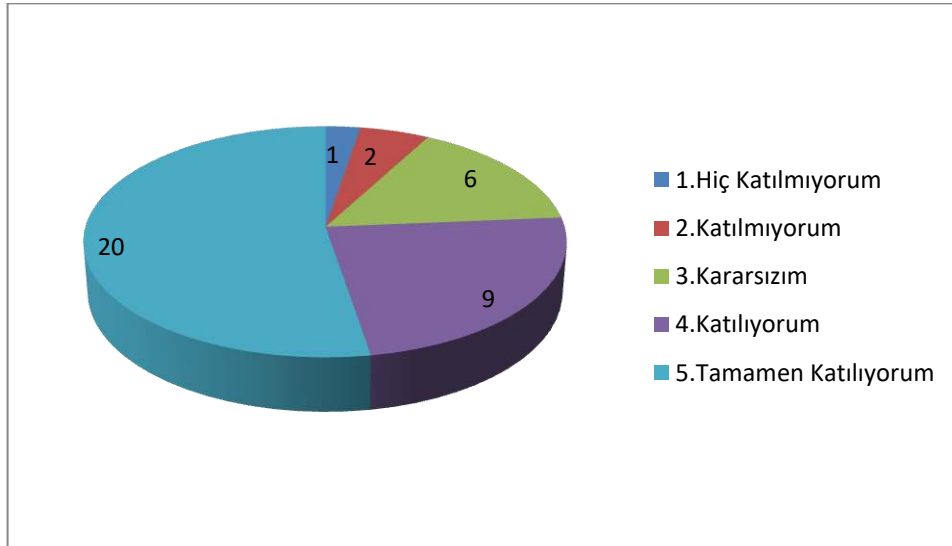
hiç katılmıyorum, 10 kişi katılmıyorum, 14 kişi kararsızım, 5 kişi katılıyorum, 2 kişi tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların verdiği cevaplara göre yabancılarla yaşama konusunda kararsız kalındığı düşünülebilir.

3.Soru: “Aynı sınıfta yeşil saçlı biriyle beraber okumaktan rahatsızlık duymam.” ifadesine uygulama grubunun sürecin başında verdiği cevaplar

Şekil 4.5. Uygulama grubu öğrencilerine yapılan ilk ankette üçüncü soruya ilişkin sayısal bulgular

3.Soru: “Aynı sınıfta yeşil saçlı biriyle beraber okumaktan rahatsızlık duymam.” ifadesine uygulama grubunun sürecin sonunda verdiği cevaplar

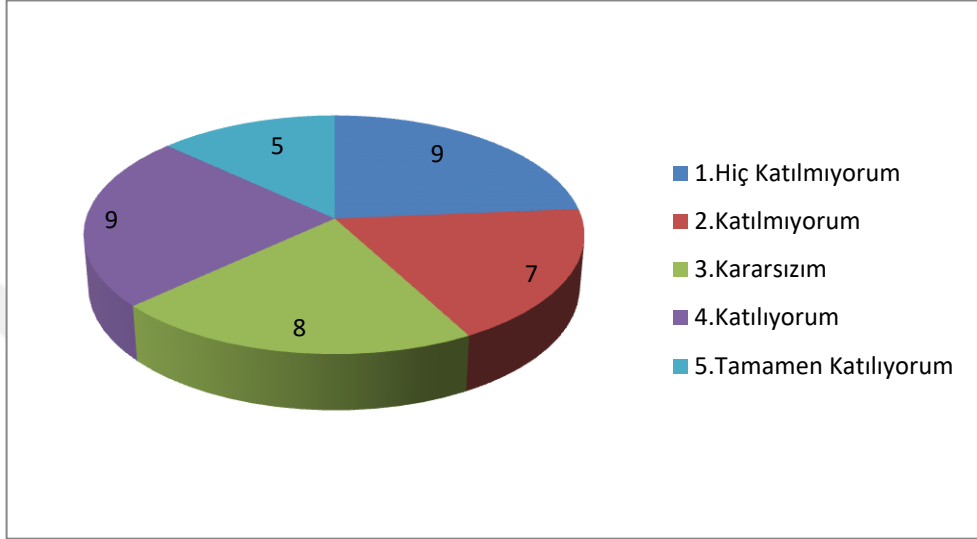

Şekil 4.6. Uygulama grubuna yapılan son ankette üçüncü soruya ilişkin sayısal bulgular

Uygulama grubu öğrencileri 3. soruya ilk ankette 1 kişi hiç katılmıyorum, 1 kişi katılmıyorum, 3 kişi kararsızım, 10 kişi katılıyorum, 23 kişi tamamen katılıyorum cevabını

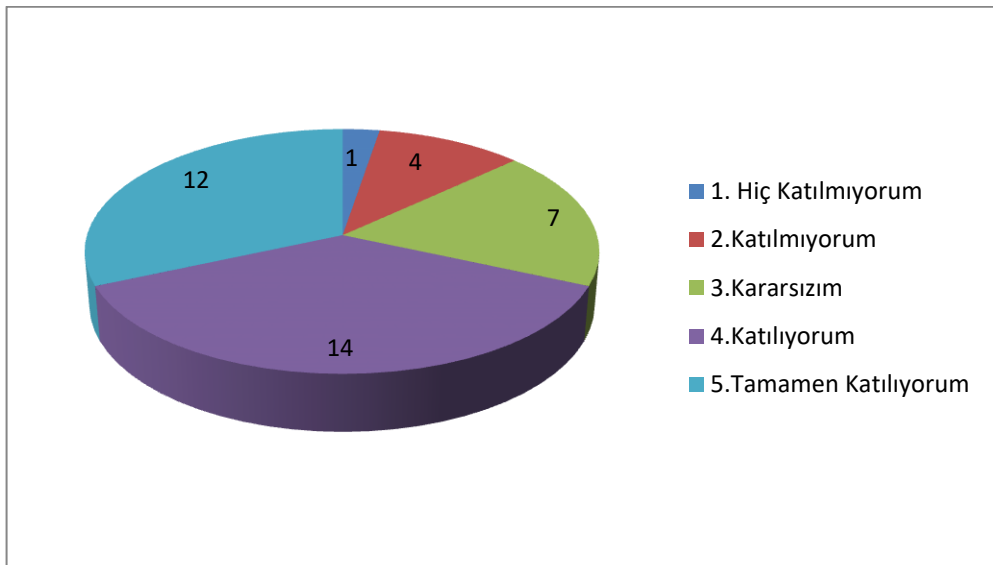
vermiştir. Gerçekleşen uygulama sonrası ankette ise 1 kişi hiç katılmıyorum, 2 kişi katılmıyorum, 6 kişi kararsızım, 9 kişi katılıyorum, 20 kişi tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Öğrenciler, uygulama öncesi ve sonrasında yeşil saçlı biriyle aynı sınıfta beraber okumaktan rahatsız değillerdir denilebilir.

4.Soru: “Bir çocuk parkında farklı uyruktan çocukların olduğunu görmek beni hiç rahatsız etmez.” ifadesine uygulama grubunun sürecin başında verdiği cevaplar

Şekil 4.7. Uygulama grubuna yapılan ilk ankette dördüncü soruya ilişkin sayısal bulgular

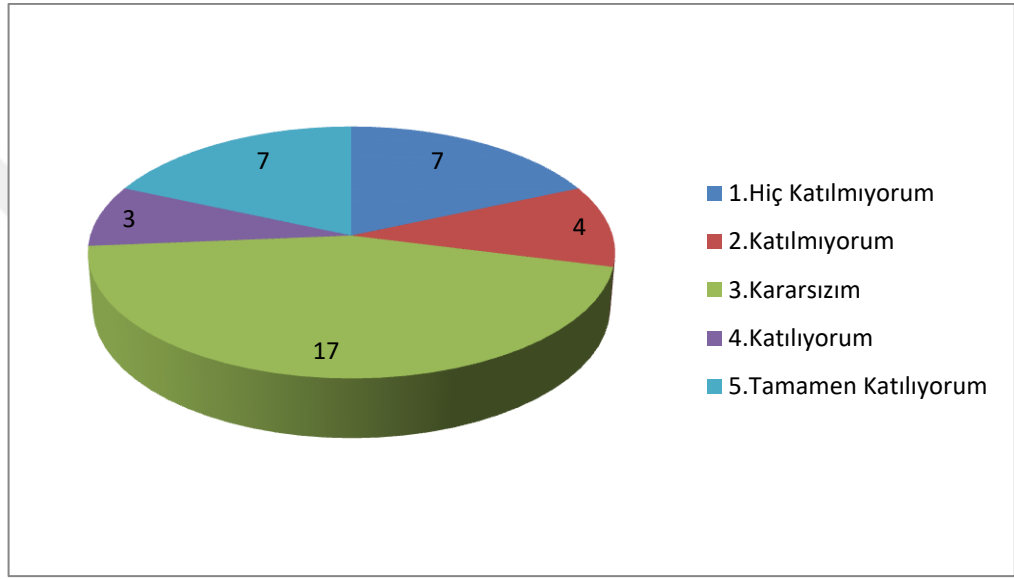
4.Soru: “Bir çocuk parkında farklı uyruktan çocukların olduğunu görmek beni hiç rahatsız etmez.” ifadesine uygulama grubunun sürecin sonunda verdiği cevaplar

Şekil 4.8. Uygulama grubuna yapılan son ankette dördüncü soruya ilişkin sayısal bulgular

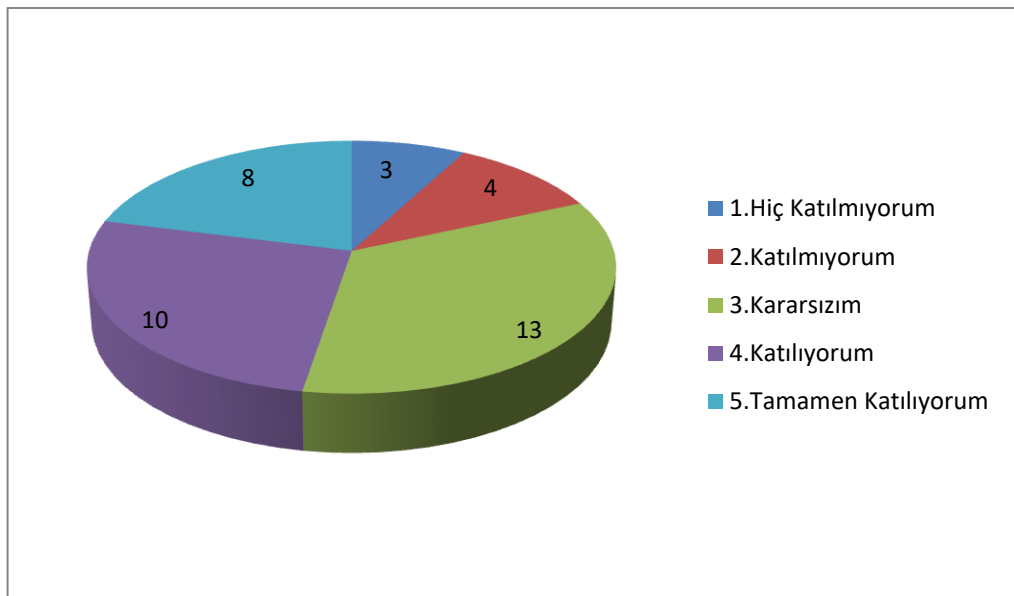
Uygulama öncesi yapılan ankette 9 kişi hiç katılmıyorum, 7 kişi katılmıyorum, 8 kişi kararsızım, 9 kişi katılıyorum, 5 kişi tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir. Uygulama sonrası yapılan ankette ise 1 kişi hiç katılmıyorum, 4 kişi katılmıyorum, 7 kişi kararsızım, 14 kişi katılıyorum, 12 kişi tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Uygulama öncesinde öğrenciler parktaki yabancı uyruklulardan rahatsız olurken uygulama sonrasında rahatsız olmadıkları söylenebilir.

5.Soru: “Farklı uyruktan bir aile ile komşu olmak isterim.” ifadesine uygulama grubunun sürecin başında verdiği cevaplar

Şekil 4.9. Uygulama grubuna yapılan ilk ankette beşinci soruya ilişkin sayısal bulgular

5.Soru: “Farklı uyruktan bir aile ile komşu olmak isterim.” ifadesine uygulama grubunun sürecin sonunda verdiği cevaplar

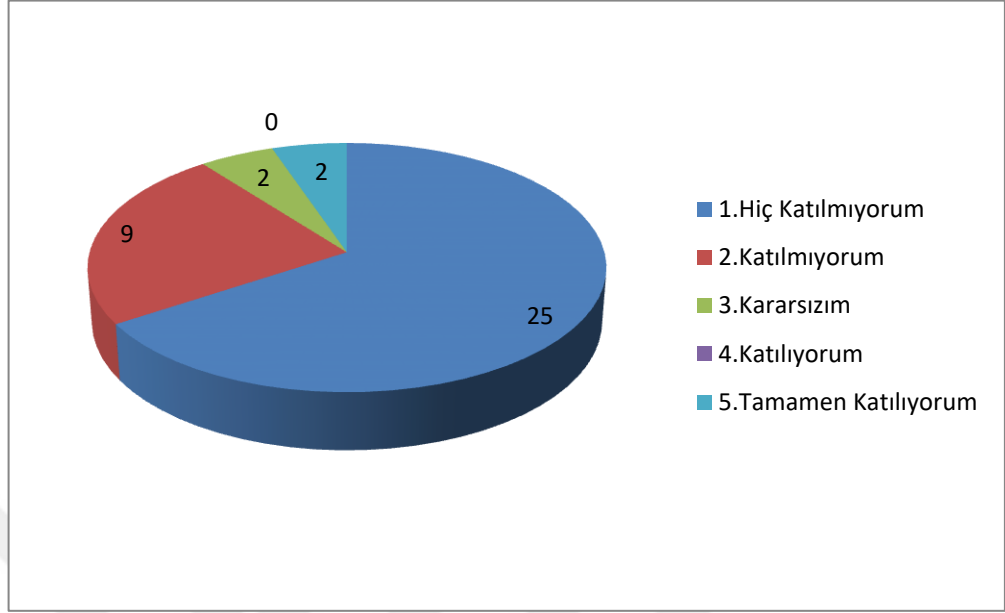

***Şekil 4.10.** Uygulama grubuna yapılan son ankette beşinci soruya ilişkin sayısal bulgular*

5. soruya uygulama grubu ilk ankette 7 kişi hiç katılmıyorum, 4 kişi katılmıyorum, 17 kişi kararsızım, 3 kişi katılıyorum, 7 kişi ise tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Uygulama sonrasında ise 3 kişi hiç katılmıyorum, 4 kişi katılmıyorum, 13 kararsızım, 10 kişi katılıyorum, 8 kişi tamamen katılıyorum demiştir. Uygulama öncesinde ve uygulama sonrasında farklı uyruklu bir aileyle komşu olmak noktasında kararsızların daha kararlı bir tavır takınıp yabancılarla komşuluk edebilecekleri düşünülebilir.

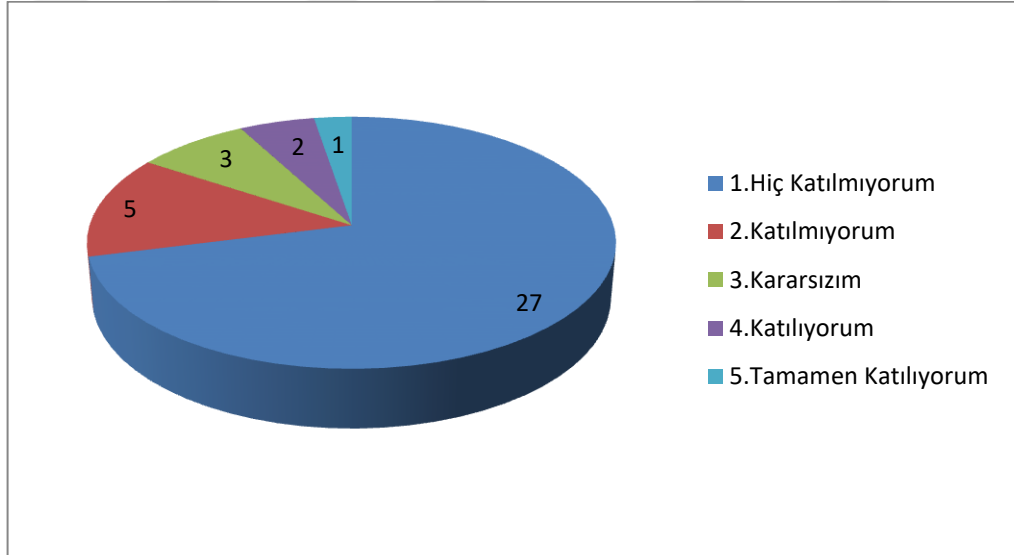

6.Soru: “Çok kısa saçlı kız arkadaşımı yadırgarım.” ifadesine uygulama grubunun sürecin başında verdiği cevaplar

Şekil 4.11. Uygulama grubuna yapılan ilk ankette altıncı soruya ilişkin sayısal bulgular

6.Soru: “Çok kısa saçlı kız arkadaşımı yadırgarım.” ifadesine uygulama grubunun sürecin sonunda verdiği cevaplar

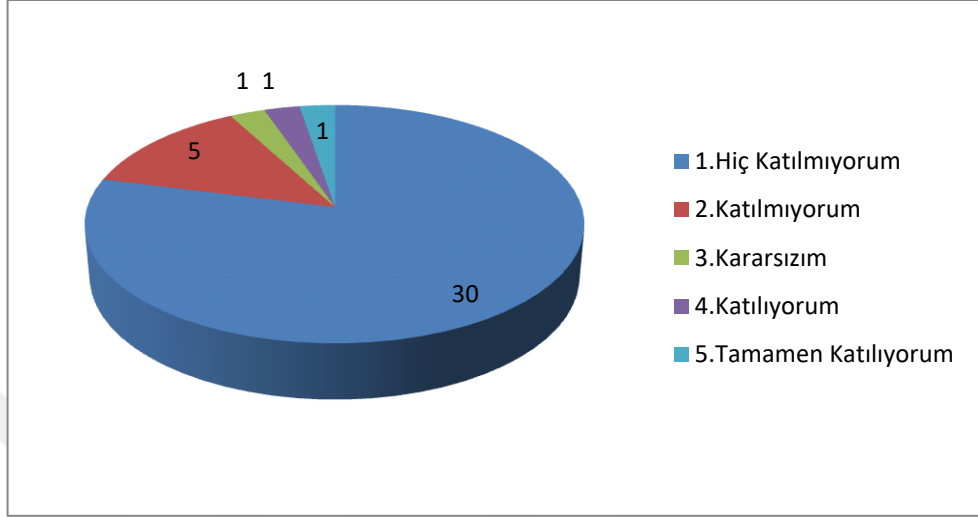

Şekil 4.12. Uygulama grubuna yapılan son ankette altıncı soruya ilişkin sayısal bulgular

Uygulama öncesinde yapılan ankette 25 kişi hiç katılmıyorum, 9 kişi katılmıyorum, 2 kişi kararsızım, 2 kişi de tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Uygulama sonrası yapılan ankette ise 27 kişi hiç katılmıyorum, 5 kişi katılmıyorum, 3 kişi kararsızım, 2 kişi katılıyorum, 1 kişi ise tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu bulgulardan hareketle

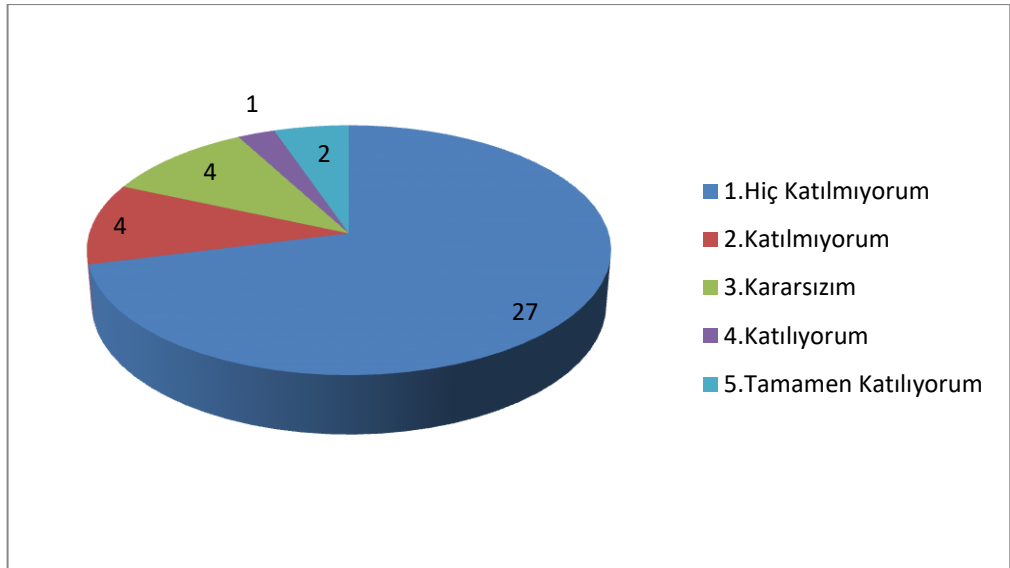
öğrenciler uygulama öncesi ve sonrası çok kısa saçlı bir kız arkadaşını yadırgamamaktadırlar, denilebilir.

7. Soru: “Sınıfa yeni aldığı gözlüğüyle ilk defa sınıfa gelen arkadaşımı yadırgarım.” ifadesine uygulama grubunun sürecin başında verdiği cevaplar

Şekil 4.13. Uygulama grubuna yapılan ilk ankette yedinci soruya ilişkin sayısal bulgular

7. Soru: “Sınıfa yeni aldığı gözlüğüyle ilk defa sınıfa gelen arkadaşımı yadırgarım.” ifadesine uygulama grubunun sürecin sonunda verdiği cevaplar

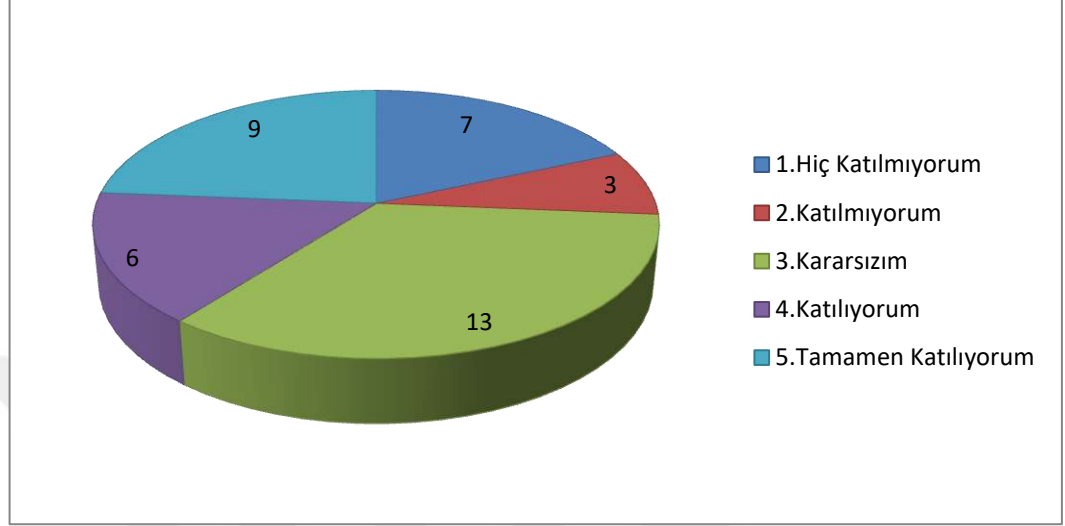

Şekil 4.14. Uygulama grubuna yapılan son ankette yedinci soruya ilişkin sayısal bulgular

Uygulama grubu öğrencileri ilk ankette 30 kişi hiç katılmıyorum, 5 kişi katılmıyorum, 1 kişi kararsızım, 1 kişi katılıyorum, 1 kişi de tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Aynı grup uygulama sonrasında 27 kişi hiç katılmıyorum, 4 kişi katılmıyorum, 4 kişi kararsızım, 1 kişi katılıyorum, 2 kişi de tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu

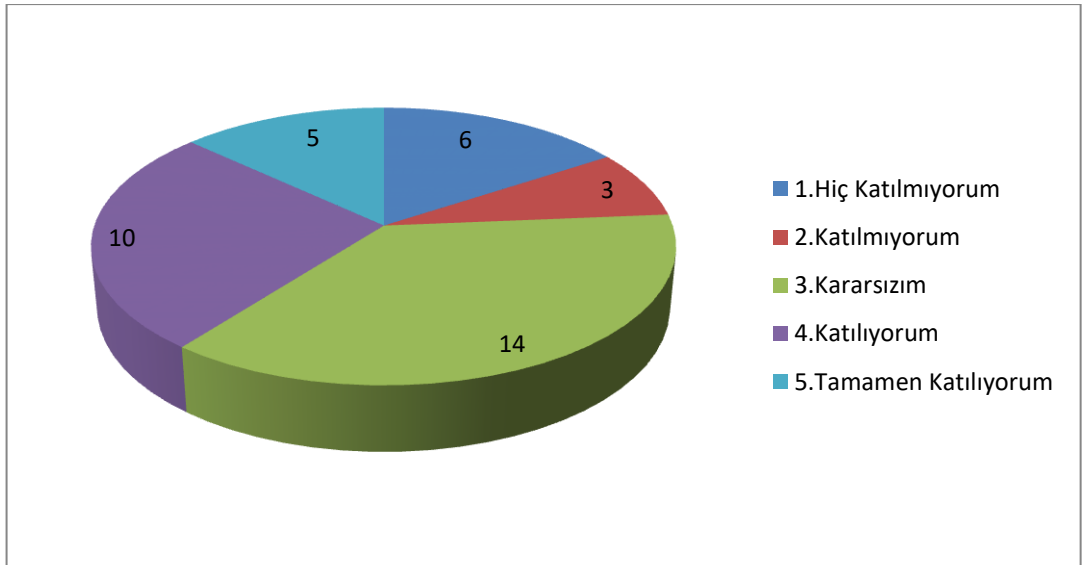
bulgularından hareketle uygulama grubu uygulama öncesi ve sonrasında sınıfa yeni aldığı gözlüğüyle ilk defa gelen arkadaşını yadırgamamaktadır, denilebilir.

8. Soru: “Farklı uyruktan insanlar ülkemize kabul edilmelidir.” ifadesine uygulama grubunun sürecin başında verdiği cevaplar

Şekil 4.15. Uygulama grubuna yapılan ilk ankette sekizinci soruya ilişkin sayısal bulgular

8. Soru: “Farklı uyruktan insanlar ülkemize kabul edilmelidir.” ifadesine uygulama grubunun sürecin sonunda verdiği cevaplar

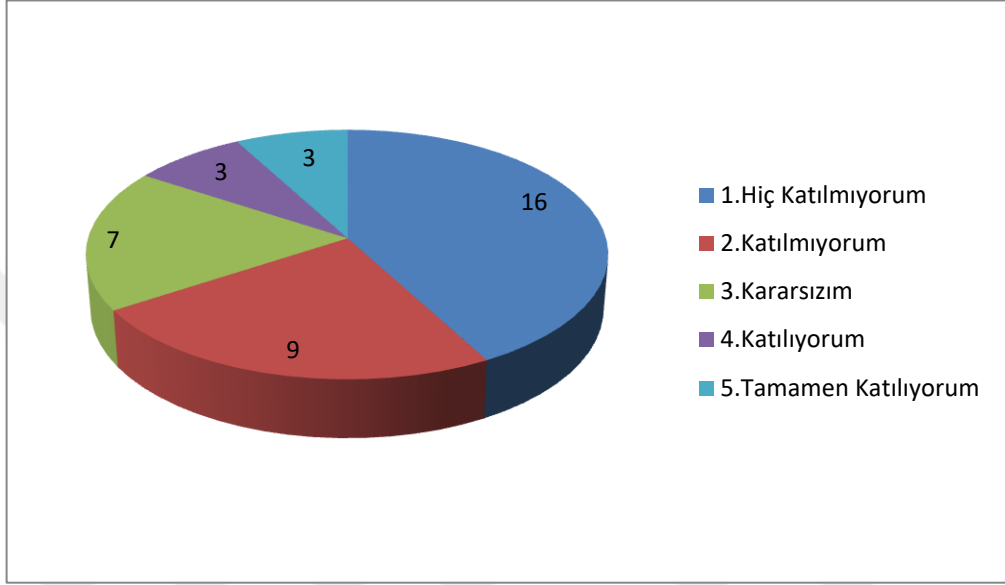

Şekil 4.16. Uygulama grubuna yapılan son ankette sekizinci soruya ilişkin sayısal bulgular

Uygulama grubu öğrencileri “Farklı uyruktan insanlar ülkemize kabul edilmelidir.” sorusuna uygulama öncesinde cevap olarak 7 kişi hiç katılmıyorum, 3 kişi katılmıyorum, 13 kişi kararsızım, 6 kişi katılıyorum, 9 kişi tamamen katılıyorum demişlerdir. Aynı grup

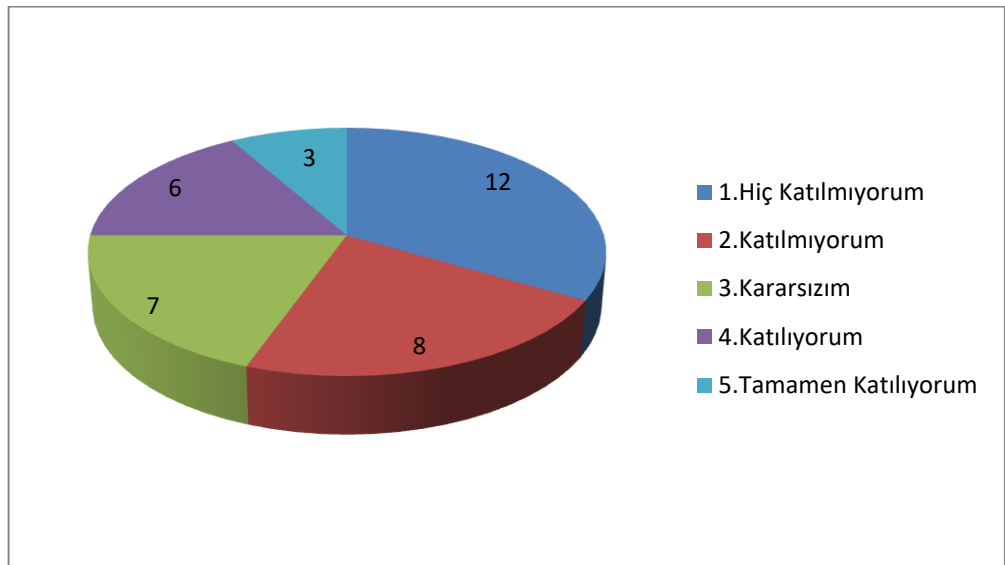
uygulama sonrasında 6 kişi hiç katılmıyorum, 3 kişi katılmıyorum, 14 kişi kararsızım, 10 kişi katılıyorum, 5 kişi ise tamamen katılıyorum demiştir. Buradan hareketle uygulama grubu çalışma öncesinde ve sonrasında farklı uyruktan insanları ülkemizde görmek konusunda kararsızlardırlar, denilebilir.

9. Soru: “Burnuna metal halka takmış birini yadırgarım.” ifadesine uygulama grubunun sürecin başında verdiği cevaplar

Şekil 4.17. Uygulama grubuna yapılan ilk ankette dokuzuncu soruya ilişkin sayısal bulgular

9. Soru: “Burnuna metal halka takmış birini yadırgarım.” ifadesine uygulama grubunun sürecin sonunda verdiği cevaplar

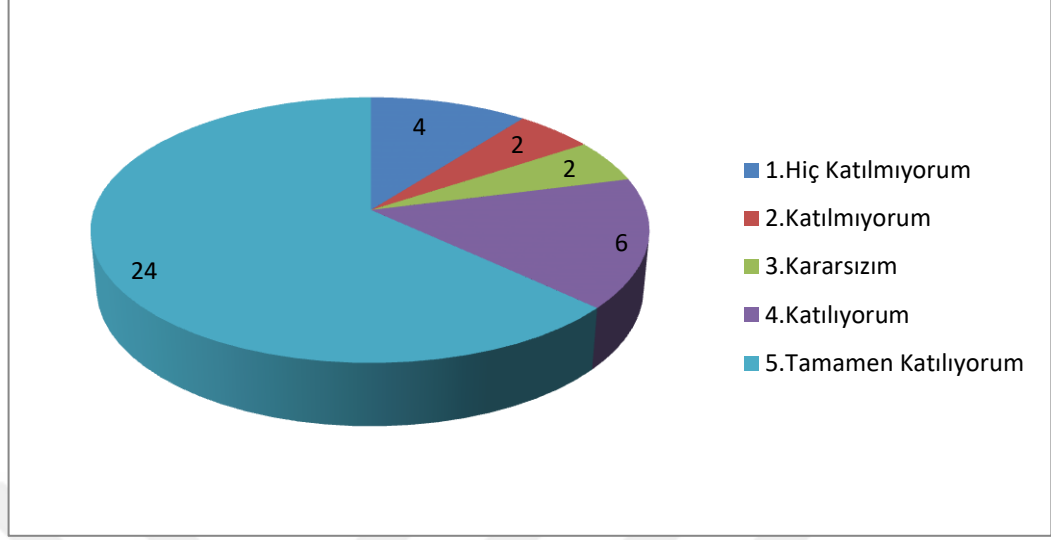

Şekil 4.18. Uygulama grubu yapılan son ankette dokuzuncu soruya ilişkin sayısal bulgular

Uygulama grubu öğrencileri “Burnuna metal halka takmış birini yadırgarım.” sorusuna uygulama öncesinde 16 kişi hiç katılmıyorum, 9 kişi katılmıyorum, 7 kişi kararsızım, 3 kişi katılıyorum, 3 kişi tamamen katılıyorum demiştir. Aynı soruya uygulama sonrasında ise 12 kişi hiç katılmıyorum, 8 kişi katılmıyorum, 7 kişi kararsızım, 6 kişi katılıyorum, 3 kişi tamamen katılıyorum demişlerdir. Buradan hareketle uygulama grubu öğrencileri uygulama öncesi ve sonrasında burnuna metal halka takan birini yadırgamamaktadır denilebilir.

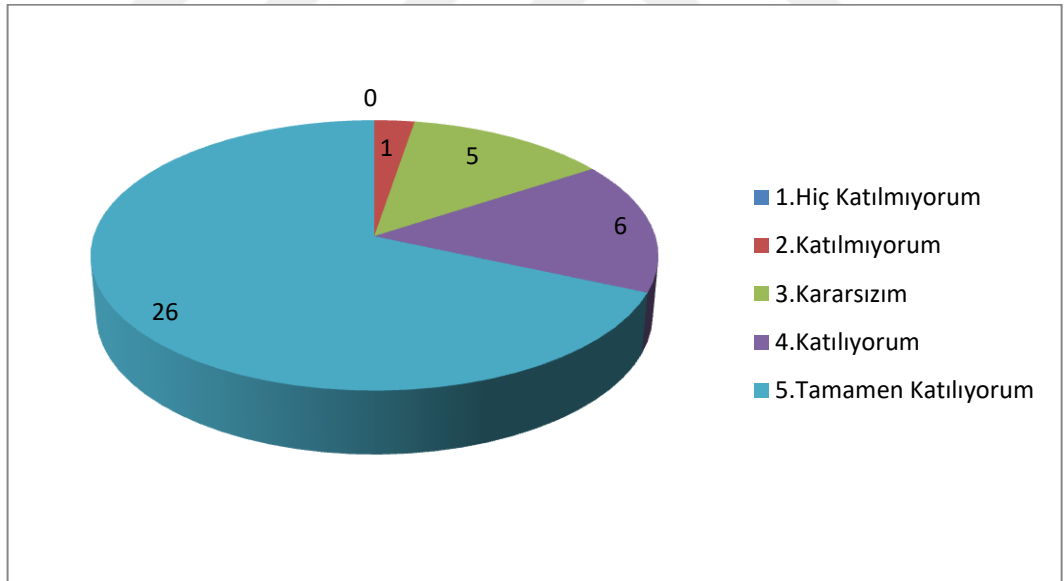

Soru10: “Kadın bir taksi şoförünün kullandığı arabaya binerim.” İfadesine uygulama grubunun sürecin başında verdiği cevaplar

Şekil 4.19. Uygulama grubuna yapılan ilk ankette onuncu soruya ilişkin sayısal bulgular

Soru10: “Kadın bir taksi şoförünün kullandığı arabaya binerim.” İfadesine uygulama grubunun sürecin sonunda verdiği cevaplar

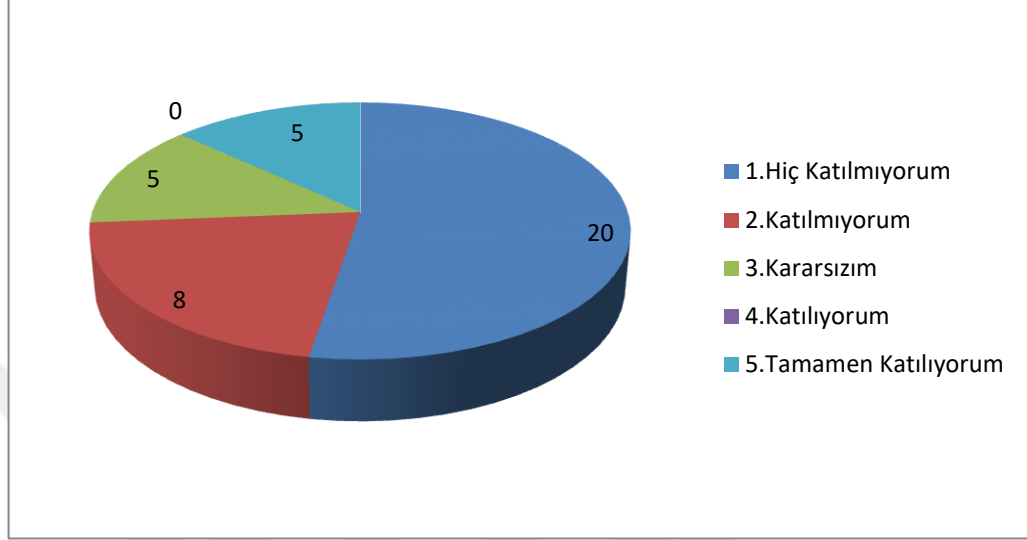

Şekil 4. 20. Uygulama grubuna yapılan son ankette onuncu soruya ilişkin sayısal bulgular

Uygulama grubu öğrencileri “Kadın bir taksi şoförünün kullandığı arabaya binerim.” Sorusuna cevap olarak uygulama öncesinde 1 kişi hiç katılmıyorum, 2 kişi katılmıyorum, 2 kişi kararsızım, 6 kişi katılıyorum, 24 kişi tamamen katılıyorum demiştir. Aynı grup uygulama sonrasında 1 kişi katılmıyorum, 5 kişi kararsızım, 6 kişi katılıyorum, 26 kişi tamamen katılıyorum demiştir. Buradan hareketle uygulama grubu öğrencileri

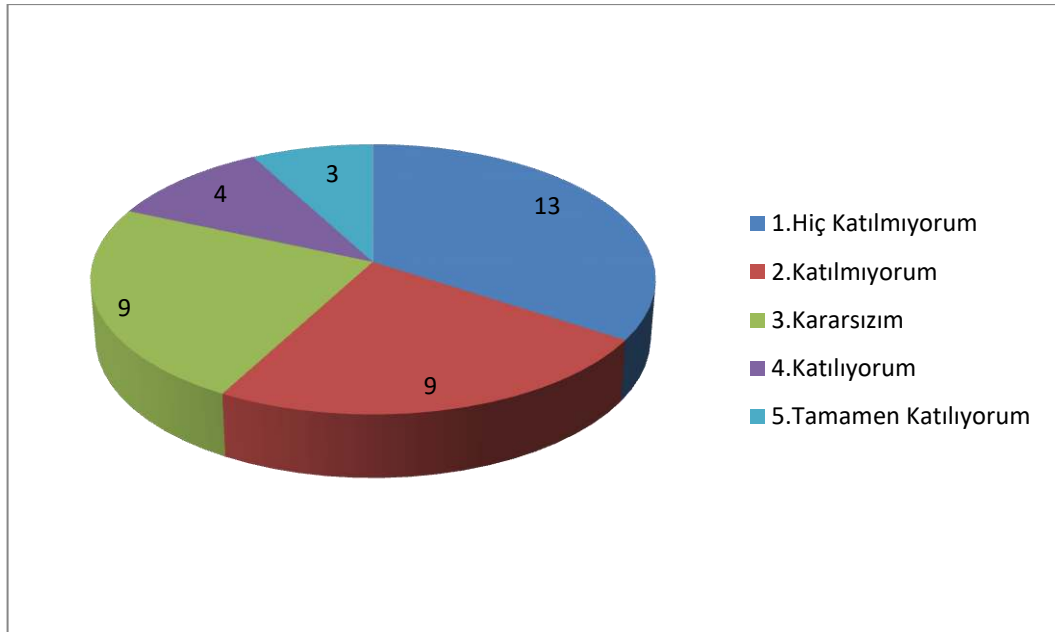
uygulama öncesinde ve sonrasında kadın bir şoförün kullandığı arabaya binerler denilebilir.

Soru 11:” Küpe takan bir erkek arkadaşımla karşılaşsam yadırgarım.” İfadesine uygulama grubunun sürecin başında verdiği cevaplar

Şekil 4. 21. Uygulama grubuna yapılan ilk ankette on birinci soruya ilişkin sayısal bulgular

Soru 11:” Küpe takan bir erkek arkadaşımla karşılaşsam yadırgarım.” İfadesine uygulama grubunun sürecin sonunda verdiği cevaplar

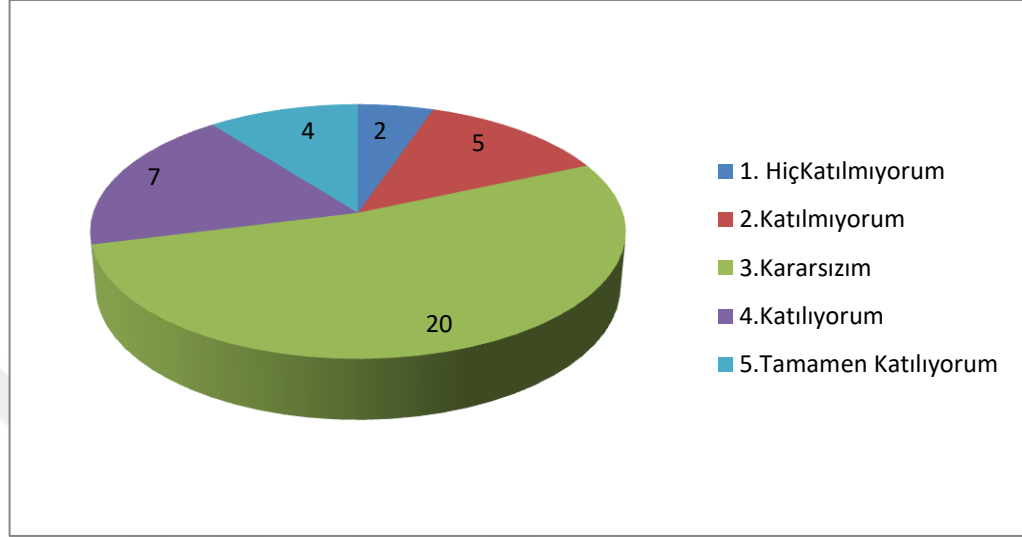
Şekil 4.22. Uygulama grubu öğrencilerine yapılan son ankette on birinci soruya ilişkin sayısal bulgular

Uygulama grubu öğrencileri “Küpe takan bir erkek arkadaşımla karşılaşırsam yadırgarım.” Sorusuna cevap olarak uygulama öncesinde 20 kişi hiç katılmıyorum, 8 kişi katılmıyorum, 5 kişi kararsızım, 5 kişi de tamamen katılıyorum demiştir. Aynı grup uygulama sonrasında 13 kişi hiç katılmıyorum, 9 kişi katılmıyorum, 9 kişi kararsızım, 4 kişi katılıyorum, 3 kişi de tamamen katılıyorum demiştir. Sonuç olarak uygulama grubu öğrencileri uygulama öncesi ve sonrasında küpe takan bir erkek arkadaşını yadırgamamaktadır denilebilir.

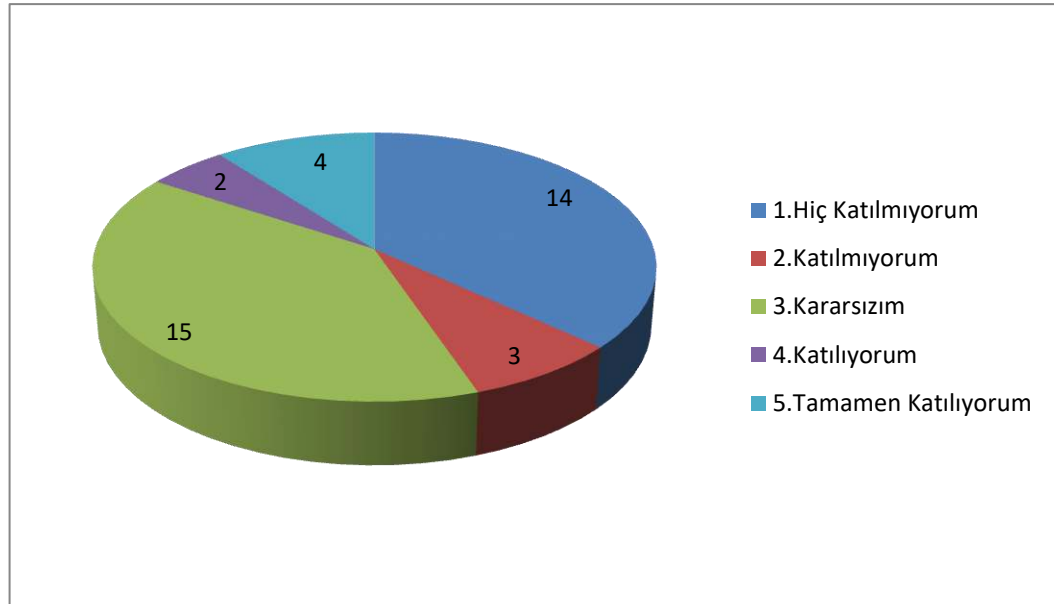
Uygulama yapılmayan grubun öğrencilerinin anketlerde verdikleri cevaplar ve dağılımları aşağıdaki gibidir.

1.Soru: “Kültürü, ırkı, dili ne olursa olsun her çocuk ile oynarım.” İfadesine uygulama yapılmayan grubun sürecin başında verdiği cevaplar

Şekil 4.23. Uygulama yapılmayan gruba yapılan ilk ankette birinci soruya ilişkin sayısal bulgular

1.Soru: “Kültürü, ırkı, dili ne olursa olsun her çocuk ile oynarım.” İfadesine uygulama yapılmayan grubun sürecin sonunda verdiği cevaplar

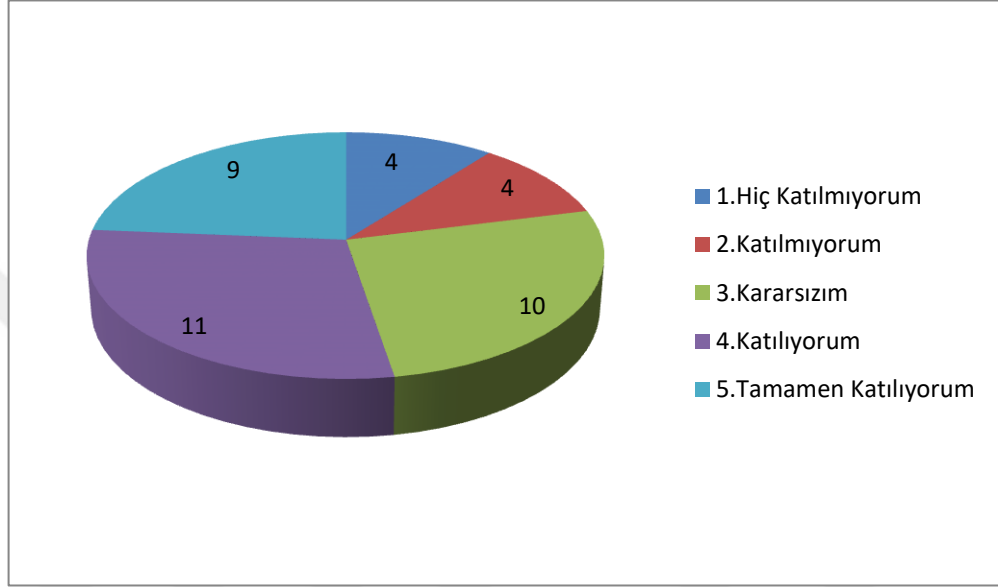

Şekil 4.24. Uygulama yapılmayan gruba yapılan son ankette birinci soruya ilişkin sayısal bulgular

Uygulama yapılmayan grubun öğrencileri “1.Soru: Kültürü, ırkı, dili ne olursa olsun her çocuk ile oynarım.” sorusuna cevap olarak uygulanan ilk ankette 2 kişi hiç katılmıyorum, 5 kişi katılmıyorum, 20 kişi kararsızım, 7 kişi katılıyorum, 4 kişi tamamen

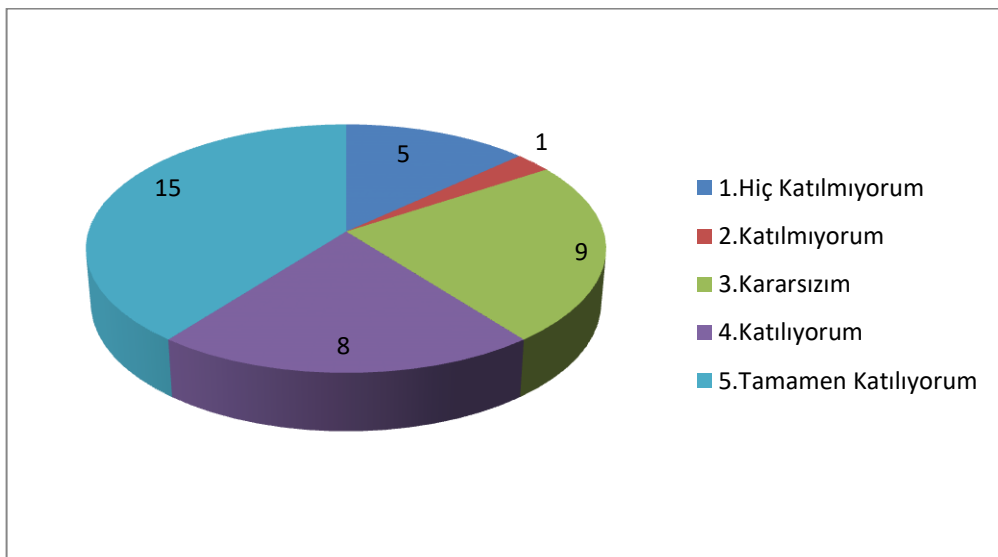
katılıyorum demiştir. Yapılan son ankette ise 14 kişi hiç katılmıyorum, 3 kişi katılmıyorum, 15 kişi kararsızım, 2 kişi katılıyorum, 4 kişi tamamen katılıyorum demiştir. Sonuç olarak uygulama yapılmayan grubun öğrencileri her iki ankette de kültürü, ırkı, dili ne olursa olsun her çocukla oynama konusunda kararsızlardır denilebilir.

2.Soru: “Farklı uyruktan insanlarla birlikte yaşamak beni rahatsız eder.” İfadesine uygulama yapılmayan grubun sürecin başında verdiği cevaplar

Şekil 4.25. Uygulama yapılamayan gruba yapılan ilk ankette ikinci soruya ilişkin sayısal bulgular

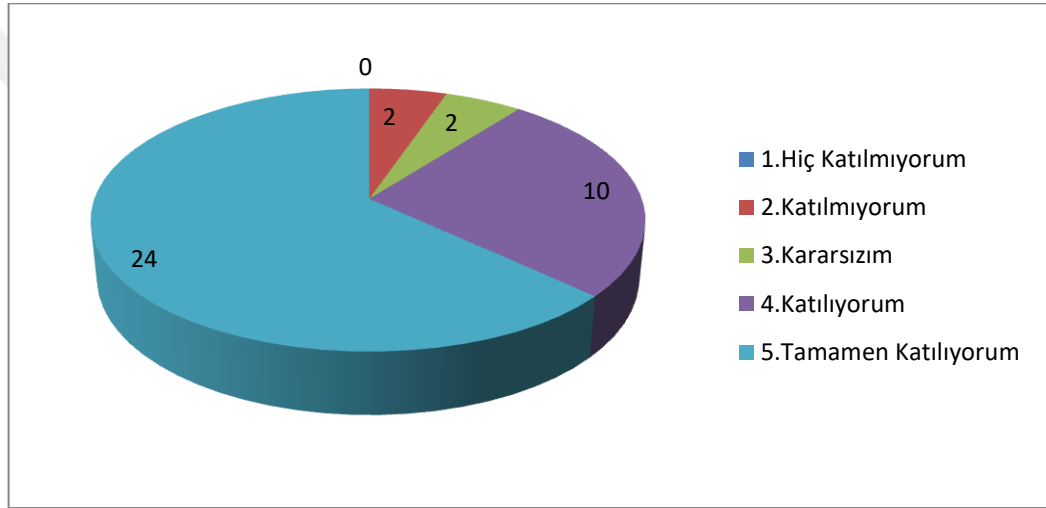
2.Soru: “Farklı uyruktan insanlarla birlikte yaşamak beni rahatsız eder.” İfadesine uygulama yapılmayan grubun sürecin sonunda verdiği cevaplar

Şekil 4.26. Uygulama yapılmayan gruba yapılan son ankette ikinci soruya ilişkin sayısal bulgular

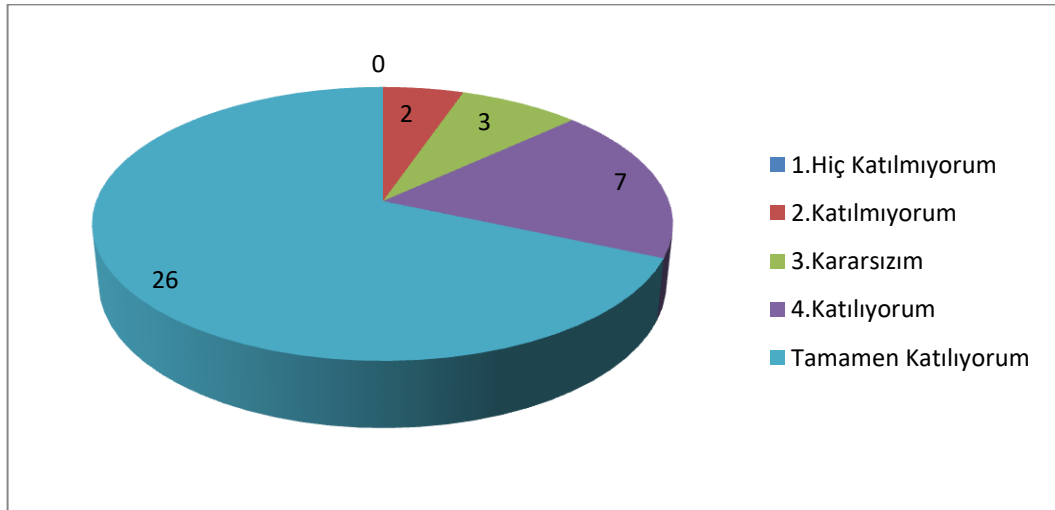
Uygulama yapılmayan grubun öğrencileri “Farklı uyruktan insanlarla birlikte yaşamak beni rahatsız eder.” Sorusuna cevap olarak ilk ankette 4 kişi hiç katılmıyorum, 4 kişi katılmıyorum, 10 kişi kararsızım, 11 kişi katılıyorum, 9 kişi tamamen katılıyorum demiştir. Yapılan son ankette ise 5 kişi hiç katılmıyorum, 1 kişi katılmıyorum, 9 kişi kararsızım, 8 kişi katılıyorum, 15 kişi tamamen katılıyorum demiştir. Kontrol grubu öğrencileri ilk ankette farklı uyruktan insanlarla birlikte yaşamak konusunda çoğunlukla katılıyorum diyerek rahatsızlıklarını öne çıkarmışken son ankette bu rahatsızlık tamamen katılıyorum dönerak daha da belirginleşmiştir.

3.Soru: “Aynı sınıfta yeşil saçlı biriyle beraber okumaktan rahatsızlık duymam.” ifadesine uygulama yapılmayan grubun sürecin başında verdiği cevaplar

Şekil 4.27. Uygulama yapılmayan gruba yapılan ilk ankette üçüncü soruya ilişkin sayısal bulgular

3.Soru: “Aynı sınıfta yeşil saçlı biriyle beraber okumaktan rahatsızlık duymam.” ifadesine uygulama yapılmayan grubun sürecin sonunda verdiği cevaplar

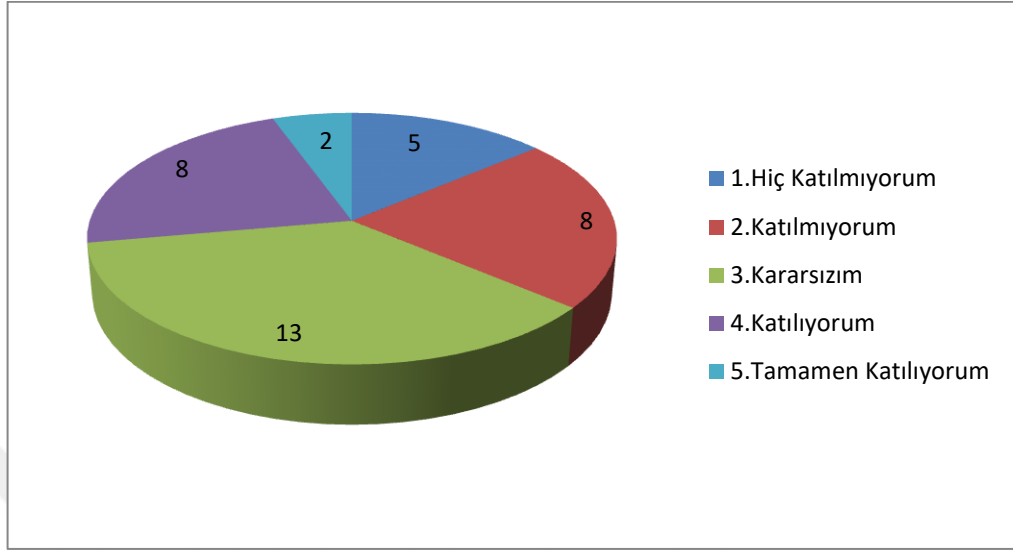

Şekil 4.28. *Uygulama yapılmayan gruba yapılan son ankette üçüncü soruya ilişkin sayısal bulgular*

Uygulama yapılmayan grubun öğrencileri “Aynı sınıfta yeşil saçlı biriyle beraber okumaktan rahatsızlık duymam.” Sorusuna cevap olarak ilk ankette 2 kişi katılmıyorum, 2 kişi kararsızım, 10 kişi katılıyorum, 24 kişi tamamen katılıyorum demiştir. Son ankette ise 2 kişi katılmıyorum, 3 kişi kararsızım, 7 kişi katılıyorum, 26 kişi tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Kontrol grubu öğrencileri sürecin başında ve sonunda aynı sınıfta yeşil saçlı biriyle okumaktan rahatsızlık duymamaktadırlar denilebilir.

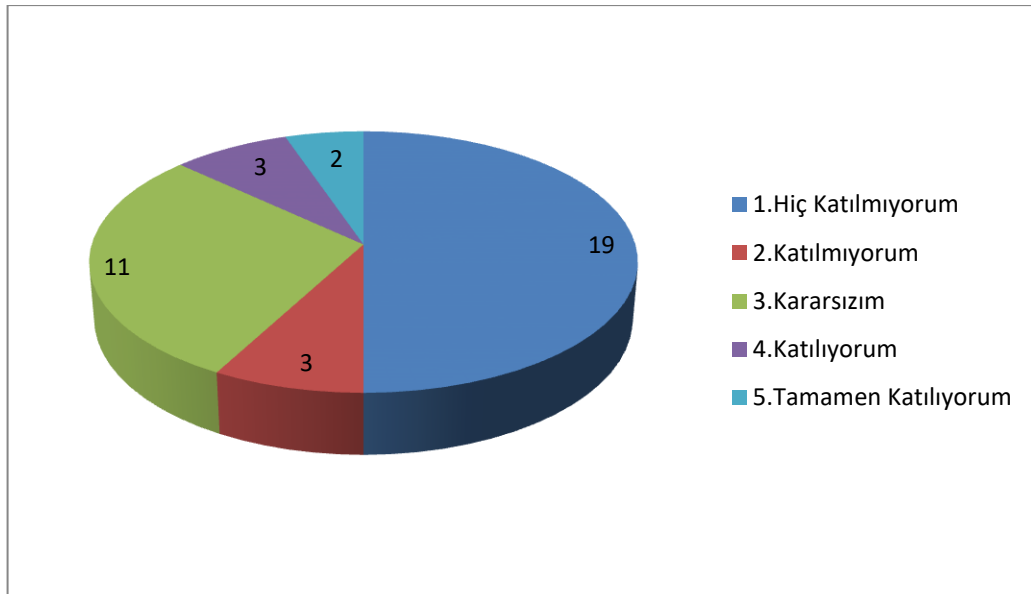

Soru 4: “Bir çocuk parkında farklı uyruktan çocukların olduğunu görmek beni hiç rahatsız etmez.” ifadesine uygulama yapılmayan grubun öğrencilerinin sürecin başında verdiği cevaplar

Şekil 4.29. Uygulama yapılmayan gruba yapılan ilk ankette dördüncü soruya ilişkin sayısal bulgular

Soru 4: “Bir çocuk parkında farklı uyruktan çocukların olduğunu görmek beni hiç rahatsız etmez.” ifadesine uygulama yapılmayan grubun öğrencilerinin sürecin sonunda verdiği cevaplar

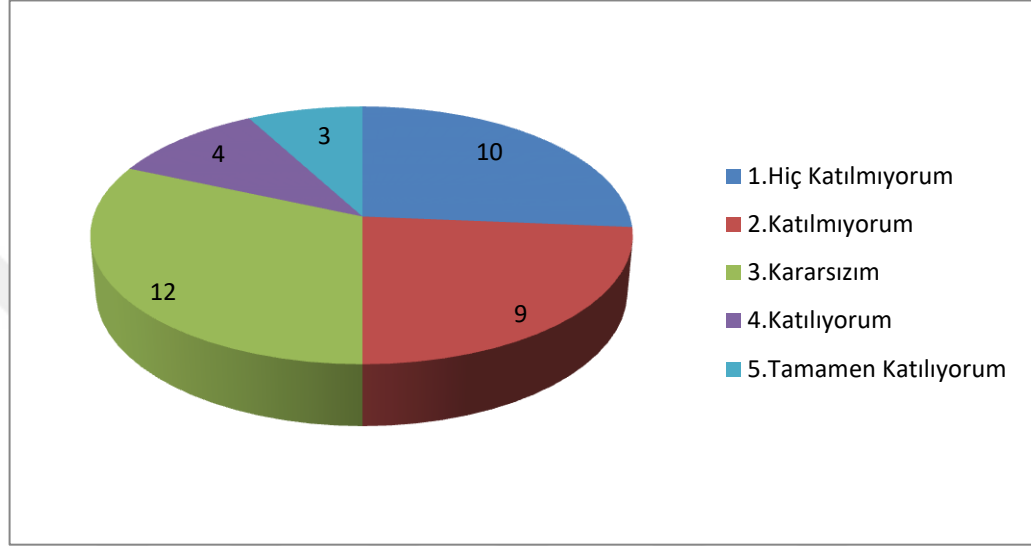

Şekil 4. 30. Uygulama yapılmayan gruba yapılan son ankette dördüncü soruya ilişkin sayısal bulgular

Uygulama yapılmayan grubun öğrencileri “Bir çocuk parkında farklı uyruktan çocukların olduğunu görmek beni hiç rahatsız etmez.” sorusuna cevap olarak ilk ankette 5 kişi hiç katılmıyorum, 8 kişi katılmıyorum, 13 kişi kararsızım, 8 kişi katılıyorum, 2 kişi

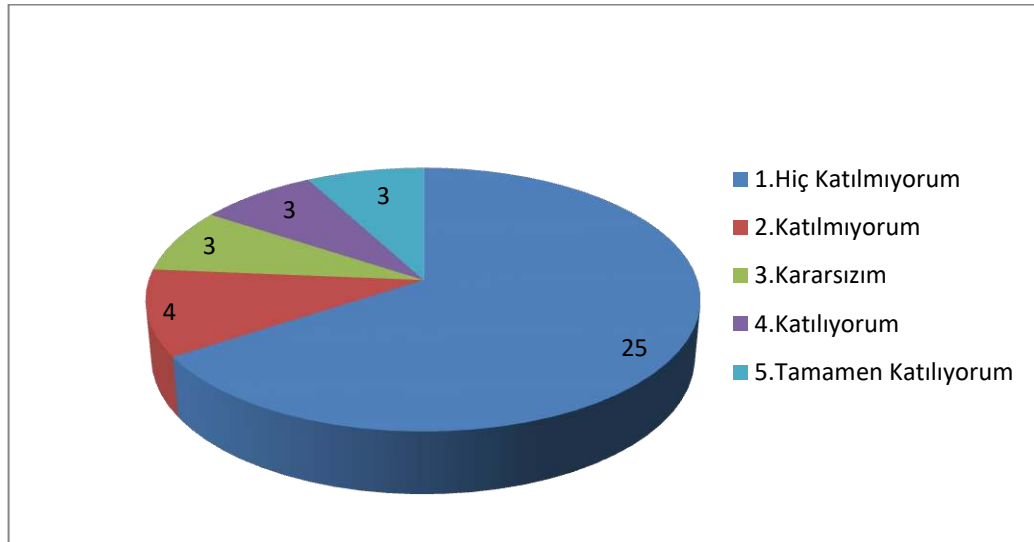
tamamen katılıyorum demiştir. Son ankette ise 19 kişi hiç katılmıyorum, 3 kişi katılmıyorum, 11 kişi kararsızım, 3 kişi katılıyorum, 2 kişi ise tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Sonuç olarak uygulama yapılmayan grubun öğrencileri parkta farklı uyruktan bir çocuk görmekten rahatsızdırlar denilebilir.

Soru 5: “Farklı uyruktan bir aile ile komşu olmak isterim.” ifadesine uygulama yapılmayan grubun öğrencilerinin sürecin başında verdiği cevaplar

Şekil 4.31. Uygulama yapılmayan gruba yapılan ilk ankette beşinci soruya ilişkin sayısal bulgular

Soru 5: “Farklı uyruktan bir aile ile komşu olmak isterim.” ifadesine uygulama yapılmayan grubun öğrencilerinin sürecin sonunda verdiği cevaplar

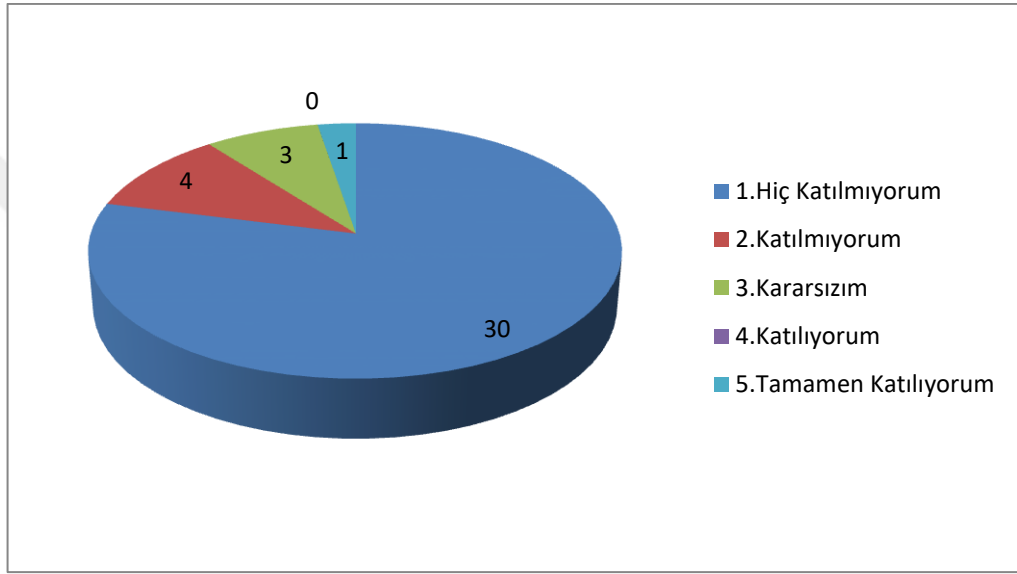

Şekil 4.32. Uygulama yapılmayan gruba yapılan son ankette beşinci soruya ilişkin sayısal bulgular

Uygulama yapılmayan grubun öğrencileri ilk ankette “Farklı uyruktan bir aile ile komşu olmak isterim” sorusuna 10 kişi hiç katılmıyorum, 9 kişi katılmıyorum, 12 kişi

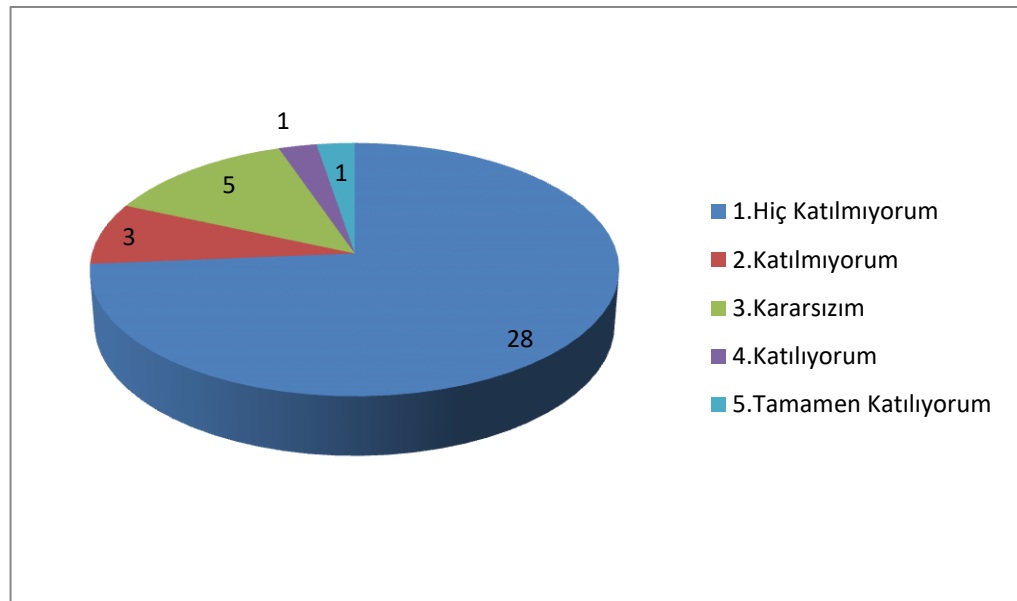
kararsızım, 4 kişi katılıyorum, 3 kişi tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir. Son ankette ise 25 kişi hiç katılmıyorum, 4 kişi katılmıyorum, 3 kişi kararsızım, 3 kişi katılıyorum, 3 kişi tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Buradan hareketle uygulama yapılmayan grubun öğrencileri ilk başta farklı uyruktan bir aile ile komşu olmak konusunda kararsızken son ankette farklı uyruktan bir aileyle komşu olmayı hiç istememektedirler, denilebilir.

6.Soru: “Çok kısa saçlı kız arkadaşımı yadırgarım.” ifadesine uygulama yapılmayan grubun sürecin başında verdiği cevaplar

Şekil 4.33. Uygulama yapılmayan gruba yapılan ilk ankette altıncı soruya ilişkin sayısal bulgular

6.Soru: “Çok kısa saçlı kız arkadaşımı yadırgarım.” ifadesine uygulama yapılmayan grubun sürecin sonunda verdiği cevaplar

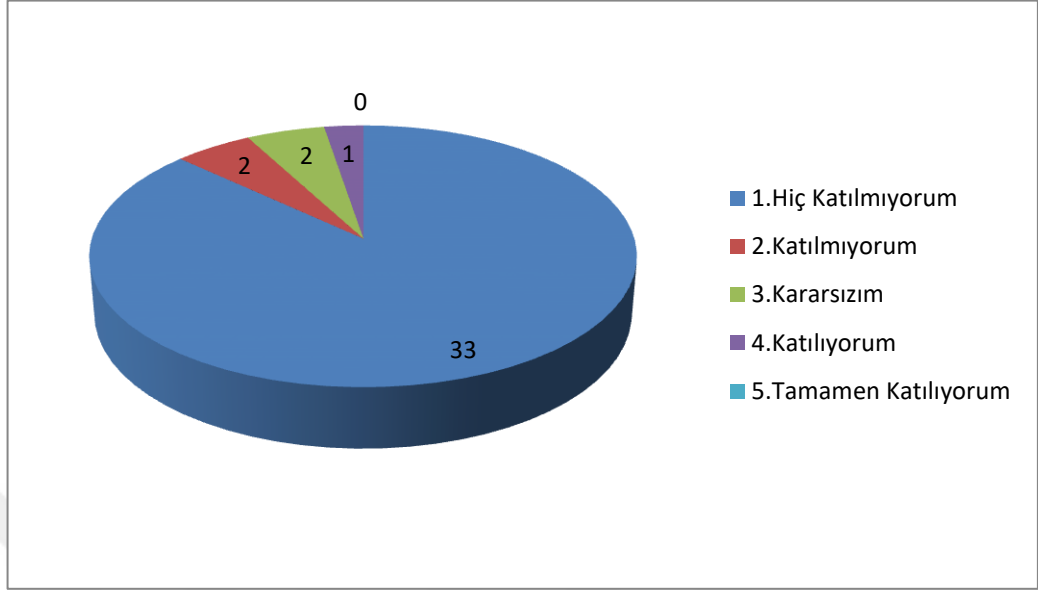

Şekil 4.34. *Uygulama yapılmayan gruba yapılan son ankette altıncı soruya ilişkin sayısal bulgular*

Uygulama yapılmayan grup uygulanan ilk ankette “Çok kısa saçlı kız arkadaşımı yadırgarım” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde 30 kişi hiç katılmıyorum, 4 kişi katılmıyorum, 3 kişi kararsızım, 1 kişi tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Uygulanan son ankette ise 28 kişi hiç katılmıyorum, 3 kişi katılmıyorum, 5 kişi kararsızım, 1 kişi katılıyorum, 1 kişi de tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuçlardan hareketle uygulama yapılmayan grubun öğrencilerinin ilk ve son ankette çok kısa saçlı kız arkadaşını yadırgamamaktadırlar, denilebilir.

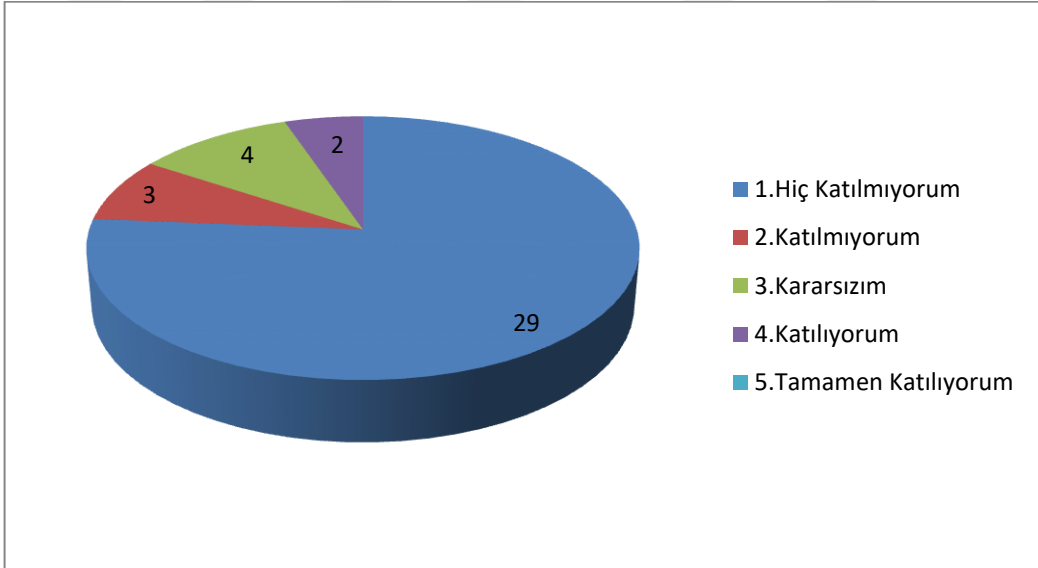

7.Soru: “Sınıfa yeni aldığı gözlüğüyle ilk defa gelen arkadaşımı yadırgarım.” ifadesine uygulama yapılmayan grubun sürecin başında verdiği cevaplar

Şekil 4.35. Uygulama yapılmayan gruba yapılan ilk ankette yedinci soruya ilişkin sayısal bulgular

7.Soru: “Sınıfa yeni aldığı gözlüğüyle ilk defa gelen arkadaşımı yadırgarım.” ifadesine uygulama yapılmayan grubun sürecin sonunda verdiği cevaplar

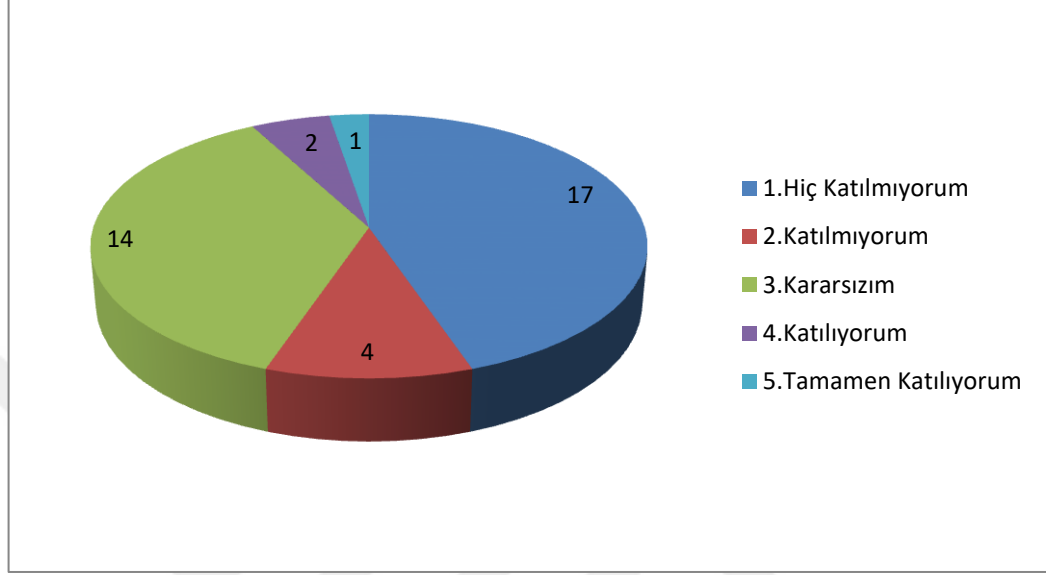

Şekil 4.36. Uygulama yapılmayan gruba yapılan son ankette yedinci soruya ilişkin sayısal bulgular

Uygulama yapılmayan grubun öğrencileri yapılan ilk ankette “Sınıfa yeni aldığı gözlüğüyle ilk defa gelen arkadaşımı yadırgarım.” sorusuna 33 kişi hiç katılmıyorum, 2 kişi katılmıyorum, 2 kişi kararsızım, 1 kişi katılıyorum cevabını vermiştir. Aynı soruya son ankette 29 kişi hiç katılmıyorum, 3 kişi katılmıyorum, 4 kişi kararsızım, 2 kişi katılıyorum cevabını vermiştir. Bundan hareketle uygulama yapılmayan grubun öğrencileri her iki

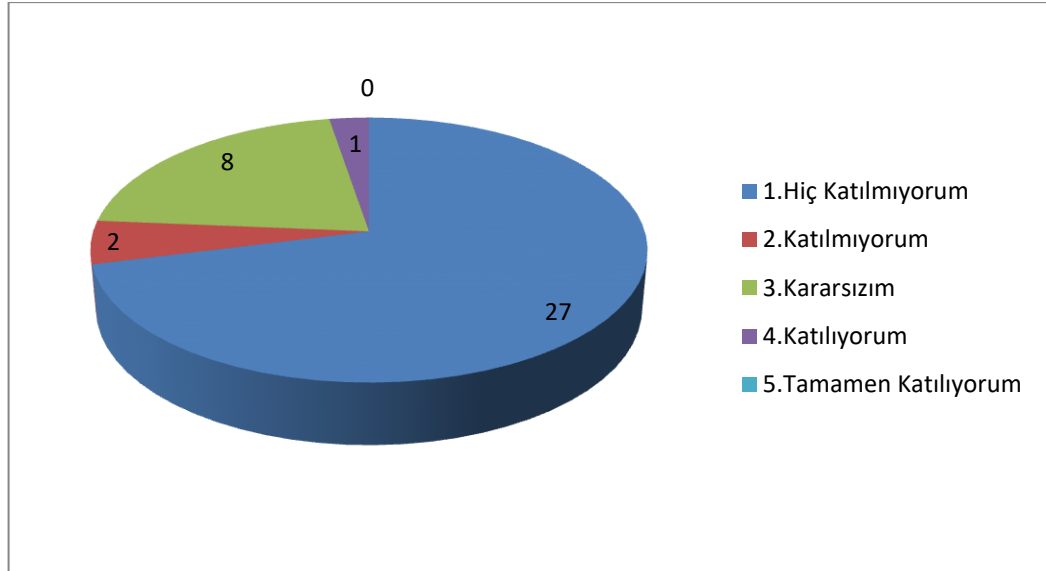
ankete göre sınıfa yeni aldığı gözlüğüyle ilk defa gelen arkadaşını yadırgamamaktadırlar, denilebilir.

Soru 8: “Farklı uyruktan insanlar ülkemize kabul edilmelidir.” İfadesine uygulama yapılmayan grubun sürecin başında verdiği cevaplar

Şekil 4.37. Uygulama yapılmayan gruba yapılan ilk ankette sekizinci soruya ilişkin sayısal bulgular

Soru 8: “Farklı uyruktan insanlar ülkemize kabul edilmelidir.” İfadesine uygulama yapılmayan grubun sürecin sonunda verdiği cevaplar

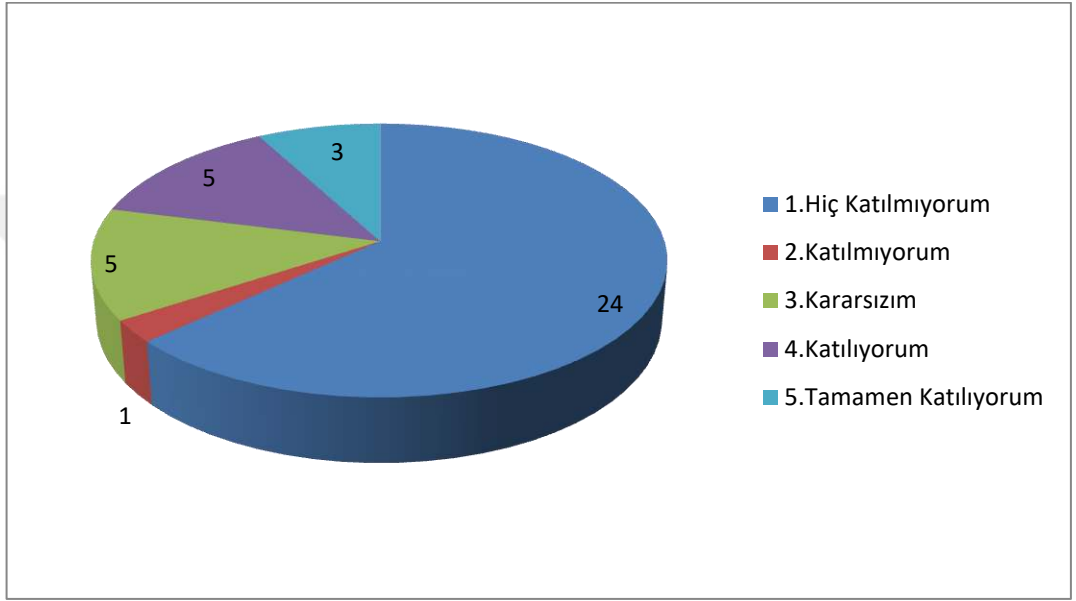

Şekil 4.38. Uygulama yapılmayan gruba yapılan son ankette sekizinci soruya ilişkin sayısal bulgular

Uygulama yapılmayan grubun öğrencileri yapılan ilk ankette “Farklı uyruktan insanlar ülkemize kabul edilmelidir.” sorusuna 17 kişi hiç katılmıyorum, 4 kişi

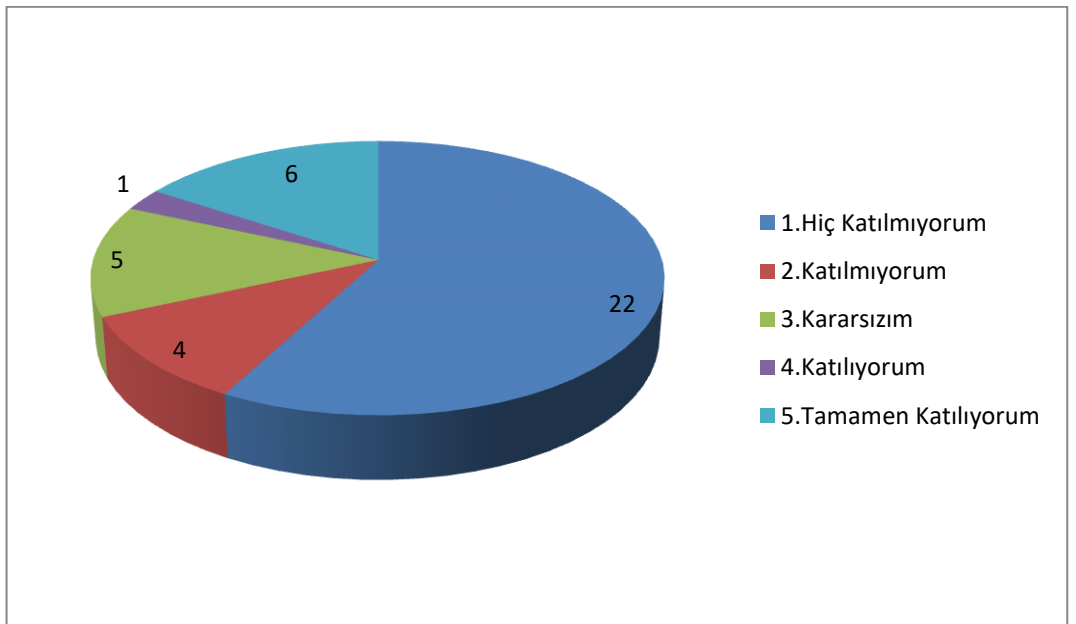
katılmıyorum, 14 kişi kararsızım, 2 kişi katılıyorum, 1 kişi tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Yapılan son ankette aynı soruya 27 kişi hiç katılmıyorum, 2 kişi katılmıyorum, 8 kişi kararsızım, 1 kişi katılıyorum cevabını vermiştir. Yapılan anketlere göre uygulama yapılmayan grubun öğrencileri farklı uyruktan insanların ülkemize kabul edilmesini istememektedirler, denilebilir.

Soru9: “Burnuna metal halka takmış birini yadırgarım.” ifadesine uygulama yapılmayan grubun öğrencilerinin sürecin başında verdiği cevaplar

Şekil 4.39. Uygulama yapılmayan gruba yapılan ilk ankette dokuzuncu soruya ilişkin sayısal bulgular

Soru9: “Burnuna metal halka takmış birini yadırgarım.” ifadesine uygulama yapılmayan grubun öğrencilerinin sürecin sonunda verdiği cevaplar

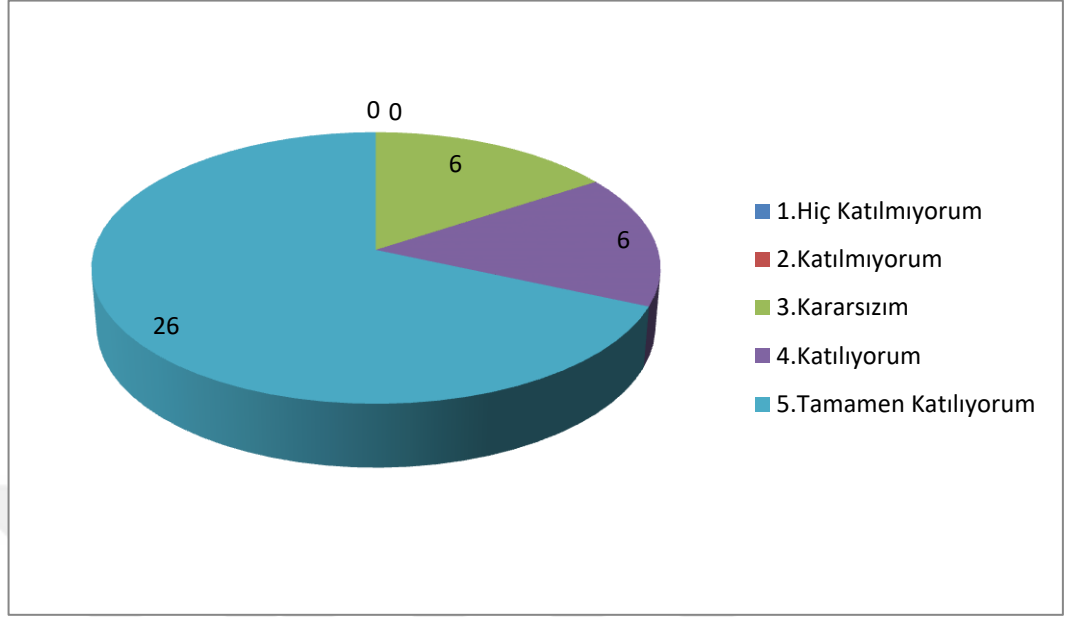

Şekil 4.40. *Uygulama yapılmayan gruba yapılan son ankette dokuzuncu soruya ilişkin sayısal bulgular*

Uygulama yapılmayan grubun öğrencileri yapılan ilk ankette “.Burnuna metal halka takmış birini yadırgarım.” sorusuna 24 kişi hiç katılmıyorum, 1 kişi katılmıyorum, 5 kişi kararsızım, 5 kişi katılıyorum, 3 kişi tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Son ankette aynı soruya 22 kişi hiç katılmıyorum, 4 kişi katılmıyorum, 5 kişi kararsızım, 1 kişi katılıyorum, 6 kişi tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Yapılan anketlerden hareketle uygulama yapılmayan grubun öğrencileri her iki ankette de burnuna metal halka takmış birini yadırgamamaktadırlar, denilebilir.

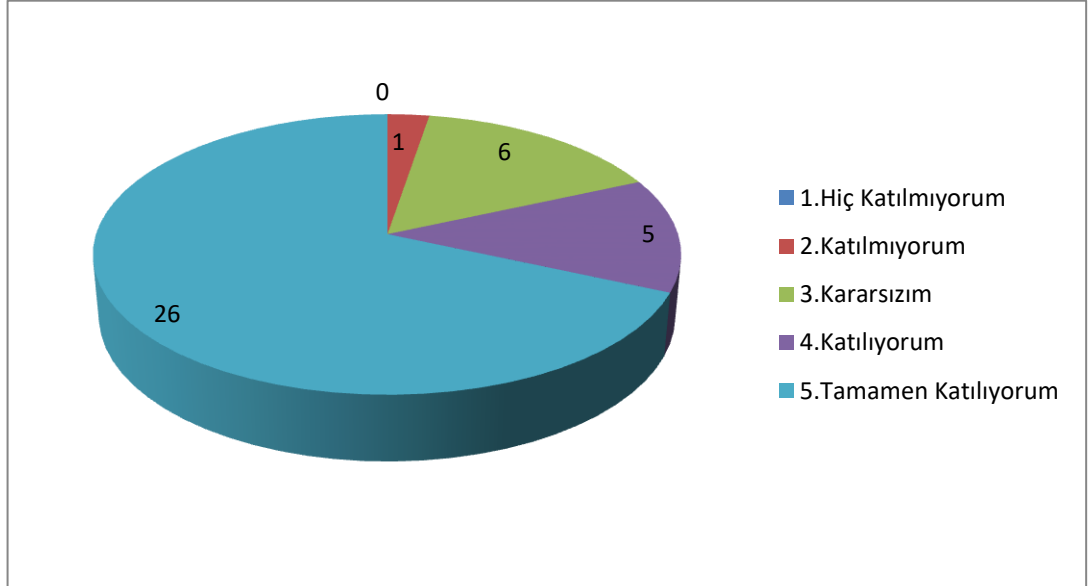

Soru10: “Kadın bir taksi şoförünün kullandığı arabaya binerim.” ifadesine uygulama yapılmayan grubun öğrencilerinin sürecin başında verdiği cevaplar

Şekil 4.41. Uygulama yapılmayan gruba yapılan ilk ankette onuncu soruya ilişkin sayısal bulgular

Soru10: “Kadın bir taksi şoförünün kullandığı arabaya binerim.” ifadesine uygulama yapılmayan grubun öğrencilerinin sürecin sonunda verdiği cevaplar

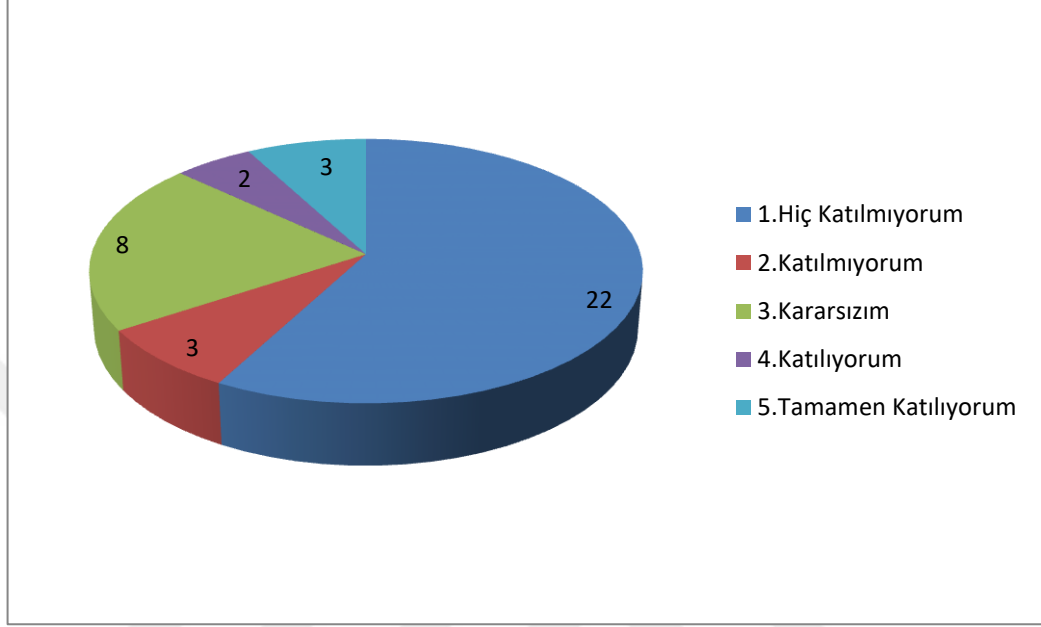

Şekil 4.42. Uygulama yapılmayan gruba yapılan son ankette onuncu soruya ilişkin sayısal bulgular

Uygulama yapılmayan gruba yapılan ilk ankette “Kadın bir taksi şoförünün kullandığı arabaya binerim.” sorusuna 6 kişi kararsızım, 6 kişi katılıyorum, 26 kişi tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Yapılan son ankette aynı soruya 1 kişi katılmıyorum, 6 kişi kararsızım, 5 kişi katılıyorum, 26 kişi de tamamen katılıyorum

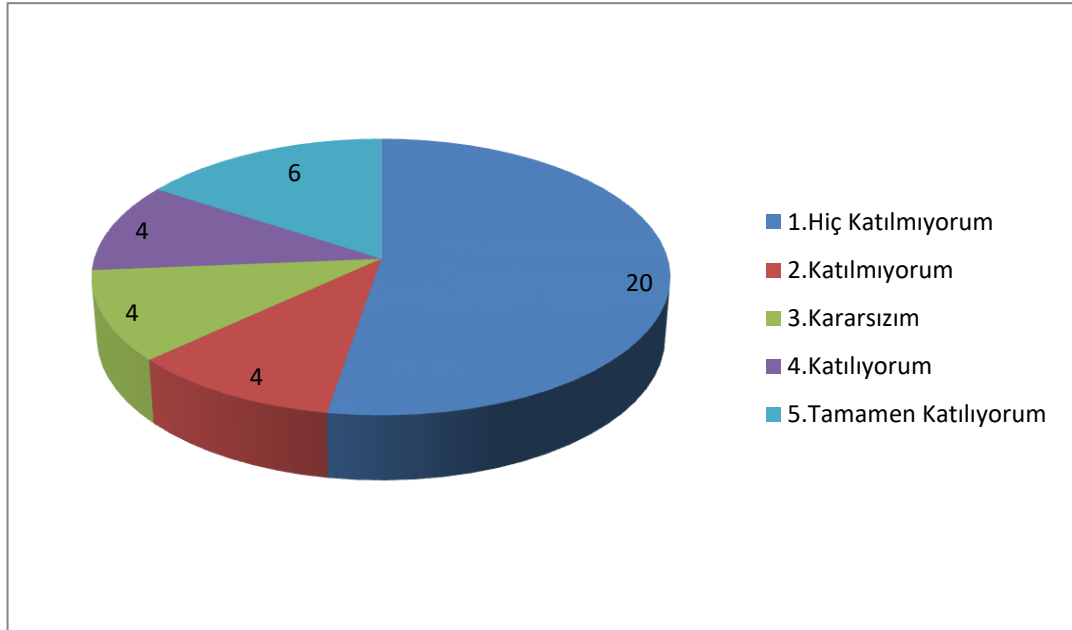
cevabını vermiştir. Yapılan anketlerden hareketle uygulama yapılmayan grubun öğrencileri kadın bir taksi şoförünün kullandığı arabaya binerler, denilebilir.

Soru11: “Küpe takan bir erkek arkadaşımla karşılaşırsam yadırgarım.” ifadesine uygulama yapılmayan grubun öğrencilerinin sürecin başında verdiği cevaplar

Şekil 4.43. Uygulama yapılmayan gruba yapılan ilk ankette on birinci soruya ilişkin sayısal bulgular

Soru11: “Küpe takan bir erkek arkadaşımla karşılaşırsam yadırgarım.” ifadesine uygulama yapılmayan grubun öğrencilerinin sürecin sonunda verdiği cevaplar

Şekil 4.44. Uygulama yapılmayan gruba yapılan son ankette on birinci soruya ilişkin sayısal bulgular

Uygulama yapılmayan grubun öğrencilerine sorulan “Küpe takan bir erkek arkadaşımla karşılaşsam yadırgarım.” sorusuna, ilk ankette 22 kişi hiç katılmıyorum, 3 kişi katılmıyorum, 8 kişi kararsızım, 2 kişi katılıyorum, 3 kişi tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Yapılan son ankette aynı soruya 20 kişi hiç katılmıyorum, 4 kişi katılmıyorum, 4 kişi kararsızım, 4 kişi katılıyorum, 6 kişi tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Yapılan anketlerden hareketle öğrenciler küpe takan bir erkek arkadaşını yadırgamamaktadır, denilebilir.

4.2.ODAK GRUP GÖRÜŞMESİ

Yapılan bu çalışmada uygulama grubunda ara kontrol için odak grup görüşmesi yapılmıştır. Odak grup görüşmesi için üç erkek ve üç kız öğrenci seçilmiştir. Önceden belirlenen yerde, okulun veli görüşme odasında, öğrencilerle görüşülmüştür. Görüşmede önceden belirlenen sorular öğrencilere sorulmuş, araştırmacı tarafından kaydedilmiş ve cevaplar word dosyasına kodlanıp analiz edilmiştir. Bu analiz ile elde edilen bulgular şu şekildedir:

Araştırmacı: “Oyun oynamak için gittiğiniz bir parkta farklı uyruktan bir çocukla karşılaşıyorsunuz. Farklı uyruktan bir çocukla parkta oyun oynamak ister misiniz?

Katılımcı Erkek 1: “Hocam Iraklı ise farklı Afgan ise farklı.

Araştırmacı:” Iraklı ise nasıl, Afgan ise nasıl oluyor?”

Katılımcı Erkek 1:”Iraklının kapkaççısı var, hırsızı var, onu var, bunu var. Bu yüzden oynamak istemem.”

Katılımcı Kız 1: “Ben Iraklı istemem. Onlar savaşmamış ülkesinde. Biz Türklerde büyük küçük demeden herkes savaşır. Türk destanlarında bile küçücük bebekler, yaşlılar, dedelerimiz, ninelerimiz savaştı. Onlar neden savaşmıyor? Kaçıyorlar.”

Araştırmacı: “Yani bu noktada suçlu mu buluyorsunuz onları?”

Katılımcı Erkek 2: “20-30 yaşına gelmişler, hiç askere gitmemişler. Bizim askerlerimiz onlar için savaşıyor. Ben bu yüzden onlardan bir çocukla oynamak istemem.”

Katılımcı Erkek 3: “Bir de bunlar devletten para alıyorlar. Bedava yaşıyorlar. Bu yüzden istemem. İyi bir insan olurlarsa belki oynayabilirim.”

Katılımcı Kız 2: “Bu insanlar savaştan çıktıkları için halleri, kıyafetleri biraz değişik olabilir. O yüzden dilenmek onlar için ayrı bir şey. Dilenmek zorundalar. Çöp toplayanları

var, kapkaççısı da var. Ama tüm bunları zor durumda oldukları için yapıyorlar. Ben görsem arkadaş olurum.”

Katılımcı Erkek 3: “Hocam Türk’ ün Türk’ ten başka dostu yoktur. Bu yüzden oynamam.”

Katılımcı Kız 3: “Tanırım ben. Tanımadan ön yargılı yaklaşmam. Benim için ırkın önemi yok. Oynarım.”

Araştırmacı: “Farklı uyruktan bir aileyi evinizde misafir etmek ister misiniz?”

Katılımcı Erkek 3: “Babamın Afgan bir tanıdığı vardı. Evimize gelmişlerdi. Çok da iyi kalplilerdi.”

Katılımcı Erkek 2: “Hediye falan da getiriyorlar. Teyzemin Afgan bir komşusu vardı. Geldikleri zaman hediye getiriyorlardı. Hem de bizim kültürümüzü de görmüş, tanımış oluyorlar.”

Katılımcı Kız 2: “Misafir ederim. Onlara da gidebilirim. Kurban veya Ramazan Bayramında şeker de veririm. Evime alırım. Onların da bir saygısı var. Saygı duyarım. Eğer saygı duymazsak içlerinde bize karşı kötü bir duygu olabilir. Psikolojileri bozulabilir. Bunu istemem. O yüzden evime alırım.”

Katılımcı Kız 3: “Kesinlikle isterim. Oyun oynarım. Televizyon izlerim, vakit geçiririm. Birlikte kahvaltı yaparız. En sevdiğim şeyler.”

Katılımcı Kız 1: “Bayramlarda sadece kültürümüzü tanımaları için çağırırım. Çünkü onlara bir türlü ısınmadım. Onlar gelmeden önce ülkemizde suç oranı az iken onlar geldikten sonra bu oran arttı.”

Araştırmacı: “Sınıfta yeşil saçlı bir arkadaşınıza bakış açınız ne olur?”

Katılımcı Kız 1: “Çok güzel olur. Ben de zaten saçımı yarı saç yarı pembe yapacağım. Farklı gelmez. Herkesin kendi kararı.”

Katılımcı Erkek 2: “Türklerde saçını sarıya bile boyatsan farklı düşünürler. İlk başta farklı gelebilir bana da. Yadırgarım.”

Katılımcı Erkek 3: “Benim saçım bir ara maviydi. Herkes bana bakıyordu dik dik. Bu durum benim hoşuma gitmiyordu. İnsanlara farklı geliyordum. Bunun farkındaydım. Sınıfta yeşil saçlı biri gelse sanırım herkes yadırgar.”

Katılımcı Erkek 1: “Yadırgarım hocam.”

Katılımcı Kız 3: “Farklı oldukları için insanlara önyargılı olmak kötü bir şey. Hatta onunla konuşmaya çalışırım. Ben saçta kahveyi severim ama o maviyi, yeşili sevebilir. Her renge boyatabilir. Bana güzel ve değişik gelir.”

Katılımcı Kız 2: “ Onun kendi iradesi oluşu için karışmaya hakkım yok. Karışmam da, bir şey demem de.”

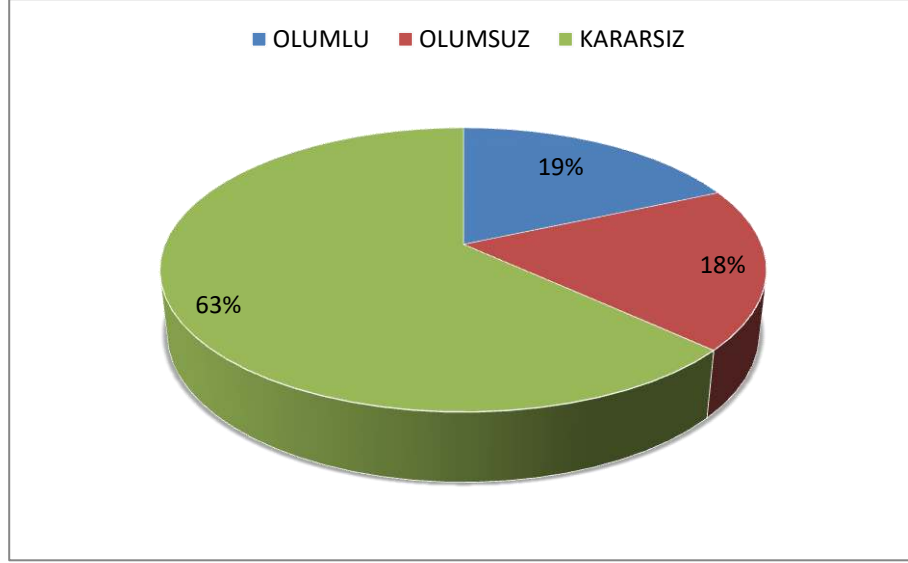
Araştırma sürecinin ortasında yapılan odak grup görüşmesinde kızların ötekileştirmeye yönelik algılarında değişiklik oluşmaya başladığı ancak erkeklerin bu konuda daha fazla kalıplaşmış yargılara sahip oldukları, bu sebeple kızların erkeklere oranla farklı uyruktan olan insanlara ve farklılıklara karşı daha olumlu bir bakış açısına sahip oldukları söylenebilir.

4.3. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMUNA VERİLEN CEVAPLAR

Uygulama sürecinin başında ve sonunda uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formunun analizi aşağıdaki gibidir.

“Soru: 1. Farklı uyruktan bir yaşıtlınızla oyun oynar mısınız?” sorusuna uygulama grubunun sürecin başında verdiği cevapların frekans ve yüzdeleri.

Uygulama grubundaki 38 katılımcının “Farklı uyruktan bir yaşıtlınızla oyun oynar mısınız” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde 24 (% 63, 1) katılımcının “hem oynarım hem oynamam, karasızım, bazen oynar bazen oynamam” dediği görülmüştür. Bununla birlikte 7 (% 18,4) öğrencinin “oynarım, evet oynarım” dediği anlaşılmıştır. Bu soruya 7 (% 18, 4) öğrencinin ise “hayır oynamam, kesinlikle oynamam, hayır istemem” diyerek olumsuz cevap verdiği görülmektedir. Dolayısıyla uygulama grubunda yer alan öğrenciler, uygulama öncesinde başka uyruktan olan çocuklarla temas etmek konusunda kararsızdırlar, denilebilir. Bu bulgular aşağıdaki pasta grafikte özetlenmiştir:

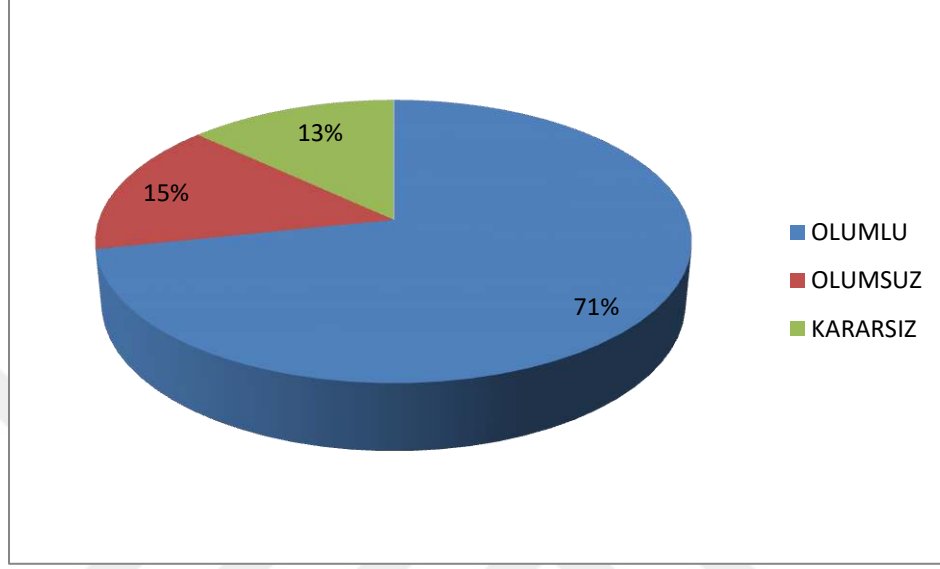
Şekil 4.45. Uygulama grubuna yapılan ilk yarı yapılandırılmış görüşme formunda birinci soruya ilişkin sayısal bulgular

Sorunun devamında katılımcılara verilen cevabın nedeni sorulmuştur. Neden oynamak istedikleri, istemedikleri ya da kararsız olduklarına ilişkin gösterilen gerekçelere bakıldığında kararsızım ifadesine gerekçe gösteren katılımcı kendilerine iyi, saygılı davranılması şartıyla birlikte oynayabileceklerini, aksi durumda oynamayacaklarını belirtmişlerdir. K1 bu soruya şöyle cevap vermiştir. “Bana iyi davranırsa ve saygılı olursa onla oynarım.” K39 ise “Kötü biriye oynamam çünkü yanımda biri varsa bana veya ona bir şey yapabilir. İyi biriye oynarım çünkü o kişi yanımdakine veya bana bir şey yapmaz.” Cevabını vermiştir. Soruya olumsuz cevap veren 7 katılımcı ise gerekçe olarak kendilerine yönelik olumsuz davranış biçimlerini işaret etmişlerdir. Bu soruya K33 “Ben oynamak istemem çünkü belki saygısızdır belki bize zarar verebilir diye düşünüyorum.” Cevabını vermiştir. Olumlu cevap veren 7 kişi ise gerekçe olarak onların da birer çocuk ve insan olmasını işaret etmiştir. K27 “Çünkü o da bir insan sonuçta ve onun yerime kendimi koyarım.” İfadesini kullanmıştır. Buradan da anlaşılmaktadır ki olumlu cevap verenler empatik bir bakış açısına sahiptir, denilebilir.

“Soru: 1. Farklı uyruktan bir yaşıtlınızla oyun oynar mısınız?” sorusuna uygulama grubunun sürecin sonunda verdiği cevapların frekans ve yüzdeleri.

Uygulama grubundaki 38 katılımcı son aşamada uygulanan formda yer alan “Farklı uyruktan bir yaşıtlınızla oyun oynar mısınız?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde 27 (%71) katılımcının “evet, oynarım, sonuçta o da insan, ırk fark etmez” dediği görülmüştür. Bununla birlikte 5 (%13) katılımcının hem oynarım hem oynamam, eğer

olursa oynarım” diyerek oynamayı şarta bağladığı görülmüştür. Aynı soruya 6 (%15) katılımcının “hayır, oynamam” diyerek olumsuz cevap verdikleri görülmüştür. Uygulama grubundaki çocuklar için uygulama sonrasında yabancılarla arkadaş olma konusunda isteklidir denilebilir. Süreç sonunda uygulama grubunun soruya verdiği cevaplar pasta grafikte şöyle özetlenmiştir:

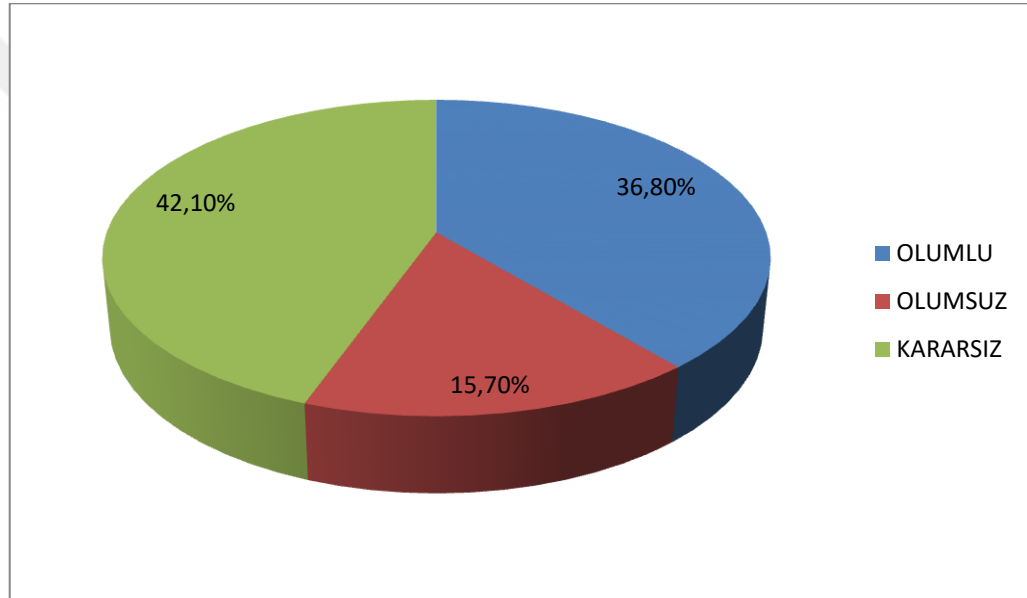

Şekil 4.46. Uygulama grubuna yapılan son yarı yapılandırılmış görüşme formunda birinci soruya ilişkin sayısal bulgular

Sorunun devamında katılımcılara sorunun nedeni sorulmuştur. Oynamak istememek, istememek ya da kararsız olmalarının nedenine bakıldığında olumlu cevap verenlerin çoğu onların da insan olduğu, onların da çocuk olduğunu oyun oynamaya haklarının olduğunu söylemişlerdir. K 36 “Oynarım. Sonuçta o da çocuk. Arkadaşlıkta ırk aramak doğru olmaz.” demiştir. Kararsız olanların çoğu nedeni şarta bağlamıştır. K 39 “hem oynarım hem oynamam. Sebebi kendimi güvenli hissetmemedir. Kötü biriye onunla oynamama sebebi ise onun yanında kendimi iyi ve güvenli hissetmemem ve yakınlarımdan birine zarar gelicek endişesiyle yaşamamdır.” demiştir. Olumsuz cevap verenlerin ise farklı ırktan olan çocukla anlaşamayacaklarını düşündükleri için oynamak istemediklerine dair görüşleri vardır. K 29 “Hayır oynamazdım. Çünkü onların kendine özgü gelenek ve görenekleri farklı olduğu için anlaşamayız ve oyun oynamazdık.” demiştir. Sonuç olarak yapılan ön formda kararsız olan çoğunluğun farklılarla temas noktasında uygulama sonrasında olumluya döndükleri söylenebilir.

Soru:2. “Yeşil saçlı bir insan gördüğünde neler düşünür/hissedersin?” sorusuna uygulama grubunun sürecin başında verdiği cevapların frekans ve yüzdeleri

Uygulama grubundaki 38 katılımcının “Yeşil saçlı bir insan gördüğünde neler düşünür/ hissedersin?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde 16 (%42,1) katılımcının “normal, normal derim, bir şey hissetmem” gibi ifadeler kullandığı görülmüştür. 14 (%36,8) katılımcının ise “Beğenirim iyi hissederim, saygı duyarım, olumlu bakarım” dediği görülmüştür. Aynı soruya 6 (%15,7) öğrencinin ise “garip, garip hissederim, yeşil saçlı bir insan tuhaf olurdu” diyerek olumsuz cevap verdiği görülmüştür. Uygulamaya katılan öğrenciler yeşil saçlı bir insan gördüklerinde hissettikleri konusunda kararsızdırlar, denilebilir.

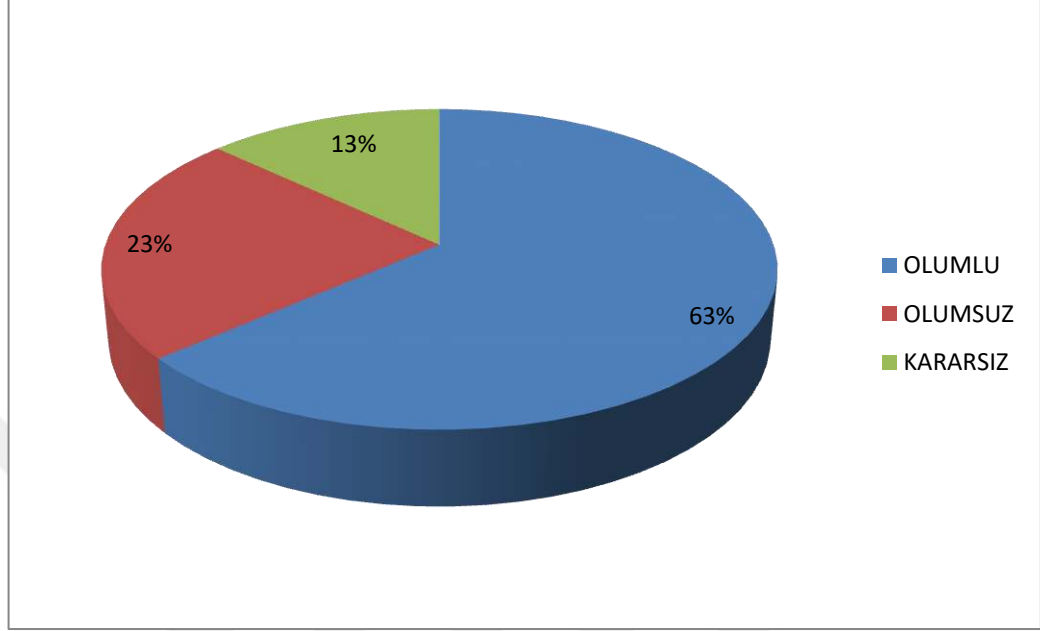

Şekil 4.47. Uygulama grubuna yapılan ilk yarı yapılandırılmış görüşme formunda ikinci soruya ilişkin sayısal bulgular

Soru:2. “Yeşil saçlı bir insan gördüğünde neler düşünür/hissedersin?” sorusuna uygulama grubunun sürecin sonunda verdiği cevapların frekans ve yüzdeleri

Uygulama grubundaki 38 katılımcının “Yeşil saçlı bir insan gördüğünde neler düşünür/ hissedersin?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde 5(%13) katılımcının “normal, normal derim, bir şey hissetmem” gibi ifadeler kullandığı görülmüştür. K 9 “bişe hissetmem kendi kararı sonuçta.” demiştir. 24 (%63) katılımcının ise “Beğenirim iyi hissederim, saygı duyarım, olumlu bakarım” dediği görülmüştür. K 37 “olumlu bakarım. Herkes farklıdır. Kimse aynı olmak zorunda değildir.” demiştir. Aynı soruya 9 (%23) öğrencinin ise “garip, garip hissederim, yeşil saçlı bir insan tuhaf olurdu” diyerek olumsuz

cevap verdiği görölmüştür. Uygulamaya katılan öğrenciler yeşil saçlı bir insan gördüklerinde hissettikleri konusunda olumlu bir bakış açısına sahiptir denilebilir.

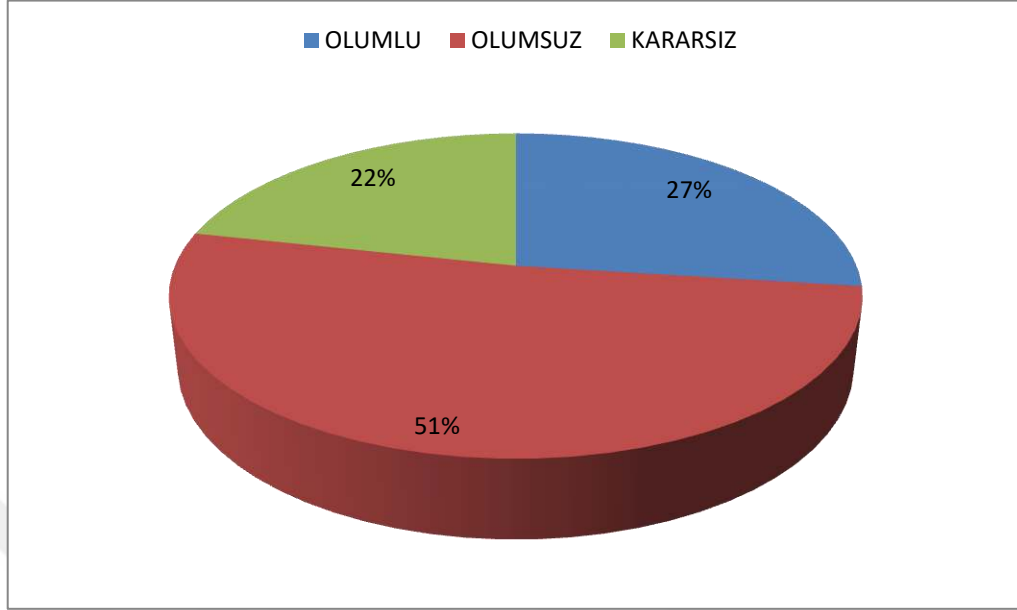
Şekil 4.48. Uygulama grubuna yapılan son yarı yapılandırılmış görüşme formunda ikinci soruya ilişkin sayısal bulgular

Soru: 3. “Farklı uyruktan bir ailenin evinde misafir olmak ister misiniz? Cevabınızı nedeniyle birlikte açıklayınız.” a uygulama grubunun sürecin başında verdiği cevapların frekans ve yüzdeleri.

38 katılımcının “ Farklı uyruktan bir ailenin evinde misafir olmak ister misiniz?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde 19 (%50) katılımcının “istemem, hayır istemem, istemezdim” dediği görölmüştür. Bununla birlikte 10 (%26,3) katılımcının “evet, isterim, olmak isterim” gibi ifadelerle olumlu cevaplar verdikleri görölmüştür. Aynı soruya 8 (%21) katılımcının ise “belki, hem isterim hem istemem, bilmiyorum” dediği görölmüştür.

Sorunun devamında ise katılımcılara verilen cevabın nedeni sorulmuştur. Neden misafir olmak istedikleri, istemedikleri ya da kararsız kaldıklarına ilişkin nedenlere bakıldığında olumsuz cevap veren katılımcıların “yabancı uyruklu insanların pis olabileceği, yemeklerinin ve kültürlerinin farklı olabileceği ve kendilerine zarar verebilecekleri” gibi ifadelerle misafir olmama nedenlerini sıralamışlardır. Olumlu cevap veren 10 kişi gerekçe olarak onların da birer insan olduğunu belirtmişlerdir. Kararsız kalan

8 katılımcı ise misafir olma kararlarını “önceden tanıyıp sevdiysem misafir olurum, iyi bir aile ise misafir olurum” gibi ifadelerle şarta bağlamışlardır.

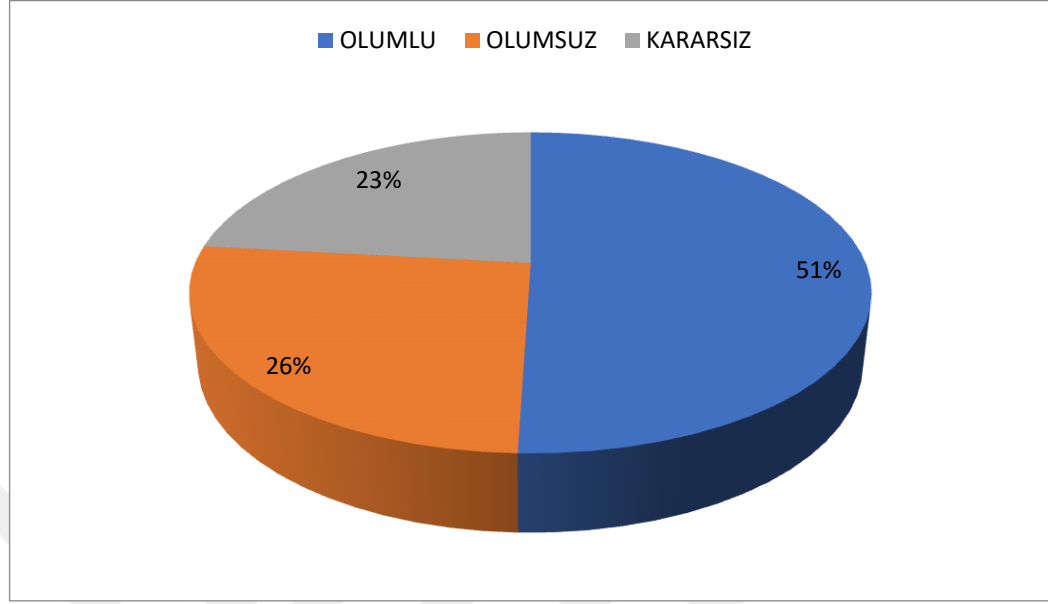
Şekil 4.49. Uygulama grubuna yapılan ilk yarı yapılandırılmış görüşme formunda üçüncü soruya ilişkin sayısal bulgular

Soru: 3. “Farklı uyruktan bir ailenin evinde misafir olmak ister misiniz? Cevabınızı nedeniyle birlikte açıklayınız.” e uygulama grubunun sürecin sonunda verdiği cevapların frekans ve yüzdeleri.

38 katılımcının “Farklı uyruktan bir ailenin evinde misafir olmak ister misiniz?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde 10 (%26) katılımcının “istemem, hayır istemem, istemezdim” dediği görülmüştür. Bununla birlikte 19 (%50) katılımcının “evet, isterim, olmak isterim” gibi ifadelerle olumlu cevaplar verdikleri görülmüştür. Aynı soruya 9 (%23) katılımcının ise “belki, hem isterim hem istemem, bilmiyorum” dediği görülmüştür.

Sorunun devamında ise katılımcılara verilen cevabın nedeni sorulmuştur. Neden misafir olmak istedikleri, istemedikleri ya da kararsız kaldıklarına ilişkin nedenlere bakıldığında olumsuz cevap veren katılımcıların “yabancı uyruklu insanların yemeklerinin ve kültürlerinin farklı olabileceği ve kendilerine zarar verebilecekleri” gibi ifadelerle misafir olmama nedenlerini sıralamışlardır. Olumlu cevap veren 19 kişi gerekçe olarak onların da birer insan olduğunu belirtmişlerdir ve onların kültürlerini, gelenek ve göreneklerini tanımak istediklerini belirtmişlerdir. Kararsız kalan 9 katılımcı ise misafir

olma kararlarını “önceden tanıyıp sevdiysem misafir olurum, iyi bir aile ise misafir olurum” gibi ifadelerle şarta bağlamışlardır.

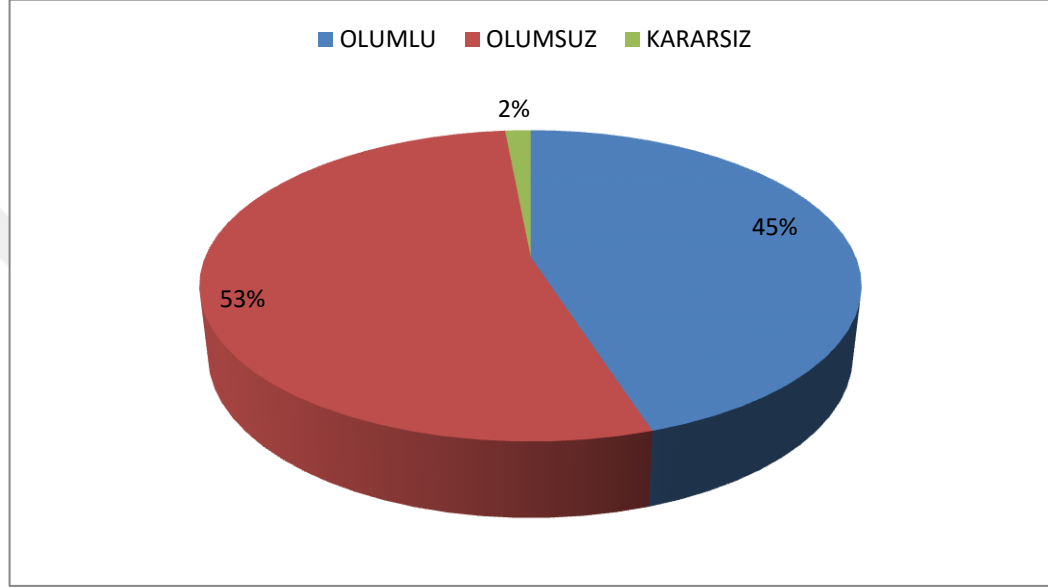
Şekil 4.50. Uygulama grubuna yapılan son yarı yapılandırılmış görüşme formunda üçüncü soruya ilişkin sayısal bulgular

Soru: 4. “Farklı uyruktan olanlar ile aynı apartmanda oturmak ister misiniz? Cevabınızı nedeniyle birlikte açıklayınız.” a uygulama grubunun sürecin başında verdiği cevapların frekans ve yüzdeleri.

Uygulama grubundaki 38 katılımcının “ Farklı uyruktan olanlar ile aynı apartmanda oturmak ister misiniz?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde 19 (%50) katılımcının “istemem, hayır istemem, oturmak istemem” dediği görülmüştür. Devamında ise 16 (%42,1) katılımcının “ isterim, evet isterim” dedikleri görülmüştür. Aynı soruya 3 (%7,8) öğrencinin ise “ belki, olabilir, hem isterim hem istemem” cevabını vererek kararsız kaldıkları görülmüştür.

Aynı soruya verilen cevabın nedenleri incelendiğinde ise olumsuz cevap verenlerin yabancı uyruklu insanların kötü ve pis oldukları, kendilerine zarar verebilecekleri gibi düşünceleri gerekçe gösterdikleri görülmüştür. K7 bu soruya şöyle cevap vermiştir. “Onlar bana göre çok pis ve kötü insanlar.” Cevabını vermiştir. K35 ise “Çünkü temiz ve iyi insanlar olduklarını düşünmüyorum.” Cevabını vererek olumsuz düşüncesinin gerekçesini açıklamıştır. Olumlu cevap veren katılımcıların cevapları incelendiğinde ise cevaplarını hep bir şarta bağladıkları görülmüştür. K21 bu cevabını şöyle bir şarta bağlamıştır. “Kötü biri değilse iyi biriyse isterim.” K4 “Ama zararları olmazsa iyi davranırlarsa isterim.”

Cevabını vermiştir. Kararsız kalan 3 kişi de nedenlerini şarta bağlamışlardır. K15 cevabını “Terbiyeli düzgün biriye olur, terbiyesizse olmaz.” Şartına bağlamıştır. K11 “Kimseye bir zararları olmazsa neden olmasın bence.” Diyerek cevabını şarta bağlamıştır. Buradan anlaşılmaktadır ki katılımcıların çoğu yabancı uyruklu insanlarla aynı apartmanda oturmaya olumlu bakmamaktadırlar. Olumlu cevap veren ya da kararsız kalanların dahi cevaplarını sürekli bir şarta bağlayarak aslında bu duruma pek sıcak bakmadıkları söylenebilir.

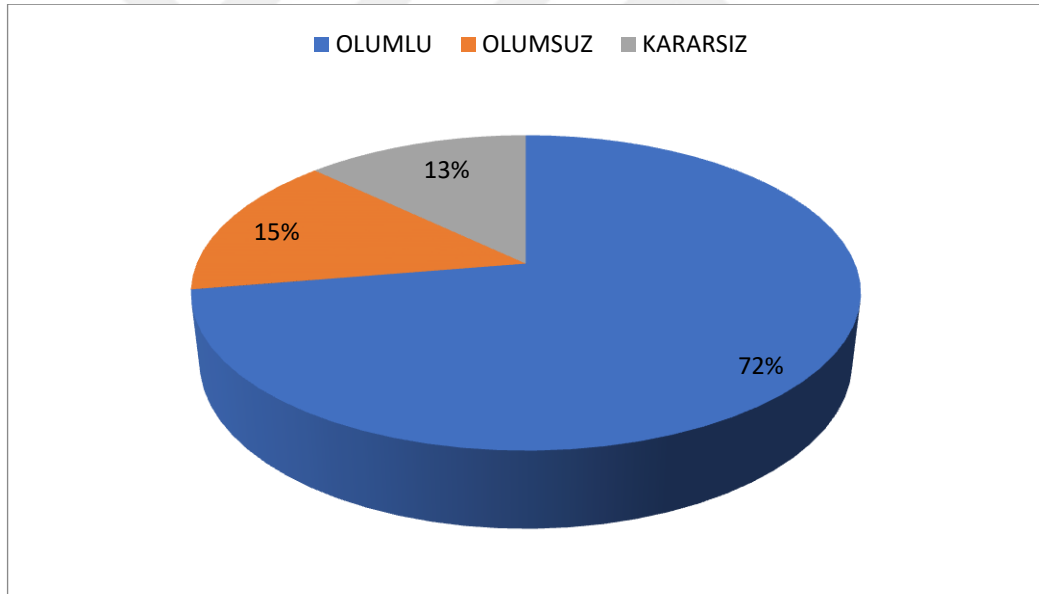
Şekil 4.51. Uygulama grubuna yapılan ilk yapılan yarı yapılandırılmış görüşme formunda dördüncü soruya ilişkin sayısal bulgular

Soru: 4. “Farklı uyruktan olanlar ile aynı apartmanda oturmak ister misiniz? Cevabınızı nedeniyle birlikte açıklayınız.” a uygulama grubunun sürecin sonunda verdiği cevapların frekans ve yüzdeleri.

Uygulama grubundaki 38 katılımcının “ Farklı uyruktan olanlar ile aynı apartmanda oturmak ister misiniz?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde 6 (%15) katılımcının “istemem, hayır istemem, oturmak istemem” dediği görülmüştür. Devamında ise 28 (%73,6) katılımcının “ isterim, evet isterim, farlı uyruktan insanların tanımak isterim, kültürlerini öğrenmek isterim.” dedikleri görülmüştür. Aynı soruya 5 (%13,1) öğrencinin ise “ belki, olabilir, hem isterim hem istemem, kararsızım” cevabını vererek kararsız kaldıkları görülmüştür.

Aynı soruya verilen cevabın nedenleri incelendiğinde ise olumsuz cevap verenlerin yabancı uyruklu insanların kötü ve pis oldukları, kendilerine zarar verebilecekleri, anlaşılmayacakları gibi düşünceleri gerekçe gösterdikleri görülmüştür. K35 bu soruya şöyle

cevap vermiştir. “bilmiyorum ama sanırım istemem. Temiz değiller.” Cevabını vermiştir. K24 ise “hayır istemem. Bazı konularda onların farklılıklarından dolayı anlaşılamayız.” Cevabını vererek olumsuz düşüncesinin gerekçesini açıklamıştır. Olumlu cevap veren katılımcıların cevapları incelendiğinde ise farklı kültürden insanları tanımak istedikleri, onlarla arkadaş olmak istedikleri, onların da insan olduğu düşüncesinin yaygın olduğu görülmüştür. K5 bu cevabını şöyledir. “aynı apartmanda oturmak isterim. Çünkü onların gelenek ve göreneklerini öğrenirim..” K36 “İsterim sonuçta onlarda insan. Aynı bizim gibi yaşamaya ve bir yerde yaşama hakkı var.” cevabını vermiştir. Kararsız kalan 5 kişi de nedenlerini şarta bağlamışlardır ve gürültü yaptıklarını söylemişlerdir. K39 cevabını “Bizim apartmanda farklı uyruktan birileri var. Geceleri çok gürültü yapıyorlar.Fakat öyle birileri değilse tabiki isterim. ” Şartına bağlamıştır. Buradan anlaşılmaktadır ki katılımcıların çoğu yabancı uyruklu insanlarla aynı apartmanda oturmaya olumlu bakmaktadırlar. Olumsuz cevap veren ya da kararsız kalanların cevaplarını sürekli bir şarta bağlayarak aslında bu duruma pek sıcak bakmadıkları söylenebilir.

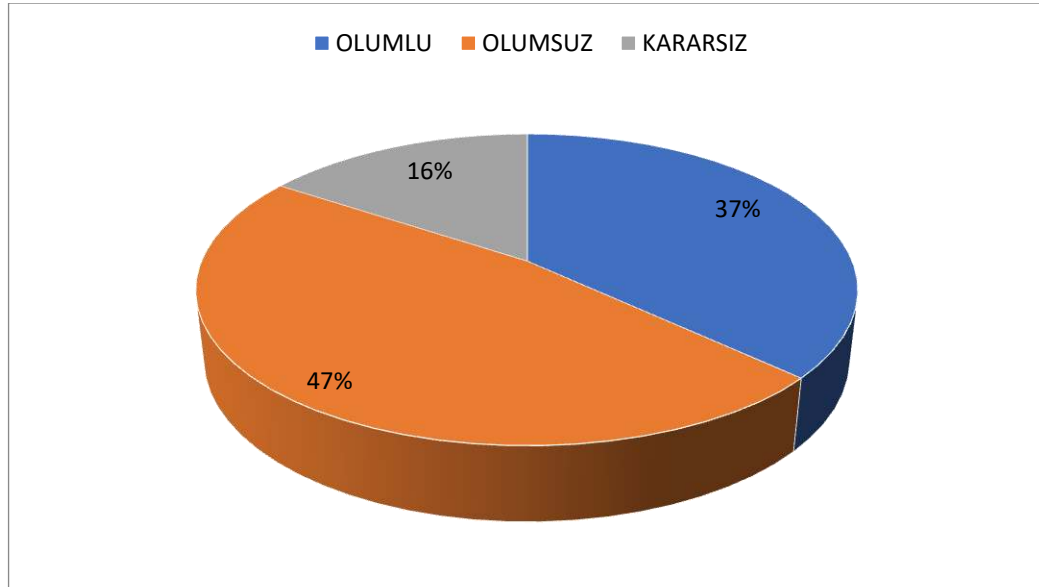
Şekil 4.52. Uygulama grubuna yapılan son yarı yapılandırılmış görüşme formunda dördüncü soruya ilişkin sayısal bulgular

Uygulama yapılmayan grubun öğrencilerine yapılan yarı yapılandırılmış görüşme formuna verdiği cevaplar ve analizi aşağıdadır.

“Soru: 1. Farklı uyruktan bir yaşıtlınızla oyun oynar mısınız?” sorusuna uygulama yapılmayan grubun sürecin başında verdiği cevapların frekans ve yüzdeleri.

Uygulama yapılmayan gruptaki 38 katılımcının “Farklı uyruktan bir yaşıtlınızla oyun oynar mısınız” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde 6 (% 15, 7) katılımcının “kararsızım, belki, bazen” dediği görülmüştür. Bununla birlikte 14 (% 36, 8) öğrencinin “oynarım, evet oynarım” dediği anlaşılmıştır. Bu soruya 18 (% 47,3) öğrencinin ise “hayır oynamam, hayır istemem” diyerek olumsuz cevap verdiği görülmektedir.. Dolayısıyla kontrol grubunda yer alan öğrenciler, uygulama öncesinde başka uyruktan olan çocuklarla temas etmek olumsuz bakış açısına sahiptirler, denilebilir.

Sorunun devamında katılımcılara verilen cevabın nedeni sorulmuştur. Neden oynamak istedikleri, istemedikleri ya da kararsız olduklarına ilişkin gösterilen gerekçelere bakıldığında kararsızım ifadesine gerekçe gösteren katılımcı yabancı uyrukluların kötü olabileceğini, anlaşılamayacaklarını gerekçe göstermişlerdir. K 9 “kararsızım çünkü bazı Suriyeli çocuklar kötü kalpli olabiliyor.” demiştir. Soruya olumsuz cevap veren 18 katılımcı ise gerekçe olarak anlaşılamayacaklarını, yabancı uyrukluların kötü ve hastalıklı olmalarını ileri sürmüşlerdir. K 38 “Hayır istemem. Onlar kötü.” , K 31 ise “hayır. Çünkü onlar bize zarar veriyorlar.” diyerek yabancı uyruklulara karşı olumsuz düşüncelerini dile getirmişlerdir. Olumlu cevap veren 14 kişi ise gerekçe olarak onların da birer çocuk ve insan olmasını işaret etmiştir. K33 “Evet oynarım çünkü o da benim gibi bir çocuk.” ifadesini kullanmıştır.

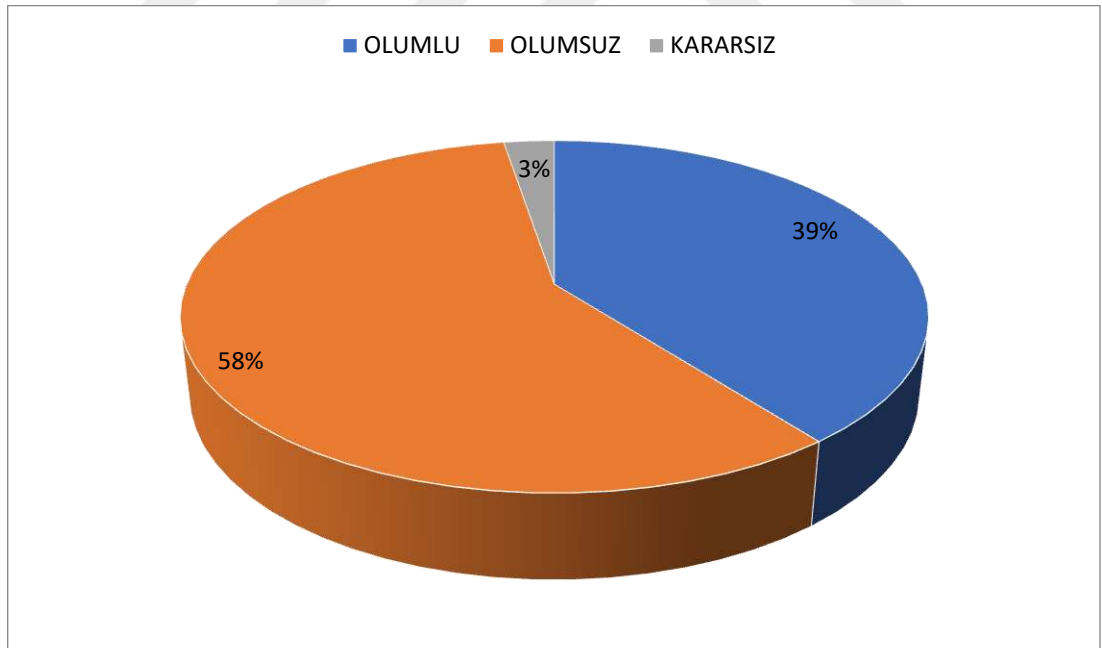

Şekil 4.53. Uygulama yapılmayan gruba yapılan ilk yarı yapılandırılmış görüşme formunda birinci soruya ilişkin sayısal bulgular

“Soru: 1. Farklı uyruktan bir yaşıtlınızla oyun oynar mısınız?” sorusuna uygulama yapılmayan grubun sürecin sonunda verdiği cevapların frekans ve yüzdeleri.

Uygulama yapılmayan gruptaki son uygulamada 38 katılımcının “Farklı uyruktan bir yaşıtınızla oyun oynar mısınız” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde sadece 1 (% 2,6) katılımcının “bilmiyorum” dediği görülmüştür. Bununla birlikte 15 (% 39, 4) öğrencinin “oynarım, evet oynarım” dediği anlaşılmıştır. Bu soruya 22 (% 57,8) öğrencinin ise “hayır oynamam, hayır istemem” diyerek olumsuz cevap verdiği görülmektedir. Dolayısıyla kontrol grubunda yer alan öğrenciler, uygulama sonrasında da başka uyruktan olan çocuklarla temas etmek olumsuz bakış açısına sahiptirler, denilebilir.

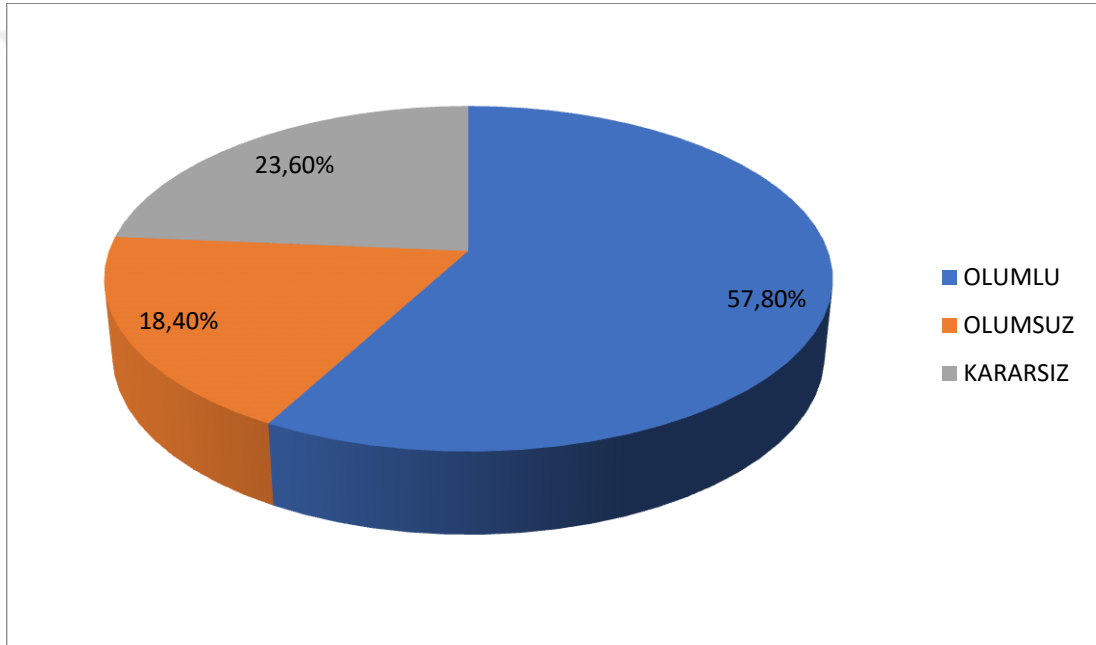
Sorunun devamında katılımcılara verilen cevabın nedeni sorulmuştur. Neden oynamak istedikleri, istemedikleri ya da kararsız olduklarına ilişkin gösterilen gerekçelere bakıldığında kararsızım ifadesine gerekçe gösteren katılımcı herhangi bir gerekçe göstermemiştir. K 12 sadece “Bilmiyorum.” demiştir. Soruya olumsuz cevap veren 22 katılımcı ise gerekçe olarak anlaşılamayacaklarını, yabancı uyrukluların kötü ve hastalıklı olmalarını ileri sürmüşlerdir. K 4 “Oynamam çünkü anlaşılamayız.” , K 28 ise “hayır. Çünkü onlar pis ve hastalıklı.” diyerek yabancı uyruklulara karşı olumsuz düşüncelerini dile getirmişlerdir. Olumlu cevap veren 15 kişi ise gerekçe olarak onların da birer çocuk ve insan olmasını işaret etmiştir. K37 “Evet çünkü hepimiz insanız.” İfadesini kullanmıştır.

Şekil 4.54. Uygulama yapılmayan gruba yapılan son yarı yapılandırılmış görüşme formunda birinci soruya ilişkin sayısal bulgular

Soru:2. “Yeşil saçlı bir insan gördüğünde neler düşünür/hissedersin?” sorusuna uygulama yapılmayan grubun sürecin başında verdiği cevapların frekans ve yüzdeleri

Uygulama yapılmayan gruptaki 38 katılımcının “Yeşil saçlı bir insan gördüğünde neler düşünür/ hissedersin?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde 22 (%57,8) katılımcının “saygı duyarım, hoşuma gider,” gibi ifadeler kullandığı görülmüştür. 9 (%23,6) katılımcının ise “bilmiyorum, hiçbir şey düşünmem” dediği görülmüştür. Aynı soruya 7 (%18,4) öğrencinin ise “ garip hissederim, tuhaf hissederim” diyerek olumsuz cevap verdiği görülmüştür. Uygulama yapılmayan grubun öğrencileri yeşil saçlı bir insan gördüklerinde hissettikleri konusunda olumlu düşünceye sahiptir, denilebilir.

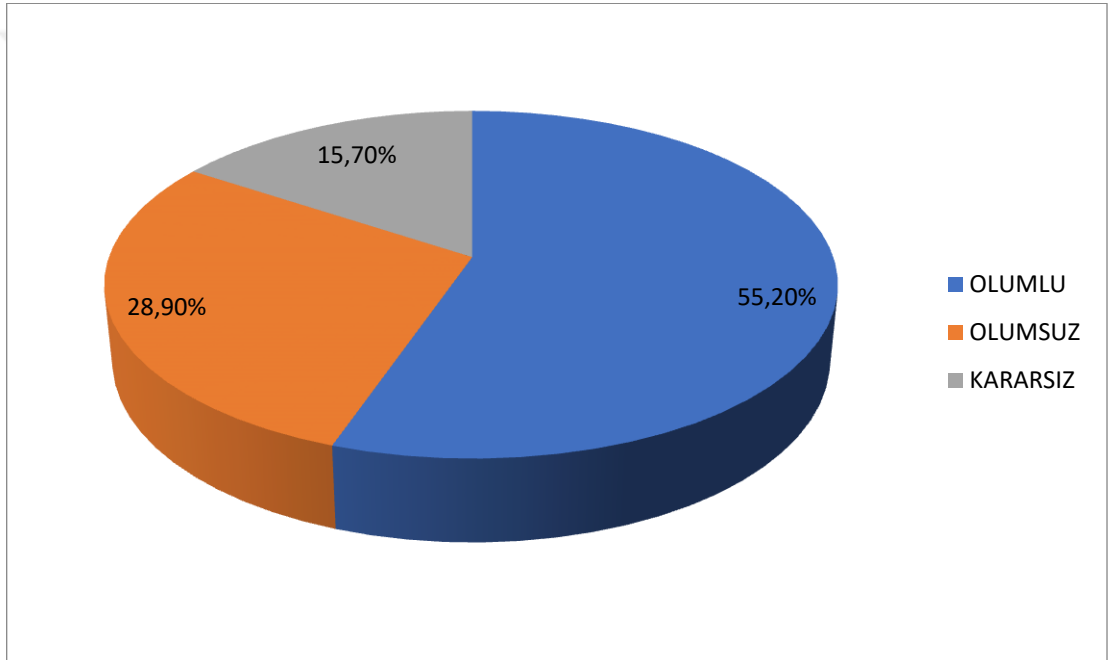
Şekil 4.55. Uygulama yapılmayan gruba yapılan ilk yarı yapılandırılmış görüşme formunda ikinci soruya ilişkin sayısal bulgular

Soru:2. “Yeşil saçlı bir insan gördüğünde neler düşünür/hissedersin?” sorusuna uygulama yapılmayan grubun sürecin sonunda verdiği cevapların frekans ve yüzdeleri

Uygulama yapılmayan gruptaki 38 katılımcının uygulanan son açık uçlu soru formunda “Yeşil saçlı bir insan gördüğünde neler düşünür/ hissedersin?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde 21 (%55,2) katılımcının “beğenirim, normal, olabilir” gibi ifadeler kullandığı görülmüştür. 6 (%15,7) katılımcının ise “bilmiyorum, hiçbir şey düşünmem, kararsızım” dediği görülmüştür. Aynı soruya 11 (%28,9) öğrencinin ise “ garip hissederim, tuhaf hissederim, farklı gelir” diyerek olumsuz cevap verdiği

görülmüştür. Kontrol grubu öğrencileri yapılan son ankette de yeşil saçlı bir insan gördüklerinde hissettikleri konusunda olumlu düşünceye sahiptir, denilebilir.

Sorunun devamında katılımcılara verilen cevabın nedeni sorulmuştur. Olumlu cevap verenlerin ifadelerini “kendi kararı olduğu için, normal, ön yargılı olmamak gerekir” gibi nedenlere bağlamışlardır. K 2 “ Güzel olabilir. Normal.” , K 29 “Saygı duyarım. Kendi kararı olduğu için.” Cümlelerini kurmuşlardır. Kararsız kalan 6 öğrencinin kararlarına gerekçe gösterdikleri bir neden yoktur. K 36 “Bilmiyorum.” , K 28 “ hiçbirşey düşünmem.” demişlerdir. Olumsuz cevap veren 11 öğrencinin kararlarına gerekçe olarak durumu farklı bulmaları olduğu söylenebilir. K 35 “Farklı gelir.” , K 11 “ Değişik gelir.” cevaplarını vermişlerdir.

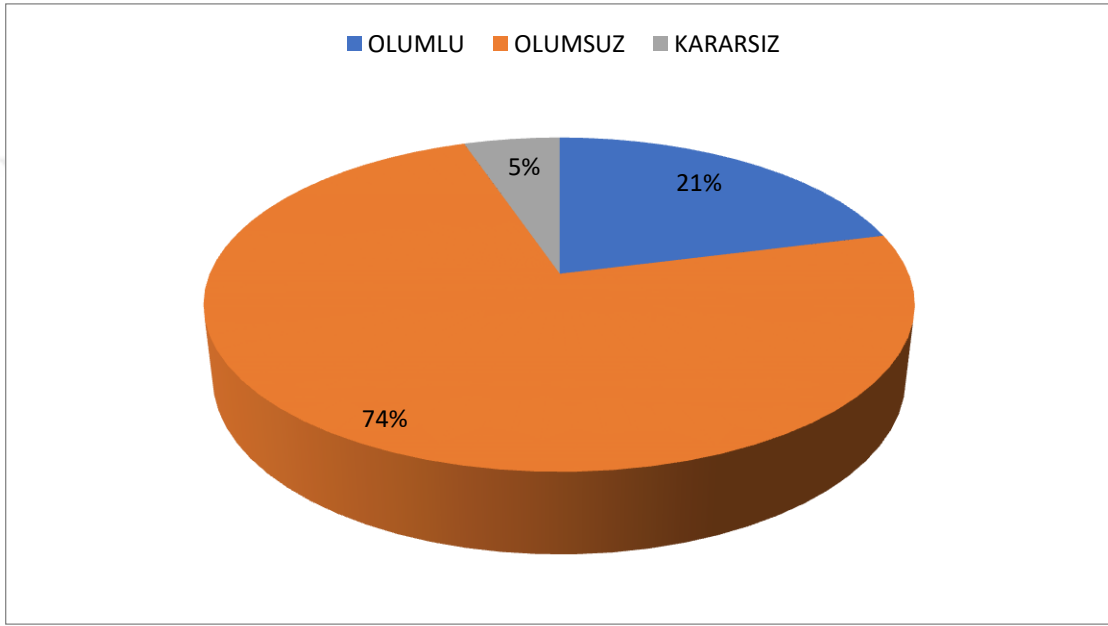

Şekil 4.56. Uygulama yapılmayan gruba yapılan son yarı yapılandırılmış görüşme formunda ikinci soruya ilişkin sayısal bulgular

Soru: 3. “Farklı uyruktan bir ailenin evinde misafir olmak ister misiniz? Cevabınızı nedeniyle birlikte açıklayınız.” sorusuna uygulama yapılmayan grubun sürecin başında verdiği cevapların frekans ve yüzdeleri.

38 katılımcının “ Farklı uyruktan bir ailenin evinde misafir olmak ister misiniz?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde 28 (%73,6) katılımcının “istemem, hayır istemem, istemezdim” dediği görülmüştür. Bununla birlikte 8 (%21) katılımcının “evet, isterim, olmak isterim” gibi ifadelerle olumlu cevaplar verdikleri görülmüştür. Aynı soruya 2 (%5,2) katılımcının ise “kararsızım” dediği görülmüştür.

Sorunun devamında ise katılımcılara verilen cevabın nedeni sorulmuştur. Neden misafir olmak istedikleri, istemedikleri ya da kararsız kaldıklarına ilişkin nedenlere bakıldığında olumsuz cevap veren katılımcıların “yabancı uyruklu insanların pis olabileceği, yemeklerinin ve kültürlerinin farklı olabileceği ve kendilerine zarar verebilecekleri” gibi ifadelerle misafir olmama nedenlerini sıralamışlardır. Olumlu cevap veren 8 kişi gerekçe olarak onların da birer insan olduğunu belirtmişlerdir. Kararsız kalan 2 katılımcı ise misafir olma kararlarını “duruma göre değişir, nasıl aile olduklarına bağlı” gibi ifadelerle şarta bağlamışlardır.

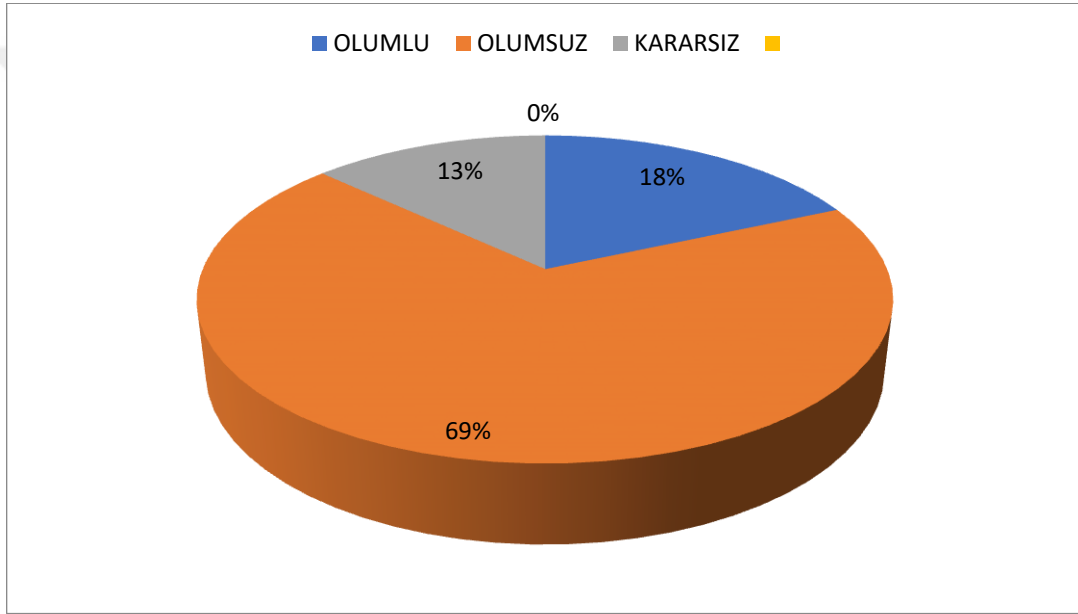
Şekil 4.57. Uygulama yapılmayan gruba yapılan ilk yarı yapılandırılmış görüşme formunda üçüncü soruya ilişkin sayısal bulgular

Soru: 3. “Farklı uyruktan bir ailenin evinde misafir olmak ister misiniz? Cevabınızı nedeniyle birlikte açıklayınız.” a uygulama yapılmayan grubun sürecin sonunda verdiği cevapların frekans ve yüzdeleri.

38 grup katılımcısının yapılan son açık uçlu soru formunda “ Farklı uyruktan bir ailenin evinde misafir olmak ister misiniz?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde 26 (%68,4) katılımcının “istemem, hayır istemem, istemezdim” dediği görülmüştür. Bununla birlikte 7 (%18,4) katılımcının “evet, isterim, olmak isterim” gibi ifadelerle olumlu cevaplar verdikleri görülmüştür. Aynı soruya 5 (%13,1) katılımcının ise “kararsızım” dediği görülmüştür.

Sorunun devamında ise katılımcılara verilen cevabın nedeni sorulmuştur. Neden misafir olmak istedikleri, istemedikleri ya da kararsız kaldıklarına ilişkin nedenlere

bakıldığında olumsuz cevap veren katılımcıların “yabancı uyruklu insanların pis olabileceği, yemeklerinin ve kültürlerinin farklı olabileceği ve kendilerine zarar verebilecekleri” gibi ifadelerle misafir olmama nedenlerini sıralamışlardır. K 29 “ İstemem yabancı oldukları için anlaşılamam.” , K 38 “Hayır onlar kirli.” Cevabını vermiştir. Olumlu cevap veren 8 kişi gerekçe olarak onların da birer insan olduğunu, farklı kültür ve insanları tanımının güzel olabileceğini belirtmişlerdir. K 30 “Olabilir birbirimizi tanımış oluruz.” , K 36 “Olabilir hepimiz insanız sonuçta” cevabını vermişlerdir. Kararsız kalan 5 katılımcı ise misafir olma kararlarını “nasıl insanlar olduklarına bağlı” gibi ifadelerle şarta bağlamışlardır. K 20 “ Bilmiyorum. Nasıl insanlar olduklarına bağlı.” ifadesini kullanmıştır.

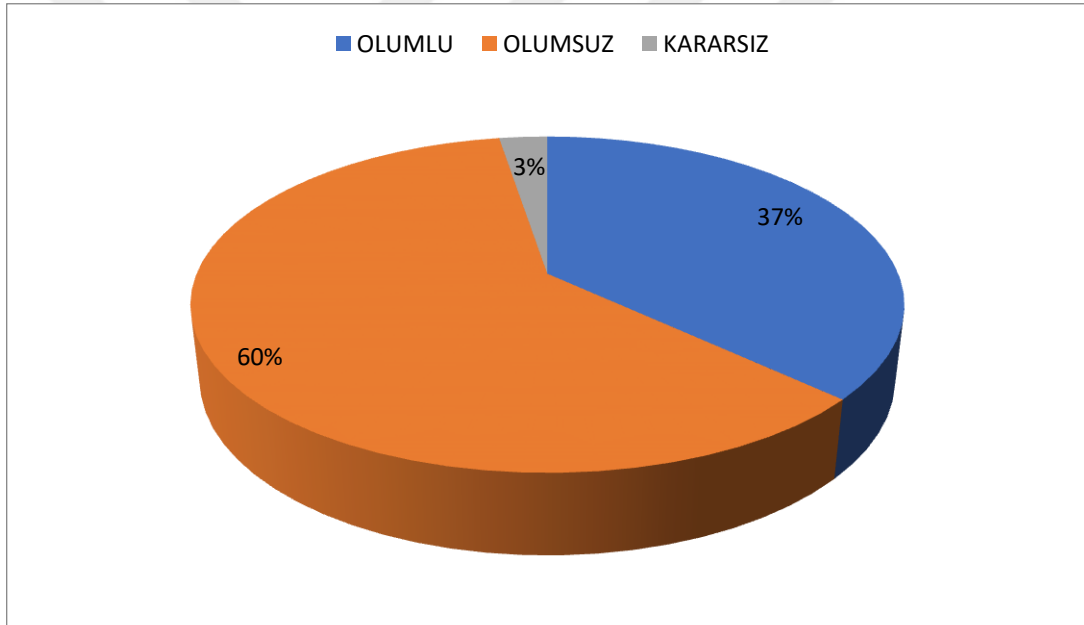

Şekil 4.58. Uygulama yapılmayan gruba yapılan son yarı yapılandırılmış görüşme formunda üçüncü soruya ilişkin sayısal bulgular

Soru: 4. “Farklı uyruktan olanlar ile aynı apartmanda oturmak ister misiniz? Cevabınızı nedeniyle birlikte açıklayınız.” a uygulama yapılmayan grubun sürecin başında verdiği cevapların frekans ve yüzdeleri.

Uygulama yapılmayan gruptaki 38 katılımcının “ Farklı uyruktan olanlar ile aynı apartmanda oturmak ister misiniz?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde 23 (%60,5) katılımcının “istemem, hayır istemem, oturmak istemem” dediği görülmüştür. Devamında ise 14 (%36,8) katılımcının “ isterim, evet isterim” dedikleri görülmüştür. Aynı soruya 1 (%2,6) öğrencinin ise “ belki” cevabını vererek kararsız kaldığı görülmüştür.

Aynı soruya verilen cevabın nedenleri incelendiğinde ise olumsuz cevap verenlerin yabancı uyruklu insanların kötü ve pis oldukları, kendilerine zarar verebilecekleri gibi düşünceleri gerekçe gösterdikleri görülmüştür. K33 bu soruya şöyle cevap vermiştir. “Hayır. Kirli, dağınık ve gürültü yapabilirler.” cevabını vermiştir. K24 ise “Hayır apartmanı kirletirler.” cevabını vererek olumsuz düşüncesinin gerekçesini açıklamıştır. Olumlu cevap veren katılımcıların cevapları incelendiğinde ise cevaplarını hep bir şarta bağladıkları görülmüştür. K34 bu cevabını şöyle bir şarta bağlamıştır. “isterim fakat rahatsız ederlerse şikayet ederim.” K1 “zararı yoksa oturmak isterim.” cevabını vermiştir. Kararsız kalan 1 kişi, K14 “belki” cevabını vermiştir. Buradan anlaşılmaktadır ki katılımcıların çoğu yabancı uyruklu insanlarla aynı apartmanda oturmaya olumlu bakmamaktadırlar. Olumlu cevap veren ya da kararsız kalanların dahi cevaplarını sürekli bir şarta bağlayarak aslında bu duruma pek sıcak bakmadıkları söylenebilir.

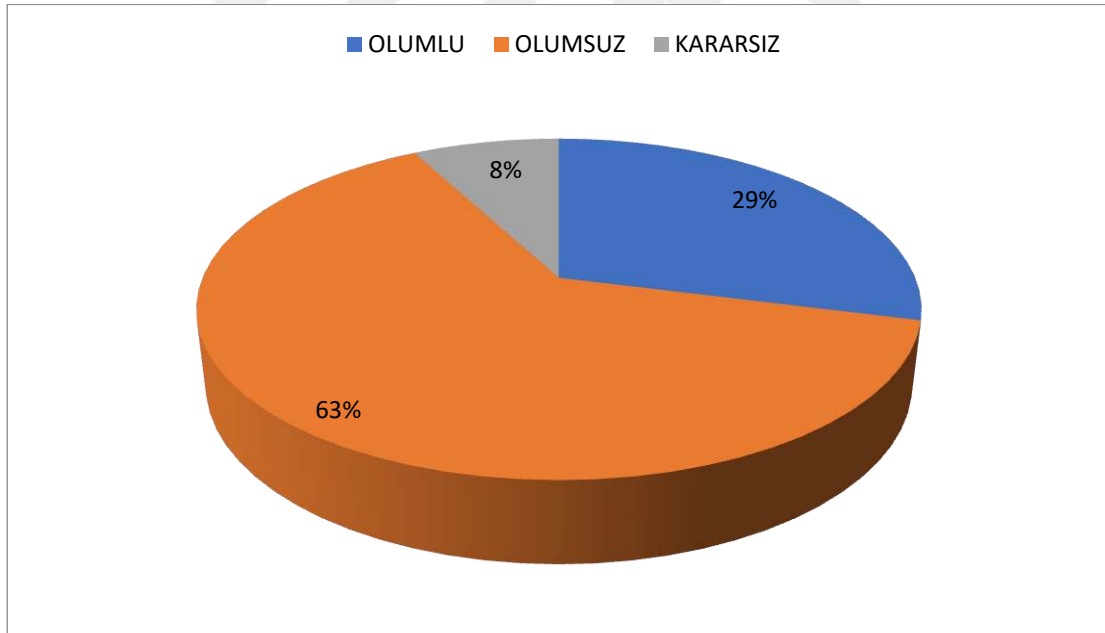
Şekil 4.59. Uygulama yapılmayan gruba yapılan ilk yarı yapılandırılmış görüşme formunda dördüncü soruya ilişkin sayısal bulgular

Soru: 4. “Farklı uyruktan olanlar ile aynı apartmanda oturmak ister misiniz? Cevabınızı nedeniyle birlikte açıklayınız.” a uygulama yapılmayan grubun sürecin sonunda verdiği cevapların frekans ve yüzdeleri.

Uygulama yapılmayan gruptaki 38 katılımcı son yarı yapılandırılmış gözlem formu uygulamasında “ Farklı uyruktan olanlar ile aynı apartmanda oturmak ister misiniz?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde 24 (%63,1) katılımcının “istemem, hayır istemem, oturmak istemem” dediği görülmüştür. Devamında ise 11 (%28,9) katılımcının “

isterim, evet isterim” dedikleri görülmüştür. Aynı soruya 3 (%7,8) öğrencinin ise “ belki” cevabını vererek kararsız kaldığı görülmüştür.

Aynı soruya verilen cevabın nedenleri incelendiğinde ise olumsuz cevap verenlerin yabancı uyruklu insanların kötü ve pis oldukları, kendilerine zarar verebilecekleri gibi düşünceleri gerekçe gösterdikleri görülmüştür. K28 bu soruya şöyle cevap vermiştir. “Hayır. Çünkü etrafı kirletiyorlar ve rahatsız ediyorlar.” cevabını vermiştir. K9 ise “Hayır komşu olmak istemem. Bize uygun değiliz kavga ederiz.” cevabını vererek olumsuz düşüncesinin gerekçesini açıklamıştır. Olumlu cevap veren katılımcıların cevapları incelendiğinde ise onların da insan olduğu düşüncesinin hakim olduğu görülmüştür. K25 “İsterim. İnsanız hepimiz.” demiştir. Kararsız kalan 3 kişi kararsızlıklarını şarta bağlamışlardır. K 1 “Bilmiyorum. İyi biriye olabilir.” , K 13 “ Belki zararları yoksa.” cevabını vermiştir. Buradan anlaşılmaktadır ki katılımcıların çoğu yabancı uyruklu insanlarla aynı apartmanda oturmaya olumlu bakmamaktadırlar. Olumlu cevap veren ya da kararsız kalanların dahi cevaplarını sürekli bir şarta bağlayarak aslında bu duruma pek sıcak bakmadıkları söylenebilir.

Şekil 4.60. Uygulama yapılmayan gruba yapılan son yarı yapılandırılmış görüşme formunda dördüncü soruya ilişkin sayısal bulgular

BÖLÜM V

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

5.1.1. Öğrencilerin Ötekileştirme Algılarına Dair Sonuçlar

Çapar' a (2004) göre milliyetçiliğin Türkler arasında ortaya çıkışının Tanzimat'tan sonraya denk geldiği genel kabul görmektedir. Bunda Balkanlarda başlayan ayrılıkçı milliyetçilik hareketlerinin önemli rolü bulunmaktadır. Birinci ve İkinci Meşrutiyet dönemlerinde yükselen değer olan milliyetçilik, Cumhuriyet döneminde üst noktaya ulaşmıştır. Bu dönemden itibaren, içerde ve dışarıda Türkiye ve Türkler için tehlike oluşturan, Türkiye Cumhuriyeti devletini yıkmayı hedeflediği var sayılan düşmanların varlığına sıkça vurgu yapılmaya başlanmıştır. Bunun sonucu olarak da zaten bizden olmayanı ötekileştirmeye mütemayıl olan milliyetçilik, içerde ve dışarıda öteki yaratmıştır.

Doğan (2019) Suriyelilere yönelik Mardin halkının algısını ortaya koymak için yürüttüğü araştırmasında Suriyeli sığınmacıların Türkiye' ye geliş tarihi olan 2011 yılından bu yana Mardin ilinde çeşitli yerlerde ikamet etmeye başladıkları ve çeşitli ilişkiler geliştirdikleri gözlemlenmiştir. Yeni kapı komşuları olarak gelen Suriyeli sığınmacıların geçen sekiz yıllık sürece rağmen yerli halk tarafından tam olarak benimsenemediği açığa çıkmıştır. Nitekim, yeni gelen bu yabancı kapı komşularının kalabalık olması hem kültürel hem de toplumsal yapıda değişimin oluşmasını kaçınılmaz kıldı. Bu değişim halkı hoşnutsuz etmiştir. Bu hoşnutsuzluk nedeniyle düzeni bozanlar ve kültürel çatışma süreçlerini yaşatanlar olarak değerlendirilen Suriyeli sığınmacıların yerli halk tarafından dışlanmaya sık sık maruz kalabildikleri tespit edilmiştir.

Öte yandan tüm bunların sonunda özellikle yirmi birinci yüzyılla birlikte Türkiye, Avrupa'nın sınırında olması ve çatışma bölgelerine yakın olması nedeniyle çok farklı uyruktan insanı barındırmak durumunda kalmıştır. Dolayısıyla bu çalışma Çapar'ın (2004) belirttiği durumun önüne geçmek, tüm farklılıklara rağmen her bir bireyin evrensel insan haklarına bağlı olarak yaşama hakkı olduğu bilincini kazandırmak, öteki algısını olumluya evirmek için gerçekleştirilmiştir.

Öteki ve ötekileştirmenin insanlık tarihi boyunca var olduğu bilinen bir gerçektir. İnsanların farklı olanı algılama biçimi ötekileştirme kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle yapılan bu çalışmada birbirine benzer özelliklere sahip iki ayrı grup belirlenmiş

ve bu grupların ötekileştirme algıları yapılan ön anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile ortaya konmuştur. Ardından uygulama grubuna ötekileştirme temalı beş kitap okutulmuş, uygulama yapılmayan gruba ise herhangi bir etkinlik yapılmamıştır. Yapılan son anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile uygulama yapılan ve yapılmayan grubun ötekileştirme algılarındaki değişiklik değerlendirilmiştir.

Bu bağlamda araştırmanın sonucunda uygulama grubunda kültürü, ırkı, dili ne olursa olsun her çocuk ile oynamaya; yabancı uyruklularla birlikte yaşama, yabancı uyruklu çocuklarla paylaşma, farklı uyruktan insanların ülkemize kabulü, farklı uyruktan bir ailenin evinde misafir olma, farklı uyruktan bir aile ile aynı apartmanda oturma, çok kısa saçlı kız arkadaşını yadırgama konularında gelişme görülmüştür. Uygulama grubu öğrencilerinin yabancı uyruklu olanlara ve farklı olanlara karşı ilk başta var olan ötekileştirme algısında araştırma sonunda olumluya evrilme söz konusudur.

Uygulama grubunun uygulama öncesinde yabancı uyruklulara ve farklı olanlara yönelik olumsuz duygu ve düşüncelerinin var olduğunu ancak yapılan çalışma sonunda bu olumsuz duygu ve düşüncelerde, ötekileştirme algısında olumlu yönde değişiklik olduğu ortaya çıkmıştır. Kitaplar okuduktan sonra uygulama grubu öğrencileri yabancı uyruktan insanları ve farklı olanları dışlamak, ötekileştirmek yerine onların yemeklerini, kültürlerini tanımak isteyen; onlarla arkadaş olmak isteyen, onların da birer insan olduğunun farkına varan bireyler hâline dönüşmüşlerdir. Bu durumda öğrencilerin ötekileştirme(me)ye ilişkin duygu, düşünce ve davranışlarının değiştiği söylenebilir.

Altıncı sınıf öğrencileri araştırma süreci öncesinde yabancı uyruklularla ilgili sorularda olumsuz duygu ve düşüncelere sahipken, onlara yönelik sorularda genellikle kararsız veya olumsuz olanı işaretleme eğilimindeyken araştırma sürecinin sonunda yabancı uyrukluların barınma, sevilme, çocuksa oyun oynama, gibi ihtiyaçlarının var olduğu ve var olan bu farklılıkların aslında bizim için bir zenginlik olduğu, bu farklı insanları tanımadan ön yargılı davranmamak gerektiği gerçeğinin farkına varmışlardır. Bu durum öğrencilerin ötekileştirme(me)ye ilişkin farkındalıklarını ortaya koymaktadır.

Araştırmanın sonunda herhangi bir çalışma yapılmayan sınıfta ise yabancı uyruklu insanlarla etkileşim hâlinde olma, farklı uyruktan biriyle oyun oynama, farklı uyruktan bir aileyle komşu olma, farklı uyruktan insanların ülkemize kabulü, farklı olanı yadırgamama konularında herhangi bir gelişim gösterilmediği söylenebilir. Uygulama yapılmayan grubun öğrencileri, yabancı uyruklu insanların veya farklı olanların birer insan olduğu,

onların da barınma, sevmeye, sevilme gibi ihtiyaçlarının olduğu düşüncesine erişemedikleri gözlenmiştir.

Uygulama yapılmayan grubun öğrencilerin sürecin başında farklı olana hoşgörü ile yaklaşmaya, farklı uyruktan insanlarla etkileşim hâlinde olmaya pek sıcak bakmadıkları söylenebilir. Yine aynı grupta sürecin sonunda da herhangi bir duygu, düşünce değişiminin olmadığı; öğrencilerde var olan ötekileştirme algısının devam ettiği, ilk uygulamalarda olumsuz veya kararsız olanı işaretleme eğilimlerinin son uygulamalarda da görüldüğü fark edilmiştir. Uygulama yapılmayan grubun öğrencilerinde, sürecin başında var olan ötekileştirme algısı sürecin sonunda da olumsuz bir şekilde devam etmiştir. Ötekileştirme algısında olumluya evrilme söz konusu değildir.

Sonuç olarak uygulama grubu öğrencilerinin ötekileştirme algısında değişiklik, olumluya geçiş, ötekileştirmeye meydana gelirken uygulama yapılmayan grubun öğrencilerinin ötekileştirme algısında değişiklik, olumluya geçiş söz konusu değildir.

5.2. ÖNERİLER

5.2.1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

Son yıllarda savaşların artmasıyla beraber ülkemizde de mülteci ve sığınmacı sayısının arttığı bilinen bir gerçektir. Bu durum toplumda kutuplaşmalara, biz ve bizden olmayanlar diye iki grubun varlığının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Toplumdaki bu ayrışma insanların birbirine nefret söylemlerinin artmasına hatta davranışa dökülmeye bile başlamıştır. Öğrencilerin toplumda var olan farklıyı ötekileştirmemesi için, yabancı uyruklu insanlara saygı ve hoşgörü ile yaklaşmak için, birbirlerine saygı duyan sentez bir toplumun inşası için çocuk edebiyatı ürünlerinden faydalanılabilir.

Bu türden kitapların varlığı konusunda öğretmenler bilgilendirilmelidir. Kitapların varlığından öğretmenleri haberdar etmek için çocuk edebiyatı ürünlerine dair ve öğretmenlere yönelik kılavuz kitaplar yayımlanmalıdır.

5.2.2.İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

Ötekileştirmemeye yönelik yapılan bu eylem araştırması sadece 6. sınıf öğrencilerinden belirlenen grup ile sınırlı kalmıştır. Aslında ötekileştirmeme toplumun tamamını ilgilendiren sosyal bir konudur. Bundan sonra benzer şekilde yapılacak olan çalışmalarda farklı düzeydeki öğrenciler ve veliler de bu sürece dâhil edilebilir, ev ziyaretleri yapılabilir. Öğrencilerle velilerin bir arada çalışmalarına olanak sağlayacak

düzenlemeler yapılabilir. Hem de yapılabilecek olan böyle bir çalışmayla okul aile arası iş birliği de artabilir.

KAYNAKÇA

- Adıbatmaz, M. (2017). *Sığınmacı Çocukların Karşılaştığı Zorbalık ve Ötekileştirme Yaşantılarının sosyal Dışlanma Bağlamında İncelenmesi*. Karabük Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Karabük.
- Akkılıç, S. (2018). *Bir Ötekileştirme Mecrası Olarak sosyal Medya: Ekşi Sözlük ve Ermeniler*. Hacettepe Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akpınar S. ve Şahin B. (2017), Orhan Pamuk Romanlarında Öteki, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, Cilt 5, Sayı 11, Say 330-344.
- Andrew K, Richards R, Gaudreault KL, Starck JR & Mays Woods A: (2018). Physical Education Teachers Perceptions of Perceived Mattering and Marginalization. *Physical Education and Sport Pedagogy*. 23:4, 445-459.
- Başak, C. (2011). *Mülteciler, Sığınmacılar, Yasa Dışı Göçmenler*. Ankara: Sonsöz Yayıncılık.
- Bolick CM, Adams R., Willox L. (2010). The Marginalization of Elementary Social Studies in Teacher Education. *Social Studies Research & Practice (Board of Trustees of the University of Alabama)*. 5.2.
- Bracken D, Deane L, Marrissette L. (2009). Desistance and Social Marginalization: The Case of Canadian Aboriginal Offenders. *Explorations in Theories of Desistance: Societal-Level Approaches*. 13: 61-78.
- Brown KD. (2005). Estanian Schoolscapes and the Marginalization of Regional Identity in Education. 37: 78-79.
- Çapar, M. (2004). *Türk Ulusal eğitim Sisteminde Öteki ve Ötekileştirme*. Hacettepe Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Doğan, F. (2019). *Yabancı ile Bir Arada Yaşama ve Ötekileştirme: Mardin Halkının Bakışından Suriyeli Sığınmacılar*. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın..
- Ferrance, E. (2000). Action research: themes in education. USA: Northeast and Islands Regional Educational Laboratory at Brown University.

goc.gov.tr (2019). 26.05.2020 tarihinde <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler> sayfasından erişilmiştir.

Güler, Z. (2011) Fuzûlî'nin Divanına Sosyal Psikoloji Açısından Bir Bakış (Ötekileştirilmiş Fuzûlî), *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Say 7, Adıyaman.

Güneş, M. (2015) Abdulrazak Gurnah'nın Cennet Romanında Doğu Topluluklarındaki Ötekileştirme ve Kaybolan Kimlikler, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Say 37.

<http://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Population%20Dynamics%20in%20Post-2015%20FINAL.pdf,27.6.2016>).

Karasar N. (2002). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayınları.

Kavcar, C. (1982) Edebiyat ve Eğitim. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğt. Bil. Fak. Yay. (No:119).

Kılıç Z. (2018) Klâsik Türk Şiirinde Yabancılaşma, Yalnızlık, Ferdiyetçilik ve Ötekileştirme, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9), 237-242.

Kocadağ, Ş. (2019). *Sosyal Bilgiler Ortaokul Öğretim Programının Ötekileştirme Olgusu Açısından Değerlendirilmesi*. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.

Köklü, N. (2001). Eğitim eylem araştırması – öğretmen araştırması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 34(1-2), 35-43.

Kuzu, A. (2009). Öğretmen yetiştirme ve mesleki gelişimde eylem araştırması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 425-433.

Laureano J, Konukman F, Gümüşdağ H, Erdoğan Ş, Hoon Yu S, Çekin R (2014). Effects of Marginalization on School Physical Education Programs: a Literature Review. *Physical Culture and Sport Studies and Research*. 64: 29-40.

Meriç, C. (1986). *Çocuk Edebiyatı, Kültürden İrfana*, İstanbul: İnsan Yayınları

Messiou K. (2006). Conversations With Children: Making Sense of Marginalization in Primary School Setting. *European Journal of Special Needs Education*. 21: 39-54.

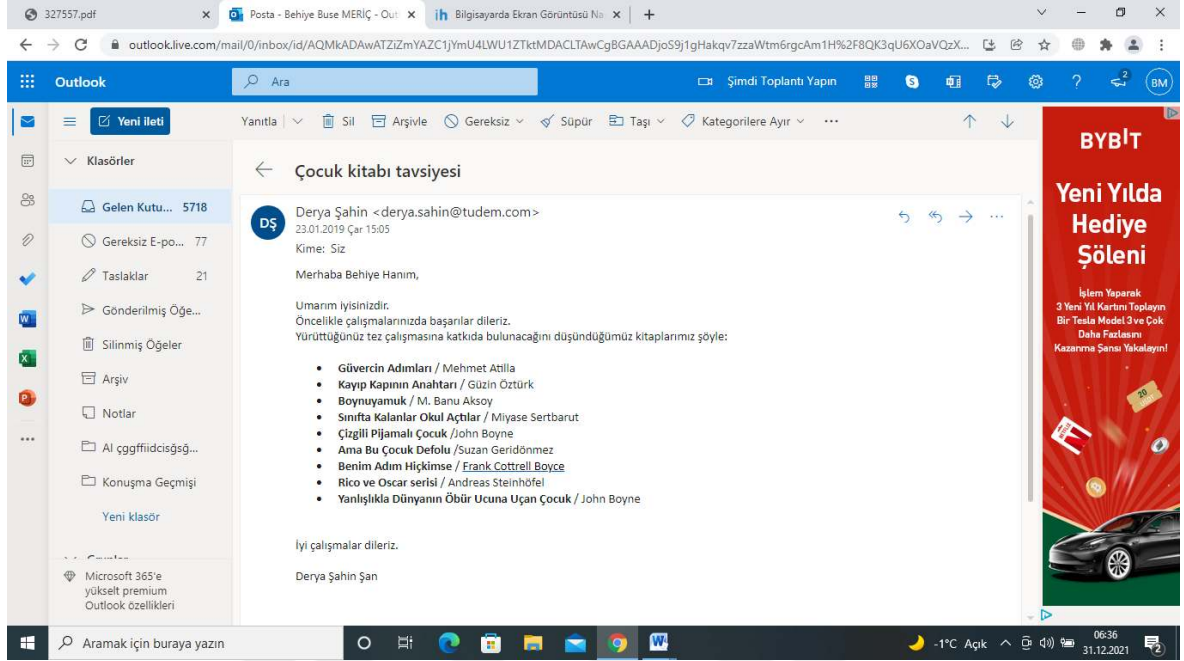
- Nahya, Z. (2010). *Avrupa Birliği Bağlamında İmge ve Ötekileştirme: Bir Grup Ankara Üniversitesi ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi Öğrencisi Örneği*. Ankara Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ntvmsnbc.(2020) 20.05.2020 tarihinde <http://arsiv.ntv.com.tr> adresinden erişilmiştir.
- O'Brien, R. (2003). An Overview of the Methodological Approach of Action Research. Theory and
- Öncü, E.Ç. (2015). *Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcılık ve Geliştirilmesi*. Ankara: Pegem Akademi
- Önder, A. (2007). *Arap ve İran Entelektüellerinin Oksidentalizm Bağlamında Batıyı Ötekileştirmesi*. Marmara Üniversitesi/ Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Özer, S. (2015). *Cumhuriyet Sonrası Türk Ulusal Kimliğinin Oluşturulmasında Ötekileştirme Tartışması*. Erciyes Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Öztürk, A. (2018). *Ötekileştirmenin İnşası ve Etkinliği Bağlamında Televizyon Haberleri: Suriyeli Sığınmacılar*. İstanbul Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pena EV. (2014). Marginalization of Published Scholarship on Students With Disabilities in Higher Education Journals. *Journal of College Student Development*. Johns Hopkins University Press. 55: 30-40.
- Sever, S. (1995). Çocuk kitaplarında bulunması gereken yapısal ve eğitsel özellikler. *Abece Eğitim ve Ekin ve Sanat Dergisi*, 107: 14-15.
- Sever, S. (2013). *Çocuk ve Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Swann, C. (2002). Action research and the practice of design. *Massachusetts Institute of Technology Design Issues*, 18(1), 49-61.
- Şirin, M. R. (2007). *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış- Çocuk Edebiyatı Nedir Ne Değildir?*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şirin, M. R. (2012). *Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Ders Notları*, Marmara Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü (2008-2012).
- Taşdelen, V. (2006). Edebiyat Eğitimi: Hermeneutik Bir Yaklaşım. *Milli Eğitim Dergisi*, 34 (169),0-0.
- Toprak, B. (2009). *Türkiye'de farklı olmak*. İstanbul: Metis Yayınları.

- Türkçe Sözlük. (2005). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 444-10.
- Türkyılmaz, M. (2015). Çocuk Edebiyatıyla Ötekileştirme(me). *Education Sciences*, 10 (4), 305-318. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/nwsaedu/issue/19842/212565>
- unicef.org (2021). 28.12.2021 tarihinde <https://www.unicef.org> sayfasından erişilmiştir.
- United Nations Population Fund UNFPA (2013). *Population Dynamics in the Post 2015 Development Agenda: Report of the Global Thematic Consultation on Population Dynamics, The World We Want*.
- Wedin A. (2015). Non- challenging Education and Teacher Control as Factors For Marginalization of Students in Diverse Settings. *International Electronic Journal of Elementary Education*. 7:2, 169-188.
- Yalçın S. (2008), Rusya’da Yaşayan Türklerin Konuşma Dillerinin Yazı Diline Dönüştürülme Süreci Ve Ötekileştirme Ekseninde İzlenen Dil Politikaları, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 1937-1952 s. Ankara,2008.
- Yener, M. (2007). Masal Öykü ve Şiirlerle Duygu Eğitimi, II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (7. Baskı). Ankara:Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım A. (2019). Günlük Yaşamda Farklılıkları Ötekileştirmek Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma. Selçuk Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Zariç, M. (2010). Ötekileştirmeden Bütünleşmeye Hüseyin su Öyküleri, Yüzüncü Yıl Üniversitesi *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19:5-20.

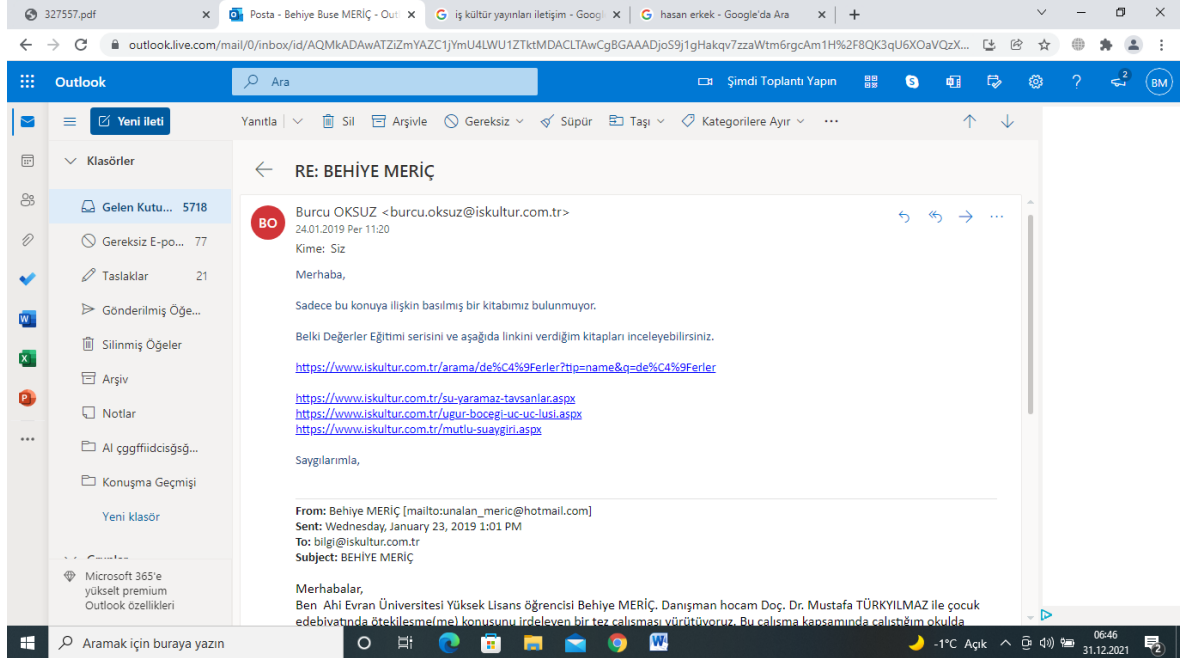
EKLER

- EK 1.** Tudem Yayınları Kitap Tavsiye Listesi
- EK 2.** İş Kültür Yayınları Kitap Tavsiye Listesi
- EK 3.** Yapı Kredi Yayınları Kitap Tavsiye Listesi
- EK 4.** Günışığı Kitaplığı Kitap Tavsiye Listesi
- EK 5.** Prof. Dr. Ali Gültekin'in Kitap Tavsiye Listesi
- EK 6.** Dr. Öğr. Üyesi Tacettin Şimşek'in Kitap Tavsiye Listesi
- EK 7.** Prof. Dr. Namık Kemal Şahbaz'ın Kitap Tavsiye Listesi
- EK 8.** Prof. Dr. Nejdet Neydim' in Kitap Tavsiye Listesi
- EK 9.** Miyase Sertbarut' un Kitap Tavsiye Listesi
- EK 10.** Gülten Dayıoğlu' nun kitap Tavsiye Listesi
- EK 11.** Aytül Akal' ın Kitap Tavsiye Listesi
- EK 12.** Ayşe Yamaç' ın Kitap Tavsiye Listesi
- EK 13.** Ayla Çınaroğlu' nun Kitap Tavsiye Listesi
- EK 14.** Ebru Akkaş Kuseyri' nin Kitap Tavsiye Listesi
- EK 15.** Serpil Ural' ın Kitap Tavsiye Listesi
- EK 16.** Zübeyde Seven Turan' ın Kitap Tavsiye Listesi
- EK 17.** Füsün Çetinel' in Kitap Tavsiye Listesi
- EK 18.** Ö:T:E:K:İ Gizli Topluluk Kitabının Plan ve Etkinlikleri
- EK 19.** Yurdumu Özledim Kitabının Plan ve Etkinlikleri
- EK 20.** Konrad ya da Konserve Kutusundan Çıkan Çocuk Kitabının Plan ve Etkinlikleri
- EK 21.** Öteki Çocuklar Kitabının Plan ve Etkinlikleri
- EK 22.** Çizgili Pijamalı Çocuk Kitabının Plan ve Etkinlikleri
- EK 23.** Resmi Yazışma İzin Belgesi
- EK 24.** Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu
- EK 25.** Anket

Ek 1. Tudem yayınları kitap tavsiye listesi

Ek 2. İş kültür yayınları kitap tavsiye listesi

Ek 3. Yapı kredi yayınları kitap tavsiye listesi

The screenshot shows an Outlook email client interface. The email is titled "YKY - Ötekileştirmeye Dair Kitaplarımız" and is addressed to Behiye Buse MERİÇ. The email content includes a list of book recommendations from the YKY (Yapı Kredi) publishing house. The list includes titles such as "Çocuk Olmaya Hakkım Var (Alain Serres)", "Çabuksığınlar (Jean Claude Grumberg)", "Erkek Çocuk Hakları Bildirgesi (Elisabeth Brami)", "Kız Çocuk Hakları Bildirgesi (Elisabeth Brami)", "Aramızda Beyaz Bir Çizgi (Çiğdem Kaplangı)", "Mantova'nın Cüceleri (Gianni Rodari)", "Görünmez Arkadaşım (Lucia Tumiati)", and "Büyük Beyaz Tavşan (Michael Escoffier)". The email also mentions Andersen's fairy tales and the importance of children's books in shaping their worldview.

Merhaba Behiye Hanım,

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık'tan Güntülü ben. Umarım iyisinizdir. Tez çalışmanızda dair yayınevimize yazmışsınız, bizim kitaplarımızdan özellikle aşağıda adı geçenler üzerinde durabilirsiniz. Bu kitaplar yabancılık, "öteki", ötekileştirme, farklılıkların zenginliği gibi konular üzerinde duran çocuk edebiyatının iyi örnekleri aynı zamanda.

Çocuk Olmaya Hakkım Var (Alain Serres)
Çabuksığınlar (Jean Claude Grumberg)
Erkek Çocuk Hakları Bildirgesi (Elisabeth Brami)
Kız Çocuk Hakları Bildirgesi (Elisabeth Brami)
Aramızda Beyaz Bir Çizgi (Çiğdem Kaplangı)
Mantova'nın Cüceleri (Gianni Rodari)
Görünmez Arkadaşım (Lucia Tumiati)
Büyük Beyaz Tavşan (Michael Escoffier)

Andersen Masalları'ndan Çirkin Ördek de size masal üzerinden yapılacak bir çalışma için belki fayda sağlar, biz çocuklar için resimlendirilmiş bir versiyonunu yayımladık bu masalı.

Bu kitaplardan Çocuk Olmaya Hakkım Var, Erkek Çocuk Hakları Bildirgesi ve Kız Çocuk Hakları Bildirgesi hem bireysel hak ve özgürlükler, hem de köktürülük, dezavantajlı gruplar ve kültürel farklılıklar üzerinde duran kitaplarımız. Çabuksığınlar, savaş yüzünden kaçmak zorunda kalan sığınmacı bir ailenin uyum sağlama hikâyesi. Yine Lucia Tumiati'nin Görünmez Arkadaşım hikâyesi evrenden uzaklaşıp yeni bir yere uyum sağlamak zorunda kalan bir çocuğun hikâyesiyle bireysel ve kültürel farklılıklar üzerinde de duruyor. Büyük Beyaz Tavşan ötekileştirme sorunu ve farklılıkların zenginliği temalarına sahipken, Aramızda Beyaz Bir Çizgi sınırların ve savaşların çocuklar üzerindeki etkilerine dair, Mantova'nın Cüceleri de yine kendini tanıma ve ifade etme, barış ve ötekileştirme sorunu üzerine.

Umarım yardımcı olabilmişizdir. Sormak istediğiniz bir şey olursa maille ya da aşağıda yazan telefon numaramdan ulaşabilirsiniz bana.

Ek 4. Gümüşığı Kitaplığı Kitap Tavsiye Listesi

The screenshot shows an Outlook email client interface. The email is titled "kitap" and is addressed to Behiye Buse MERİÇ. The email content includes a list of book recommendations from the Gümüşığı Kitaplığı. The list includes titles such as "John Boyne, Yanlışlıkla Dünyamı Üstüme Uçan Çocuk", "John Boyne, Çiğli Pijamalı Çocuk", "Pedro Hanna, ÖTEKİ", "Christine Nöstlinger, Konrad ya da Konserveli Kutusundan Çıkan Çocuk", "Ursula Wolff, Öteki Çocuklar", "Serpil Ural, Sarıktaki Yanan Mumlar", and "Jean Claude Grumberg, Çabuksığınlar". The email also mentions the importance of children's books in shaping their worldview.

Bunu niye yapıyorsunuz. Çünkü hangi kitapları okutacağımıza karar verme yöntemimiz "utmanlara sormak" olacak. Bunu tanz yazarken Yöntem başlığı altında uzun uzadıya yazacağız.

Benim konuya ilişkin tavsiyelerim ise

1. John Boyne, Yanlışlıkla Dünyamı Üstüme Uçan Çocuk
2. John Boyne, Çiğli Pijamalı Çocuk
3. Pedro Hanna, ÖTEKİ
4. Christine Nöstlinger, Konrad ya da Konserveli Kutusundan Çıkan Çocuk
5. Ursula Wolff, Öteki Çocuklar
6. Serpil Ural, Sarıktaki Yanan Mumlar
7. Jean Claude Grumberg, Çabuksığınlar

Kolay gelsin. Yine haberleşiriz.

As. Prof. Mustafa Turkyilmaz Ahi Evran University Education Faculty Department of Turkish Education KİTSEİHB Office: 0 280 280 11 62

Ek 5. Prof. Dr. Ali Gültekin'in kitap tavsiye listesi

Outlook interface showing an email from Ali Gültekin to Behiye Buse Meriç. The email content is as follows:

Re:

ALİ GÜLTEKİN <agulteki@ogu.edu.tr>
23.01.2019 Çar. 15:34
Kime: Siz

Behiye hanım merhaba. Bu konuda benim erdem yayınlardan çıkan COÇUK VE GENCLİK EDEBİYATI YAZILARI kitabımı efendinizse orada bu konuda gerek kitabın içinde gerek kaynakçasında bir çok kitap adıyla karşılaşacaksınız. Gülden dayıoglunun almanyayı konu edinen kitaplarını okumanı öneririm.yine Gülsüm Cengizin SUYUN RENGİ adlı kitabını da öneririm.
Çalışmalarında başarılar dilerim.
Prof. Dr. AL GULTEKİM

----- Orijinal Mesaj -----
Kimden: Behiye MERİÇ <unalan_meric@hotmail.com>
Kime: agulteki@ogu.edu.tr
Gönderilenler: Wed, 23 Jan 2019 13:36:10 +0300 (EET)
Konu:

Merhabalar,
Ben Ahi Evran Üniversitesi Yüksek Lisans öğrencisi Behiye MERİÇ. Danışman hocam Doç. Dr. Mustafa TÜRKÜYLMAZ ile çocuk edebiyatında ötekileşme(me) konusunu irdeleyen bir tez çalışması yürütüyoruz. Bu çalışma kapsamında çalıştığım okulda yabancı çocuklarla beraber okuyan Türk öğrencilere ötekileşme(meli) anlatan kitaplar okutmayı böylece biz büyüklerden çocuklara sirayet eden yabancılara yönelik bu olumsuz algıyı değiştirmeyi hedefliyoruz. Siz değerli hocamız Prof. Dr. Ali Gültekin'den bu amaca hizmet eden çocuk kitaplarını tavsiye etmenizi rica ediyorum. Şimdiden teşekkürler.

Behiye MERİÇ

Ek 6. Dr. Öğr. Üyesi Tacettin Şimşek'in kitap tavsiye listesi

Outlook interface showing an email from Tacettin Şimşek to Behiye Buse Meriç. The email content is as follows:

Re: Kitap Tavsiyesi

Tacettin Şimşek

1. Gülden Dayıoğlu, Yürdümü Özledim
2. Müge İplikçi, Kömür Karası Çocuk
3. Toprak Işık-Çiftçi Karıncalar Köleci Karıncalara Karşı
4. Yavuz Bahadıroğlu, Karıncalar Savaşı
5. Necdet Neydim, İsmail ve Babamın 68 Kuşağı
6. Habib Bektaş, Tombik Balık-Denizler Hepimizin
7. Nezihe Meriç, Alagün Çocukları
8. Melih Tuğtağ, Kim Bu Yeni Çocuk?
9. Gülsevin Kural, Umut Sokağı Çocukları
10. Gülsüm Cengiz, Ayşe'nin Günleri
11. Frank Cottrell Boyce, Benim Adım Hiç Kimse
12. Michael Morpurgo, Kelebek Aslanı

Not: İletimin ulaştığına dair geri bildirimde bulunur musunuz?

Kimden: "Behiye MERİÇ" <unalan_meric@hotmail.com>

Ek 7. Prof. Dr. Namık Kemal Şahbaz'ın kitap tavsiye listesi

The screenshot shows an Outlook email client interface. The email is titled "Re: Kitap Tavsiyesi" and is from Namık Kemal ŞAHBAZ <nksahbaz@mersin.edu.tr> dated 5.02.2019 Sal 14:51. The email content is in Turkish and discusses the importance of reading and provides a list of recommended books. The books listed are: 1) Güldem ŞAHAN, Topun İki Rengi; 2) Güldem ŞAHAN, Martı ve Savaş; 3) Güzin Öztürk, Kuş Olsam Evime Uçsam. The email also includes contact information for Prof. Dr. Namık Kemal ŞAHBAZ, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi, Yenişehir Kampüsü, Yenişehir/MERSİN, Cep: +90 533 739 2833. On the right side of the email, there is a promotional banner for "Market Alışverişlerine 50 TL Maximum Genç" with a "Ayrıntılı Bilgi" button.

Ek 8. Prof. Dr. Nejdet Neydim'in kitap tavsiye listesi

The screenshot shows an Outlook email client interface. The email is titled "Re: kitap tavsiyesi" and is from NEJDET NEYDİM <neydim@istanbul.edu.tr> dated 5.02.2019 Sal 13:43. The email content is in Turkish and discusses the importance of reading and provides a list of recommended books. The books listed are: Luca Bloom : Sınıf Meydan Savaşı; Peter Haertling, Benjamin Annayı Seviyor; Christine Nöstlinger: Kim Takar Salatalık Kralı. The email also includes contact information for Prof. Dr. Nejdet Neydim, İ.T. Edebiyat Fakültesi Çeviri Bölümü, Almanca Müfredatı, Tercümanlık-Anabilim Dalı, Tel: 0212 4400000 11973. The email also includes the title "Assoc. Prof. Dr. Nejdet Neydim" and the affiliation "İstanbul University, Faculty of Letters, Department of Translation Studies". On the right side of the email, there is a promotional banner for "Market Alışverişlerine 50 TL Maximum Genç" with a "Ayrıntılı Bilgi" button.

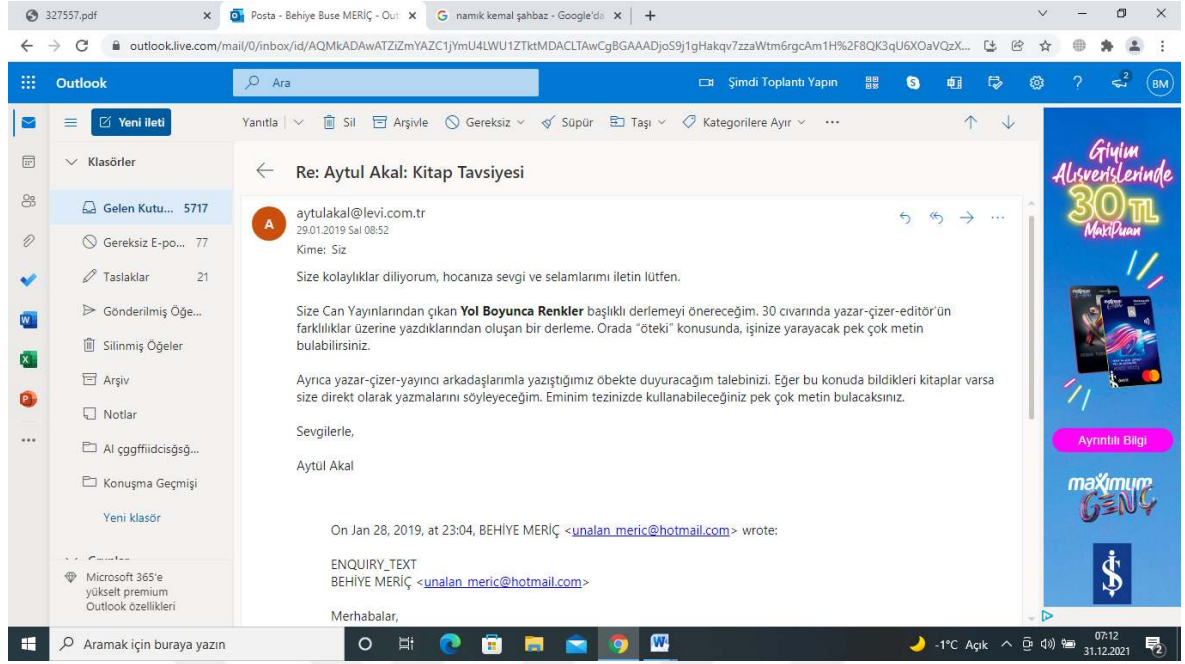
Ek 9. Miyase Sertbarut' un kitap tavsiye listesi

The screenshot shows an Outlook web interface. The email is titled "Re: Kitap Tavsiyesi" and is from Miyase Sertbarut <miyases@gmail.com> dated 26.01.2019 05:38. The email content is in Turkish and discusses book recommendations. It mentions "Merhaba Sevgili Behiye Meriç," and "Çok insanı bir tez üzerinde çalışmaya başlamanız kutluyorum." It also mentions "Ben Ahi Evran Üniversitesi Yüksek Lisans öğrencisi Behiye MERİÇ, Danışman hocam Doç. Dr. Mustafa TÜRKİYILMAZ ile çocuk edebiyatında ötekileşme(me) konusunu irdeleyen bir tez çalışması yürütüyoruz." The email ends with "Siz değerli Miyase SERTBARUT'tan bu amaca hizmet eden çocuk kitaplarını tavsiye etmenizi rica ediyorum. Şimdiden teşekkürler."

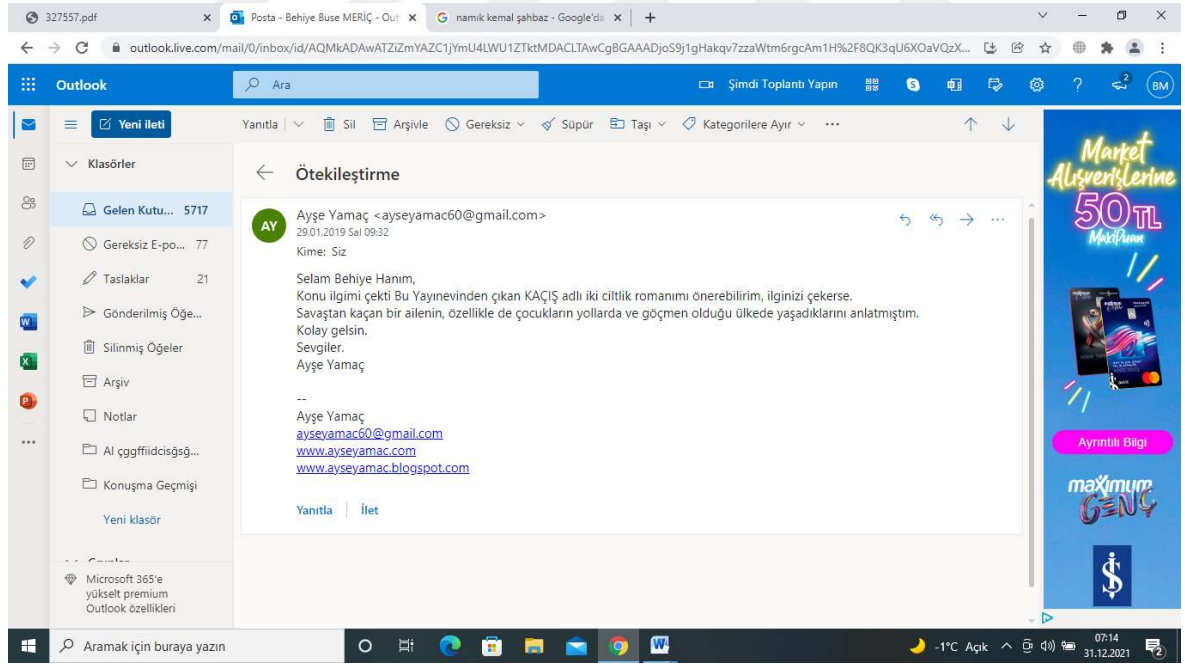
Ek 10. Gülten Dayıoğlu' nun kitap tavsiye listesi

The screenshot shows an Outlook web interface. The email is titled "RE: Kitap Tavsiyesi" and is from Gülten Dayıoğlu <gulten@gultendayioğlu.com> dated 26.01.2019 18:23. The email content is in Turkish and discusses book recommendations. It mentions "Merhaba Sayın Doç. Dr. Mustafa Türkyılmaz ve merhaba Sevgili Behiye Meriç kızım," and "Ötekileştirme konusundaki çabalarınıza saygı duyuyorum. Hatta teşekkür ediyorum. Almanca'ya da çevrilmiş olan YURDUMU ÖZLEDİM adlı çocuk romanımla ben de Almanya'daki Türk çocuklarının ötekileştirme sorunlarını irdelemiştim. Belki katkısı olur. Selamlar. Gülten Dayıoğlu". The email ends with "Siz değerli Gülten DAYIOĞLU'ndan bu amaca hizmet eden çocuk kitaplarını tavsiye etmenizi rica ediyorum. Şimdiden teşekkürler." and "Behiye MERİÇ 05434904547".

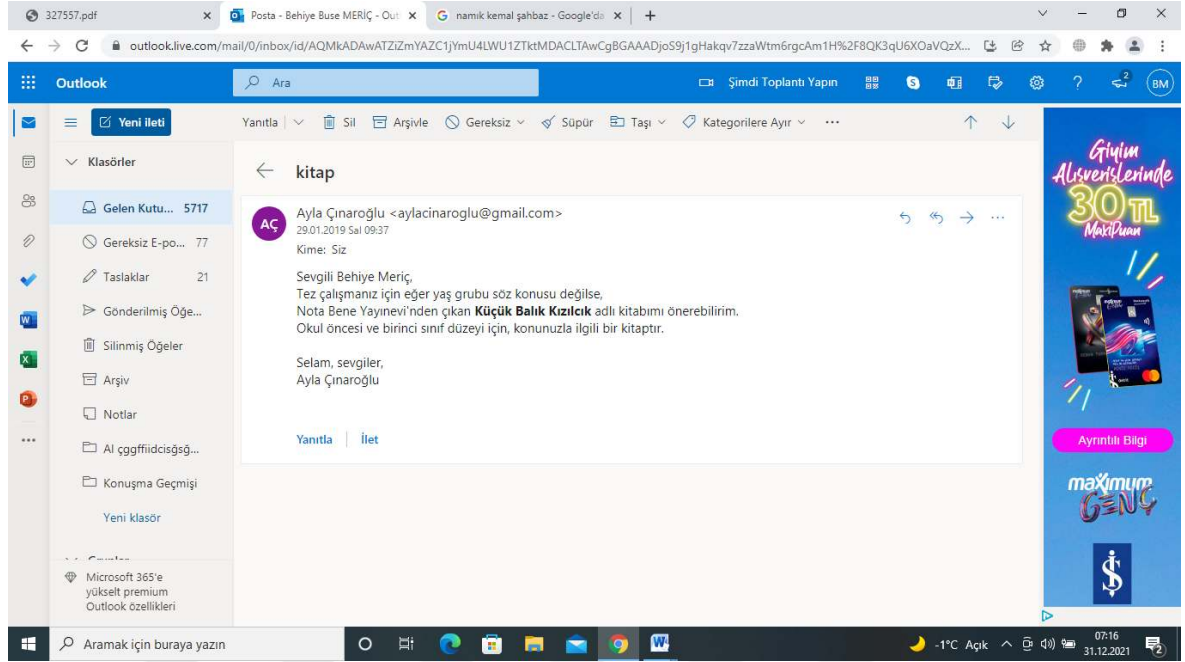
Ek 11. Aytül Akal' ın kitap tavsiye listesi

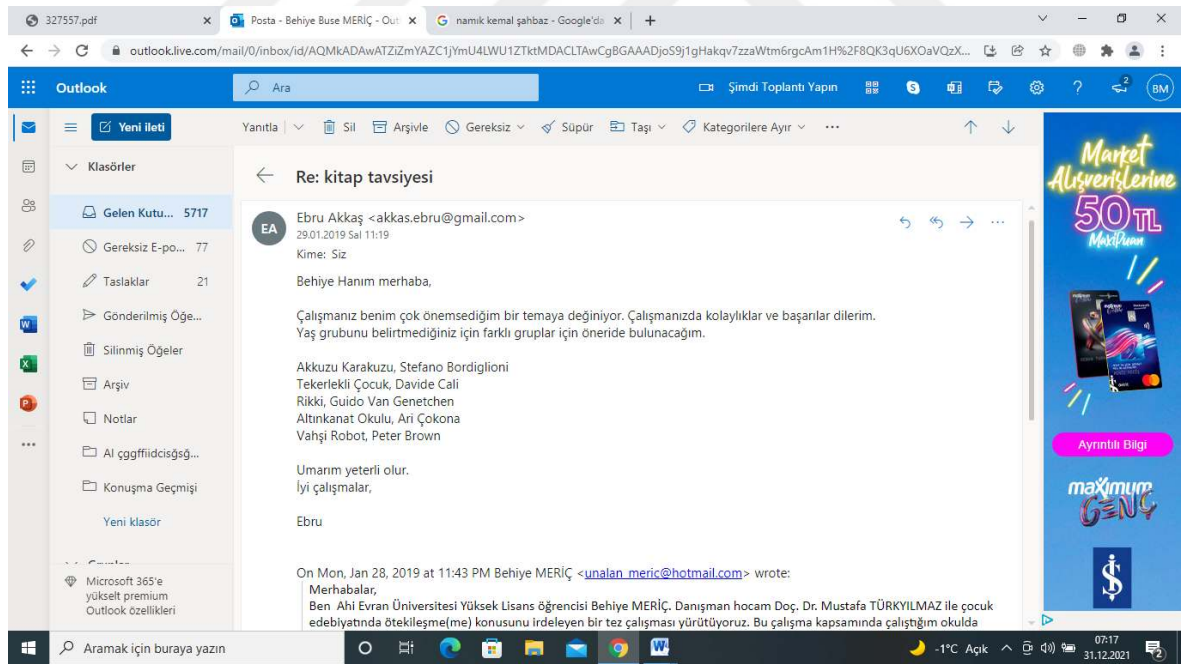
Ek 12. Ayşe Yamaç' ın kitap tavsiye listesi

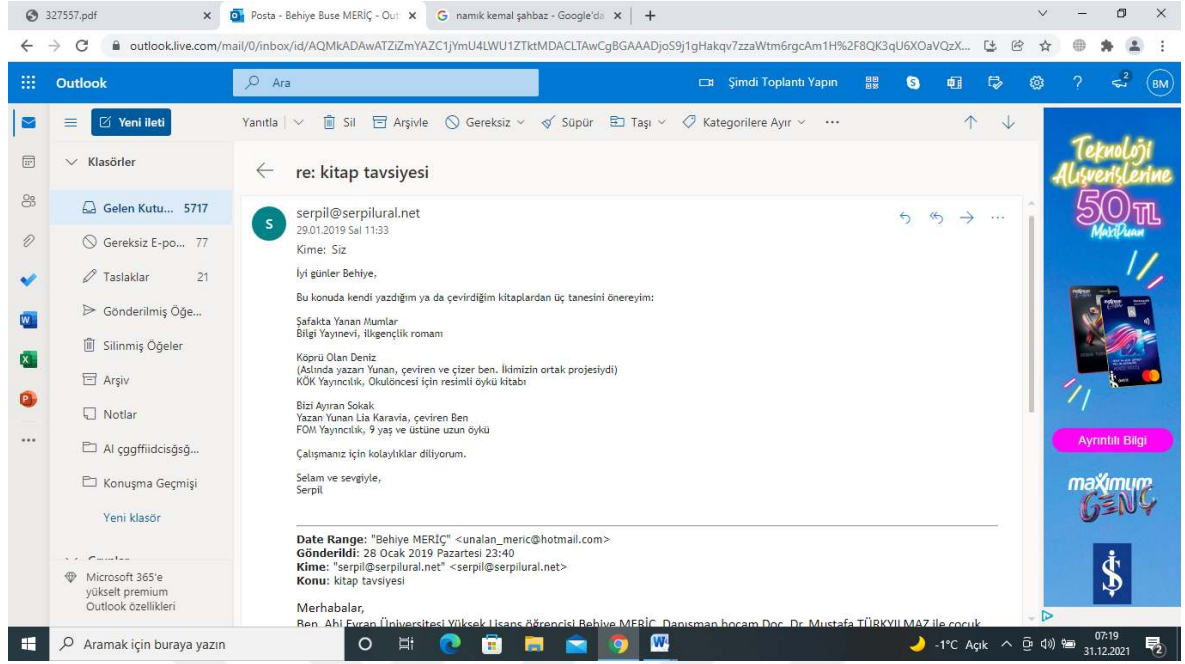
Ek 13. Ayla Çınaroğlu' nun kitap tavsiye listesi

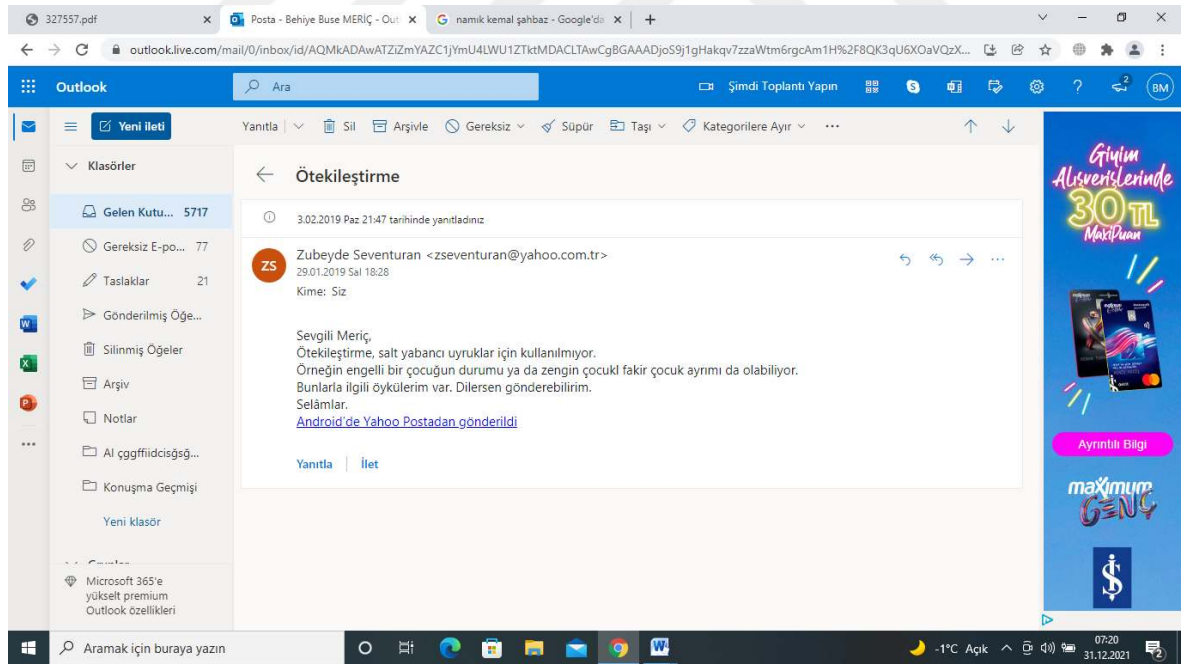
Ek 14. Ebru Akkaş Kuseyri' nin kitap tavsiye listesi

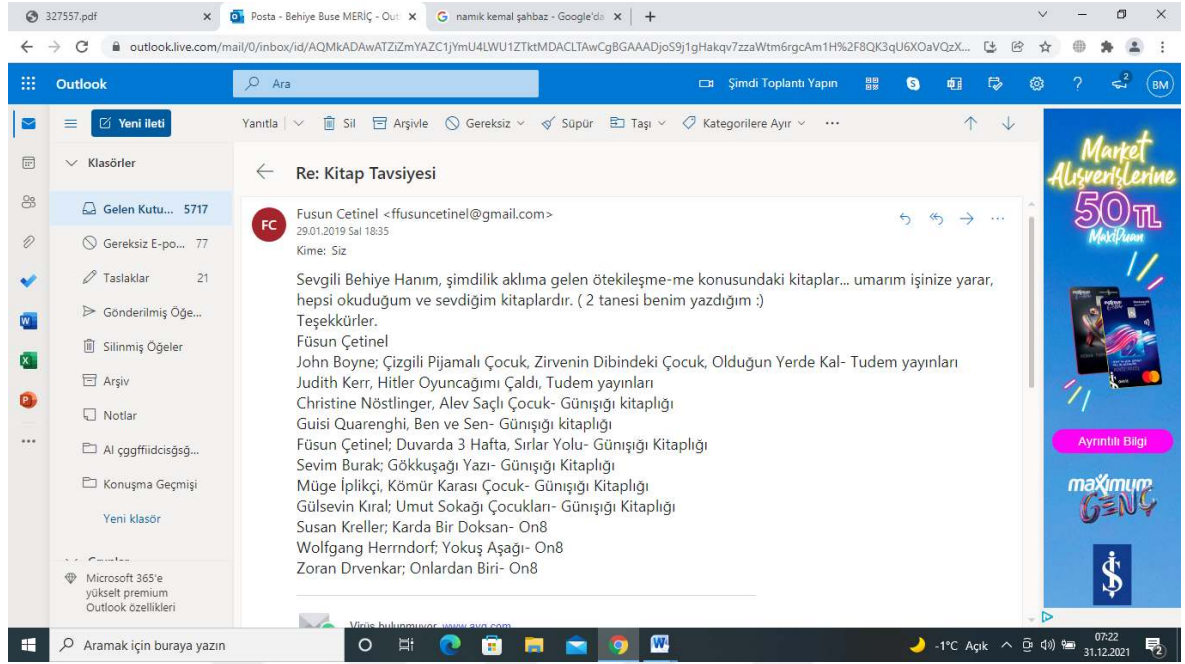
Ek 15. Serpil Ural'ın kitap tavsiye listesi

Ek 16. Zübeyde Seven Turan'ın kitap tavsiye listesi

Ek 17. Füsün Çetinel'in kitap tavsiye listesi

Ek 18. Ö.T.E.K.İ Gizli Topluluk kitabının plan ve etkinlikleri

Dersin adı	TÜRKÇE
Sınıf	6
Metnin Adı	Ö.T.E.K.İ GİZLİ TOPLULUK (ÖTEKİLEŞTİRME DEN SEVGİYE)
Konu	Ö.T.E.K.İ GİZLİ TOPLULUK ROMANININ ÖTEKİLEŞTİRME(ME)YE OLAN ETKİSİ
Önerilen Süre	40+40 DK (2 ders saati)
Öğrenci Kazanımları /Hedef ve	OKUMA Akıcı Okuma T.5.3.1. Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur. T.5.3.2. Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur.

Davranışlar	T.5.3.4. Okuma stratejilerini kullanır. Söz Varlığı T.5.3.5. Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder. Anlama T.5.3.12. Metin türlerini ayırt eder. T.5.3.14. Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler. T.5.3.18. Metinle ilgili sorular sorar. T.5.3.19. Metinle ilgili sorulara cevap verir. T.5.3.30. Metindeki gerçek ve kurgusal unsurları ayırt eder.
Kavramlar, Semboller/Davranış Örüntüsü	Çocukluk, Tiyatro, Gerçek ve Hayali Ögeler, Eleştirme, Analiz, Sentez, Değerlendirme
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Yaratıcı Drama Soru-cevap, Anlatım, Katılımlı dinleme, Açıklayıcı Anlatım, inceleme, uygulama, Resim çizme
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	Boyama Kalemleri, Çalışma Kâğıtları, Rafya, A4 kâğıtları, göz bandı
•Dikkati Çekme	“Beş parmağın beşi de bir değildir.” Atasözü neyi anlatıyor? Herkesi birbirinden ayıran farklı özellikler olduğu söylendi. Çocuklara sizi diğer insanlardan ayıran en önemli özelliğiniz ne diye sorulur. Ve bu farklılıklar size neler hissettiriyor sorusu yöneltildi. Etrafınızda gördüğünüz tüm insanlar aynı mı? Peki tüm insanlar aynı olsaydı dünya nasıl

	olurdu? İnsanları birbirinden ayıran özellikler neden önemlidir? Soruları öğrencilere soruldu ve böylece dikkat çekme süreci tamamlandı.
•Güdüleme	Bu dersimizde “Ö.T.E.K.İ GİZLİ TOPLULUK” adlı kitabı inceleyeceğiz.. Bu kitabı okuduktan sonra sokakta gördüğünüz insanlara yönelik farkındalık kazanmış olacaksınız. Arkadaşlarınızı farklı özelliklerinden dolayı yargıladığınız, dışladığınız oldu mu hiç? Tüm arkadaşlarınız aynı boyda, aynı kiloda, aynı saç ve göz rengine sahip... kısaca birbirinin kopyası bireyler olsaydı nasıl olurdu Dünyada sadece siyah ve beyaz renkler olsa dünya nasıl bir yer olurdu? Göz doktoru görme bozukluğunuz olduğunu söyleyip size gözlük yazdı. Okula gözlüklerinizle geldiniz neler olur? Sizler de kendinizi kitabın ana karakteri Franz Kopf’ un yerine koyun. Bir gün doktora gidiyorsunuz ve göz tembelliği olduğunuzu öğreniyorsunuz. Ertesi gün okula göz bandı takarak geliyorsunuz. Neler hissedersiniz? Soruları öğrencilere yöneltildi ve böylece farklı olmanın nasıl olduğu hissettirildi.
Gözden Geçirme	Göz bantları masanın üzerine yerleştirildi.
•Derse Geçiş	Öğrencilere takmaları için göz tembelliği hastalığında kullanılan birer göz bandı verildi. Herkes göz bandını taktı ve neler hissettiğini anlattı. Ardından öğrencilere şu sorular yöneltildi: Yarın okula bu şekilde göz bandı takarak gelmeniz gerekiyor. Okul bahçesine girdiğiniz andan itibaren neler yaşayabilirsiniz. Hayal edin ve anlatın. Okulda göz bandı ile dolaşırken arkadaşlarınız tarafından Bir dışlama veya alaya maruz kalır mısınız? Bu dışlanma neticesinde neler hissedersiniz? . Göz bandı etkinliği yapıldıktan ve sorular sorulduktan sonra öğrencilere kitabın

ana karakteri Farnz Kopf'un aslında normal bir çocukken taktığı bir göz bandı ile bir anda anormal bir çocuğa dönüştüğü ve hayatta anormal konuma düşmenin aslında çok kolay olduğu, Franz nasıl bir anda anormal çocuk olduysa bizlerin de bu hayatta bir gün çok kolay bir şekilde anormal insan olabileceği anlatıldı.

Tiyatro Etkinliği

- Metnin başlığı hakkında öğrenciler konuşturuldu.
- Öğrencilerin dikkati metin üzerine çekildi.
- Metinde bazı bölümler öğretmen tarafından örnek olarak okundu. Okuma esnasında ses, beden dili, jest ve mimikler en etkili şekilde kullanıldı. Kitapta geçen olaylar canlandırıldı.
- Cümle ve kelime vurgusu yerinde yapıldı.

Okuma süreci bittikten sonra:

Suat'ın yerinde olsanız ne hissederdiniz ve sonrasında nasıl davranırdınız?

Metne başka hangi başlıklar verilebilir?

Suat sizin sınıfınıza gelse siz nasıl davranırdınız?

Etrafınızda böyle farklı özellikleri olan arkadaşınız var mı?

İnsanları farklılıklarından dolayı dışlamak doğru bir davranış mı?

Soruları üzerine cevaplar alındıktan sonra çocuklara ötekileştirme hakkında bilgi verildi.

Çocuklara kendileri için bir renk belirlemeleri ve hangi renkleri neden tercih ettikleri soruldu. Tercih ettikleri renkler ile A4 kâğıdının tamamı boyandı. Boyama etkinliği bittikten sonra tüm kâğıtlar toplandı ve kâğıtlarının uçları delinerek rafya ile birbirine bağlandı. Tüm kâğıtlar birleştirildikten sonra üzerine “ EN GÜZEL GÖKKUŞAĞI FARKLI RENKLERİN BİR ARAYA GELMESİYLE OLUŞUR” etiketi takıldı.

Ek 19. Yurdumu Özledim kitabının plan ve etkinlikleri

Dersin adı	TÜRKÇE
Sınıf	6
Metnin Adı	YURDUMU ÖZLEDİM
Konu	YURDUMU ÖZLEDİM ROMANININ ÖTEKİLEŞTİRME(ME)YE ETKİSİ

Önerilen Süre	40+40 dk(2 ders saati)
Öğrenci Kazanımları /Hedef ve Davranışlar	OKUMA Akıcı Okuma Görsel okuma yapar. Metnin görsellerini yorumlar. Anlama . Görsellerle ilgili soruları cevaplar. Görsellerin ana fikrini belirler. Empati kurarak kendini görseldeki kişilerin yerine koyar.
Kavramlar, Semboller/Davranış Örüntüsü	Empati, Analiz, Sentez, Değerlendirme
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Görsel Okuma Soru-cevap, Anlatım, Katılımlı dinleme, Açıklayıcı Anlatım, inceleme, uygulama
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	Slaytlar, A4 kağıdında resimler
•Dikkati Çekme	Slaytlar açıldı ve çocuklara izlettirildi. Neler hissettikleri soruldu. Sokakta kalmış bir çocuk gördünüz mü? Sokakta kalmış herhangi bir insana yardımcı oldunuz mu? Savaştan kaçmış bir çocuk gördünüz mü? Etrafınızda çöpten bir şeyler toplayan bir çocuk gördünüz mü? Soruları ile dikkat çekildi.
•Güdüleme	Bu dersimizde “YURDUMU ÖZLEDİM” adlı kitabımızı inceleyeceğiz, denildi. Bu kitabı okuduktan insanlara empati ile yaklaşmayı öğrenmiş olacaksınız. Sizce dersin başında izlemiş olduğumuz slaytlar ve okuduğunuz kitapla nasıl bir bağlantı kurabiliriz? Atıl sizce Almanya’ya gittiğinde nasıl sıkıntılar yaşamıştır?

	Hayal gücünüzü kullanın. Atıl Almanya’da slayttaki sıkıntıları yaşamış olabilir mi? Soruları öğrenciler derse güdüldü.
Gözden Geçirme	Bir şapka yapılır ve adı “EMPATİ ŞAPKASI” konuldu. Şapka tüm sınıfın görebileceği bir yere konuldu.
•Derse Geçiş - Dikkati çekme sorusu sorulduktan sonra öğrencilerden kitabın içeriğini kısaca anlatmaları istendi. - Slaytlarla ilgili öğrenciler konuşturuldu. - Görseller incelendi ve öğrencilerin dikkati şapka üzerine çekildi. Bu şapkanın ne işe yarayacağı ile ilgili sorular soruldu. - Ardından seçilen bir öğrencinin başına şapka takıldı. Öğrenciye kendini kitaptaki Atıl karakterinin yerine koyması istendi. Dil bilmeden, anne ve babasının zoruyla başka bir ülkeye gittiğinde neler hissedebileceği soruldu. - Ardından tüm öğrencilere şapka sırayla takıldı ve çeşitli sorular soruldu. Etkinlik sürecinde şu sorular: - Başka bir ülkede yaşarken arkadaşlarınız tarafında sadece Türk olduğunuz için dışlansanız, arkadaşlarınız sizinle bu sebeple oynamasa ne hissedersiniz? - Başka bir ülkede yaşarken kayboldanız neler hissedersiniz? - Başka bir ülkede dil bilmeden yaşamak sizce nasıldır? - Siz kendi ülkenizde mi yoksa başka bir ülkede mi yaşamak istersiniz? “Bülbülü altın kafese koymuşlar ille de vatanım demiş.” Atasözü sizce nasıl anlamlar içeriyor? - Peki şimdi ülkemizde yaşayan, anne ve babasının mecburiyetiyle buralara gelmiş olan yabancı uyruklu çocukların halini anladınız mı? - Sınıfınıza yabancı uyruklu bir arkadaşınız gelse kitabı okumadan önce ve sonra nasıl davranırdınız? - Bu çocukların ülkemize göç etmesinde kendilerinin bir suçu var mı? Soruları cevapları alındıktan sonra çocuklara UNICEF, Çocuk Hakları ve 20 Kasım Dünya Çocuk Hakları Günü hakkında bilgi verildi. Çocukların ne gibi haklarının olması gerektiğini düşünüyorsunuz sorusu ile beyin fırtınası yapıldı. Çocuklara dünyadaki tüm çocuklara bir şey armağan etme şansı olsaydı neyi neden tercih ettikleri soruldu. Ve ders bitirildi.	

Ek 20. Konrad ya da Konserve Kutusundan Çıkan Çocuk Kitabının Plan ve Etkinlikleri

Dersin adı	TÜRKÇE
Sınıf	6
Metnin Adı	KONRAD YA DA KONSERVE KUTUSUNDAN ÇIKAN ÇOCUK
Konu	KONRAD YA DA KONSERVE KUTUSUNDAN ÇIKAN ÇOCUK ROMANININ ÖTEKİLEŞTİRME(ME)YE ETKİSİ
Önerilen Süre	40+40 (2 ders saati)
Öğrenci Kazanımları /Hedef ve Davranışlar	OKUMA Akıcı Okuma Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur. Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur. Okuma stratejilerini kullanır. Söz Varlığı Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder. Anlama Metin konusunu belirler. Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler. Metinle ilgili sorular sorar. Metinle ilgili sorulara cevap verir. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.
Kavramlar, Semboller/Davranış	Çocukluk, Farklılık, Benzerlik, Ötekileştirme, Eleştirme, Analiz, Sentez, Değerlendirme

Örüntüsü	
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Yaratıcı Okuma Soru-cevap, Anlatım, Katılımlı dinleme, Açıklayıcı Anlatım, inceleme, uygulama,
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	Karton, makas, yapıştırıcı
•Dikkati Çekme	Sınıfa elinde bir şapka ile girilir. Çocuklara bunun empati şapkası olduğu söylenir. Empati kelimesinin anlamı tahmin ettirilir. Ardından sözlük anlamı kontrol ettirilir. Çocuklara şapkanın adının empati şapkası olduğu söylenir ve derse geçilir.
•Güdüleme	Bu dersimizde Konrad ya da Konserve Kutusundan Çıkan Çocuk kitabını işleyeceğiz. Bu kitabın ardından farklı olmak ya da aynı olmak ile ilgili görüşleriniz değişecek.
Gözden Geçirme	• Kitapta anlatılanlar kısaca hatırlatılır.
•Derse Geçiş • Dikkati çekme sorusu sorulduktan sonra “Farklı olmak iyi bir şey midir?” sorusu yöneltildi. • “Etrafındaki herkesle aynı olmak iyi bir şey midir?” sorusu soruldu. • Sınıfa farklı bir saç rengi olan bir arkadaşınız girse ne hissedersiniz? • Sokakta farklı giyimde birini görünce ne hissediyorsunuz? • Herkes aynı olmak zorunda mı? • Etrafınızdaki herkesin aynı giyimde aynı özellikte olduğunu görünce ne hissedersiniz? • Herkesle aynı olmak istediğiniz bir şey mi? Sorulan bu soruların ardından öğrencilerin kafasına empati şapkası takılır ve Bayan Bartolotti’ nin yerinde olsaydınız Konrad gibi aşırı düzgün bir çocuk posta ile size gelseydi ne hissederdiniz? Sorusu soruldu. Öğrenciler genel olarak cevapları böyle düzgün ve tertipli bir çocuğu herkesin sevip kabul edeceği yönündedir. “Bayan Bartolotti gibi dağınık ve pek tertipli olmayan bir kadının anneliği hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu yönlendirildi. Şapka takan öğrencilere her çocuğun Konrad gibi olmak zorunda olup olmadığı ve her kadının da her zaman temizlik, yemek yapmak zorunda olup olmadığı soruldu. Ardından öğrencilere farklılıkların aslında zenginlik ve güzellik olduğu anlatılır. Kimsenin etrafındakilerle aynı olmak zorunda olmadığı, farklı olmanın hoşgörüyü gerektirdiği hatırlatılarak ders bitirildi.	

Ek 21. Öteki Çocuklar kitabının plan ve etkinlikleri

Dersin adı	TÜRKÇE
Sınıf	6
Metnin Adı	ÖTEKİ ÇOCUKLAR
Konu	ÖTEKİ ÇOCUKLAR ROMANININ ÖTEKİLEŞTİRME(ME)YE ETKİSİ
Önerilen Süre	40+40 (2 ders saati)
Öğrenci Kazanımları /Hedef ve Davranışlar	OKUMA Akıcı Okuma Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur. Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur. Okuma stratejilerini kullanır. Söz Varlığı Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder. Anlama Metin konusunu belirler. Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler. Metinle ilgili sorular sorar. Metinle ilgili sorulara cevap verir. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.
Kavramlar, Semboller/Davranış Örüntüsü	Çocukluk, Öykü, Farklı Olmak, Ötekileştirme, Eleştirme, Analiz, Sentez, Değerlendirme
Öğretme-Öğrenme-	Yaratıcı Okuma

Yöntem ve Teknikleri	Soru-cevap, Anlatım, Katılımlı dinleme, Açıklayıcı Anlatım, inceleme, uygulama
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	
•Dikkati Çekme	Aynı mahallede ya da aynı apartmanda yaşayıp sevmediğiniz insanlar oldu mu? Bu insanları neden sevmediniz ya da sevilmediler? Bu sorular sorularak dikkat çekildi.
•Güdüleme	Bu dersimizde ÖTEKİ ÇOCUKLAR kitabını işleyeceğiz.
Gözden Geçirme	• Kitapta anlatılar kısaca hatırlatıldı.
•Derse Geçiş Dikkat çekme sorusunun ardından aşağıdaki sorular çocuklara soruldu. • Aynı muhitte yaşamalarına rağmen insanlar ne sebeple birbirlerini dışlarlar? • Sizce tren rayının altında yaşayanlar tren rayının üstünde yaşayanları tanıyorlar mı? • Tren rayının üstünde yaşayanlar tren rayının altında yaşayanları tanıyorlar mı? • Birbirlerini tanımadıkları halde neden sevmiyorlar? • Ön yargı kötü bir şey midir? • Siz hiç birine karşı ön yargılı oldunuz mu? • Kişiyi tanıdığınızda ön yargılarınız değişti mi? • Ray altı sokağında kimler yaşıyormuş? • Ray altı sokağında yaşayanların evine konuk olunca neler hissediyorlar? Bu hikayede ray altı sokağında yaşayanların aslında Türkler olduğu anlaşılıyor. Birbirlerini tanınamalarına rağmen hiç sevmeseler de tanıyınca ön yargıları kırılıyor. Onların aslında herkes gibi insan olduğunun farkına varıyorlar. İnsanlar arasında ötekileştirmeye sebep olan nedenleri aslında insanoğlunun kendisinin yarattığı, dünya üzerinde yaşayan insanın içinde iyilik ve doğruluk olduğu, insanların birbirlerini dışlamanın yanlış olduğu hatırlatılarak ders bitirildi. • Diyelim ki farklı bir ülkede yaşıyorsunuz. Gittiğiniz ülkede arkadaşınız olsun ister miydiniz? • O ülkede hiç arkadaşınız olmaması size ne hissettirir? • Gittiğiniz yerde farklı ırktan olduğunuz için dışlansanız ne yapardınız? • Türk olduğunuz için dışlansanız ne yapardınız? • İnsanlar kendi ırklarını seçebilirler mi? Sorulan bu soruların ardından öğrencilerden gelen cevaplar derlenerek insanların	

doğarken ırklarına, dinlerine hatta adlarına bile kendileri karar veremedikleri bu sebeple insanların birbirlerini ellerinde olmayan sebeplerden dolayı ötekileştirmesinin yanlış olduğu anlatıldı.

Ek 22. Çizgili Pijamalı Çocuk Kitabı' nın plan ve etkinlikleri

Dersin adı	TÜRKÇE
Sınıf	6
Metnin Adı	ÇİZGİLİ PİJAMALI ÇOCUK
Konu	ÇİZGİLİ PİJAMALI ÇOCUK ROMANININ ÖTEKİLEŞTİRME(ME)YE ETKİSİ
Önerilen Süre	40+40 (2 ders saati)
Öğrenci Kazanımları /Hedef ve Davranışlar	OKUMA Akıcı Okuma Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur. Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur. Okuma stratejilerini kullanır. Söz Varlığı Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder. Anlama Metin konusunu belirler. Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler. Metinle ilgili sorular sorar.

	Metinle ilgili sorulara cevap verir. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.
Kavramlar, Semboller/Davranış Örüntüsü	Çocukluk, Öykü, Savaş, Ötekileştirme, Eleştirme, Analiz, Sentez, Değerlendirme
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Yaratıcı Okuma Soru-cevap, Anlatım, Katılımlı dinleme, Açıklayıcı Anlatım, inceleme, uygulama, Resim çizme
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	Piyanist filmi
•Dikkati Çekme	Savaş deyince neler hissettikleri öğrencilere soruldu. Savaş sadece savaşın yapıldığı ülkeleri mi etkiler, siz hiç savaştan kaçmış bir aile ya da çocuk gördünüz mü, ne haldeydiler, neler hissettiniz ve neler yapmak istediniz o an soruları sorularak öğrencilerin dikkati çekildi.
•Güdüleme	Bu dersimizde ÇİZGİLİ PİJAMALI ÇOCUK kitabını işleyeceğiz. Bu kitabı okuduktan sonra savaştan veya farklı sebeplerden dolayı yerinden olmuş insanlara, bizden farklı olanlara yönelik farkındalık kazanmış olacaksınız.
Gözden Geçirme	• Kitapta anlatılar kısaca hatırlatıldı.
•Derse Geçiş - Dikkati çekme sorusu sorulduktan sonra öğrencilerden kitabı bitirdiklerinde neler hissettikleri soruldu. - Kitabın kapağı incelenir ve kitabın içeriğiyle nasıl bir bağ olduğu soruldu. - Siz de Bruno gibi herhangi bir sebeple farklı bir ülkeye gitmek zorunda olsanız neler hissedersiniz? - Gittiğiniz ülkede arkadaşınız olsun ister miydiniz? - O ülkede hiç arkadaşınız olmaması size ne hissettirir? - Gittiğiniz yerde farklı ırktan olduğunuz için dışlansanız ne yapardınız? - Türk olduğunuz için dışlansanız ne yapardınız? - İnsanlar kendi ırklarını seçebilirler mi? Sorulan bu soruların ardından öğrencilerden gelen cevaplar derlenerek insanların	

doğarken ırklarına, dinlerine hatta adlarına bile kendileri karar veremedikleri bu sebeple insanların birbirlerini ellerinde olmayan sebeplerden dolayı ötekileştirmesinin yanlış olduğu anlatıldı.

Ek 23. Araştırma izin belgesi

T.C.
KIRŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 24512418-605.01-E.21286267
Konu : Behiye MERİÇ'in
Araştırma izni

30/10/2019

VALİLİK MAKAMINA

Ahi Evran Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 27.09.2019 tarih ve 189260 sayılı yazıları ile; Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Behiye MERİÇ'in "Çocuk Edebiyatıyla Ötekileştirmeme: Bir Eylem Araştırması" konulu anket formu uygulaması yapma isteği bildirilmektedir.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Behiye MERİÇ'in söz konusu araştırmasını, Merkez Cacabey Ortaokulu öğrencilerine Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 22.08.2017 tarih 12607291 sayılı (2017/25 nolu genelge) emirleri doğrultusunda, araştırmacının sorumluluğunda, gönüllülük esasına göre müdürlüğümüz tarafından mühürlenmiş anket formlarının uygulaması müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Şevket KARADENİZ
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
30/10/2019

Adnan KAYIK
Vali a.
Vali Yardımcısı

Adres: Yenice Mahallesi 182. Sokak No2/ P.K.40100
Merkez/KIRŞEHİR
Elektronik Ağ: kirsehir.meb.gov.tr
e-posta: kirsheirmem@meb.gov.tr

Bilgi için: Muhammed KARAKAYA-Şube Mdd.

Tel: 0 (386) 213 51 50
Faks: 0 (386) 213 10 03

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 9399-f5a2-3a09-8540-5893 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 24. Yarı yapılandırılmış görüşme formu

ÖTEKİ KAVRAMINA İLİŞKİN DÜŞÜNCELERİNİZİ BELİRLEMeye YÖNELİK GÖRÜŞME FORMU

Sevgili öğrenciler bu form, sizin farklılıklara yönelik duygu ve düşüncelerinizi belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. Form, 4 adet sorudan oluşmaktadır. Sizden isteğim, bu soruların altına içinizden geçen duygu ve düşüncelerinizi samimi bir biçimde yazmanız. Cevap verdiğiniz için teşekkür ederim.

Türkçe Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi Behiye Meriç

e-posta: unalan_meric@hotmail.com

Telefon: 05434904547

AÇIK UÇLU SORULAR

1. Farklı uyruktan bir yaşıtlınızla oyun oynar mısınız? Cevabınızı nedeniyle birlikte açıklayın.

2. Yeşil saçlı bir insan gördüğünde neler düşünür/ hissedersin?

3. Farklı uyruktan bir ailenin evinde misafir olmak ister misiniz? Cevabınızı nedeniyle birlikte açıklayın.

4. Farklı uyruktan olanlar ile aynı apartmanda oturmak ister misiniz? Cevabınızı nedeniyle birlikte açıklayın.

ANKET SORULARI

Sevgili öğrenciler bu anket, sizin farklılıklara yönelik duygu ve düşüncelerinizi belirlemek için oluşturulmuştur. Anket, 10 adet sorudan oluşmaktadır. Sizden istediğim, bu soruları samimi bir biçimde cevaplamanız. Cevap verdiğiniz için teşekkür ederim.

Türkçe Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi Behiye Meriç

e-posta: unalan_meric@hotmail.com

Telefon: 05434904547

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz: Kız () Erkek ()

2. Sınıfınız:

3. Yaşınız:

4. Babanızın Mesleği:

5. Babanızın Eğitim Durumu: İlkokul () Ortaokul () Lise ()

Yüksek Okul () Lisans () Yüksek Lisans ve Üstü ()

6. Annenizin Mesleği:

7. Annenizin Eğitim Durumu: İlkokul () Ortaokul () Lise ()

Yüksek Okul () Lisans () Yüksek Lisans ve Üstü ()

	Hiç Katılmıyor	Katılmıyor	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Kültürü, ırkı, dili ne olursa olsun her çocuk ile oynarım.	1	2	3	4	5
2. Farklı uyruktan insanlarla birlikte yaşamak beni rahatsız eder.	1	2	3	4	5
3. Aynı sınıfta yeşil saçlı biriyle beraber okumaktan rahatsızlık duymam.	1	2	3	4	5

4. Bir çocuk parkında farklı uyruktan çocukların olduğunu görmek beni hiç rahatsız etmez.	1	2	3	4	5
5. Farklı uyruktan bir aileyle komşu olmak isterim.	1	2	3	4	5
6. Çok kısa saçlı kız arkadaşımı yadırgarım.	1	2	3	4	5
7. Sınıfa yeni aldığı gözlüğüyle ilk defa gelen arkadaşımı yadırgarım.	1	2	3	4	5
8. Farklı uyruktan insanlar ülkemize kabul edilmelidir.	1	2	3	4	5
9. Burnuna metal halka takmış birini yadırgarım.	1	2	3	4	5
10. Kadın bir taksi şoförünün kullandığı arabaya binerim.	1	2	3	4	5
11. Küpe takan bir erkek arkadaşımla karşılaşsam yadırgarım.	1	2	3	4	5

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Behiye Buse MERİÇ

Taranmış

Fotoğraf (isteğe bağlı)

(3.5cm x 3cm)

Eğitim Durumu

Lisans : Gazi Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği

Mesleki Denevim

Ağrı Diyadin Türk Telekom Ortaokulu	2009-2013
Aşağı Homurlu Şehit Er Osman Savran Ortaokulu	2013-2016
Dulkadirli Ortaokulu	2016-2019
Yukarı Homurlu Ortaokulu	2019-(Halen)